

Jakten på Tanaidentiteten

En sosiokulturell studie av det relativt nyetablerte
kommunesenteret Tana bru

SPL 6900

Frans Eriksen

*Mastergradsoppgave i stedsutvikling
Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning
Universitetet i Tromsø
Våren 2012*

SAMMENDRAG

Valg av bosted er viktig og det setter rammer for våre liv. Men det er også viktig i forhold til utvikling av næringsliv og det å rekruttere og beholde arbeidskraft. Det postindustrielle samfunn innebærer at vi i økende grad må leve av andre næringer enn tradisjonelle primærnæringer og industrinæringer. Nye næringer betraktes også som viktige drivkrefter for utviklingen videre. I konkurransen om arbeidskraft og innbyggere må sted i større grad rendyrke sine fortrinn og bygge opp sin egen merkevare. Som et relativt nyetablert kommunesenter, er Tana bru uten lang historie. Det har vært oppgavens formål å forsøke og finne ut hva som kjennetegner stedet og avdekke eventuelle drivkrefter eller motstand i forhold til videre utvikling av stedet. Dette er utført ved å intervju 14 beboere på Tana bru om forhold som går på stedsbruk, stedsbilder, stedsinteresser, tilhørighet og arenaer for samhandling og møteplass. Utvalget av informanter er gjort med tanke på å oppnå et meningspunkt i forhold til dominerende stedsbilder, stedsopplevelse og opplevelse av interesseforhold knyttet til stedet.

Stedets unike identitet kan knyttes til stedets beliggenhet ved Tanaelva og laksefisket der, som et geografisk knutepunkt i Tana og i Øst-Finnmark med nær beliggenhet til grensen til Finland, og til stedsbildene av et relativt lite og kompakt kommunesenter med et bredt vare og tjenestetilbud, i nær tilknytning til natur og til oppfatninger av stedet som et godt oppvekststed. Dette er dominerende stedsbilder. Noen informanter mener at stedet også er flerkulturell, men her er informantene av ulik oppfatning. Forhold knyttet til flerkultur og forholdet mellom kommunesenteret og bygdene utpeker seg som områder med betydelig interesse- og maktkamp. Disse to forholdene kan medføre betydelig motstand mot utvikling av stedet, mens de unike stedsbildene kan gi et ekstra driv i forhold til hvordan stedet bør utvikle seg. Dette er forhold som kommunen kan dra nytte av i forhold til videreutvikling av kommunesenteret.

Kommunesenteret Tana bru kan forstås ut i fra ideen om modernitet. Kommunen har vært igjennom en relativt stor transformasjonsprosess fra en kommune dominert av bygde- og primærnæringer og til å bli et mer moderne samfunn. Kommunesenteret kan forstås som en materialisering av denne transformasjonen.

FORORD

Denne oppgaven i erfaringsbasert master i stedsutvikling er blitt til over en periode på to og et halvt år og ble påbegynt høsten 2009. Oppgaven ble ikke ferdig før tvillingene meldte sin ankomst. Det medførte at resten av oppgaveskrivingen ble utsatt. Siste delen av oppgaven ble til i pappapermisjon, etter fulltidsjobb og mens barna sov og man helst også skulle sovet litt selv også. Oppgaven er skrevet ved siden av min jobb som rådgiver og nå planlegger ved utviklingsavdelingen i Tana kommune. Tana kommune har ikke vært oppdragsgiver selv om undersøkelsen kan være til nytte for kommunen. Oppgavens tema om kommunesenteret Tana bru ble valgt ut i fra egne observasjoner og erfaringer som innflytter og beboer i kommunesenteret i nærmere 18 år. Fra min posisjon i jobben så har jeg registrert at næringslivet gjør det bra sammenlignet med andre kommuner i Finnmark, men til tross for det så har innbyggertallet vært jevnt synkende. Det ser ikke ut til å henge helt på greip. Oppfatninger om at arbeidsplasser teller mest for positiv utvikling av et sted sitter godt forankret i politikk og administrasjon. Mitt håp er at denne oppgaven bidra til å nyansere dette bildet og sette større fokus på at vi også har et liv utenom jobben. Det er kanskje utenom jobben at livet leves, man velger bosted ut fra og dermed arbeidssted ut i fra det?

Først vil jeg takke min kone for tålmodigheten og forståelse hun har vist rundt oppgaveskrivingen. Uten dette så hadde det ikke blitt mere oppgaveskriving etter tvillingene ble født. Så vil jeg takke min veileder førsteamanuensis Anniken Førde for uvurderlig konstruktiv veiledning i forhold til oppgaven. Ikke minst vil jeg takke mine 14 informanter som lot seg bruke mye av sin tid til å la seg intervju om deres oppfatning av kommunesenteret Tana bru. Uten dem så hadde det ikke blitt en ferdig oppgave. Arbeidet som ble lagt ned i intervjuene og transkribering var en viktig motivasjonskilde til å gjøre ferdig oppgaven. Det har vært givende og lærerikt å arbeide med dette. Så igjen en hjertelig takk til mine informanter!

Tana bru, våren 2012

Frans Eriksen

INNHOLD

1. INNLEDNING OG OPPGAVENS PROBLEMSTILLING.....	1
1.1 Hvorfor er bosted så viktig?	1
1.2 Stedsutvikling er også en sosial og kulturell prosess	2
1.3 Tana kommune og etablering av et nytt kommunesenter.....	3
1.4 Problemstillinger for utvikling av kommunesenteret.....	6
1.5 Oppgavens tema og problemstilling.....	7
2. TEORETISK PERSPEKTIV	10
2.1 Sted som begrep	10
2.2 Stedet som møtested og arena for samhandling.....	11
2.3 Om å høre til et sted	12
2.4 Sosial identitet og stedsidentitet.....	14
2.5 Stedet som objekt og kamp mellom ulike interesser.....	17
3. METODE OG DATAINNSAMLING	20
3.1 Vitenskap og forskningsmetode.....	20
3.2 Hvordan kan man forstå et sted?.....	21
3.3 Opplegg for gjennomføring av datainnsamling	22
3.4 Gjennomføring av intervjuene	27
3.5 Analyse og tolking av data	28
3.6 Egen posisjon, pålitelighet (reliabilitet) og gyldighet (validitet).....	29
4. ANALYSE	33
4.1 Stedsbruk	33
4.2 Stedsbilder	38
4.3 Stedsinteresser	60
5. TRÅDENE SAMLES – EN AVSLUTNING	66
5.1 Utgangspunktet	66
5.2 Sammendrag av funnene	66
5.3 Konklusjon.....	73
5.4 Alternative perspektiver	74
REFERANSER	76
VEDLEGG.....	80
Intervjuguide v4 av 26/2-2010	80
Oppsummering - utviklingsmuligheter og hva Tana bru skal være i fremtiden.....	82

Figurer og tabeller

<i>Figur 1: Tana kommune i Øst-Finnmark. Kilde: Statens kartverk.....</i>	<i>3</i>
<i>Figur 1: Tana bru. Topografisk kart. Kilde: Statens kartverk.....</i>	<i>4</i>
<i>Figur 2: Skjermdump. Eksempel på sammendrag i analyse_v1.....</i>	<i>28</i>
<i>Figur 3: Skjermdump. Eksempel på hyppighet i kategoriserte svar.....</i>	<i>28</i>
<i>Tabell 1: Intervjuede etter utvalgsvariabler. Anonymisert. Sortert etter alder.....</i>	<i>27</i>

1. INNLEDNING OG OPPGAVENS PROBLEMSTILLING

Kommunesenteret Tana bru ble etablert for litt mer enn 40 år siden etter sammenslåing av Tana og Polmak kommuner ved kongelig resolusjon i 1964. Stedets historie er derfor relativt kort og det bor enda mange innflyttere på stedet. Hvordan oppfatter beboerne et såpass ungt sted? Hvilke interesser kan en finne i forhold til å utvikle stedet videre?

1.1 Hvorfor er bosted så viktig?

Amerikaneren Richard Florida (2008) hevder at valg av bosted er det viktigste valget vi gjør i livet. Bostedet påvirker alt ved vårt liv. Det kan bestemme hva vi tjener, mennesker vi møter, venner vi får, partnere som vi velger og muligheter som stedet gir for våre barn og familie. Mennesker er ikke like lykkelige over alt. Noen steder tilbyr bedre livskvalitet enn andre. Det påvirker hvor tilfredse vi er på ulike måter. Det viser seg i ulike situasjoner som eksempelvis tap av jobb eller partner. Bor en på et sted med få muligheter så er det vanskeligere å komme tilbake. Poenget er at sted påvirker de fleste sider ved våre liv. Valg av bosted er en beslutning som alle må gjøre minst en gang. Mange personer flytter flere eller mange ganger i løpet av livet (ibid.).

Selv om Floridas teorier om den kreative klasse har møtt en del motbør for små forhold som i Norge (eksempelvis Vareide og Kobro 2012), så peker han på at betydning av valg av bosted er viktig og det setter rammer for våre liv. Undersøkelser viser at det å tiltrekke seg og beholde arbeidskraft kan knyttes til bosted. Arbeidsplasser er som tidligere viktig for bosetting, men lav arbeidsledighet gjør andre faktorer ved stedet viktigere. Det gjelder forhold som kulturtilbud, privat og offentlig tjenesteyting, miljø og uformelle møteplasser (Statistisk sentralbyrå 2008). I attraktivitetspyramiden til Telemarksforskning inngår bosted som et av tre elementer sammen med næringsliv og besøk (Vareide og Storm 2010). Teorien i attraktivitetspyramiden er at en gunstig kombinasjon av bosted, næringsliv og besøkende gir et sted som er attraktivt og i positiv utvikling. Et attraktivt bosted kan gjøre det enklere å tiltrekke seg arbeidskraft og dermed få til gunstig næringsutvikling. Det kan igjen bidra til etablering av tilbud som kan virke løkkende på besøkende (ibid.). Egenskaper ved stedet hvor en bedrift er lokalisert har ofte stor betydning for bedriftens utviklingsmuligheter og for rekruttering av arbeidskraft. Næringslivet trenger arbeidskraft for å utvikle seg videre (Nygaard & Kvidal 2010). Det postindustrielle samfunn innebærer at vi i økende grad må leve av andre næringer enn tradisjonell primærnæringer og industrinæringer. Kunnskaps-, kreative- eller kulturnæringer er blitt viktigere i økonomien. De oppfattes også som viktige

drivkrefter for utviklingen framover. Steder må i konkurransen om innbyggere rendyrke sine kvaliteter, kommersialiseres og "brandes" (Nyseth og Granås 2007). Økt fokus på stedsutvikling kan også knyttes til samfunnets og myndighetene økte fokus på estetikk. Estetikk er nå et av formålene i ny plan- og bygningslov av 2008.

1.2 Stedsutvikling er også en sosial og kulturell prosess

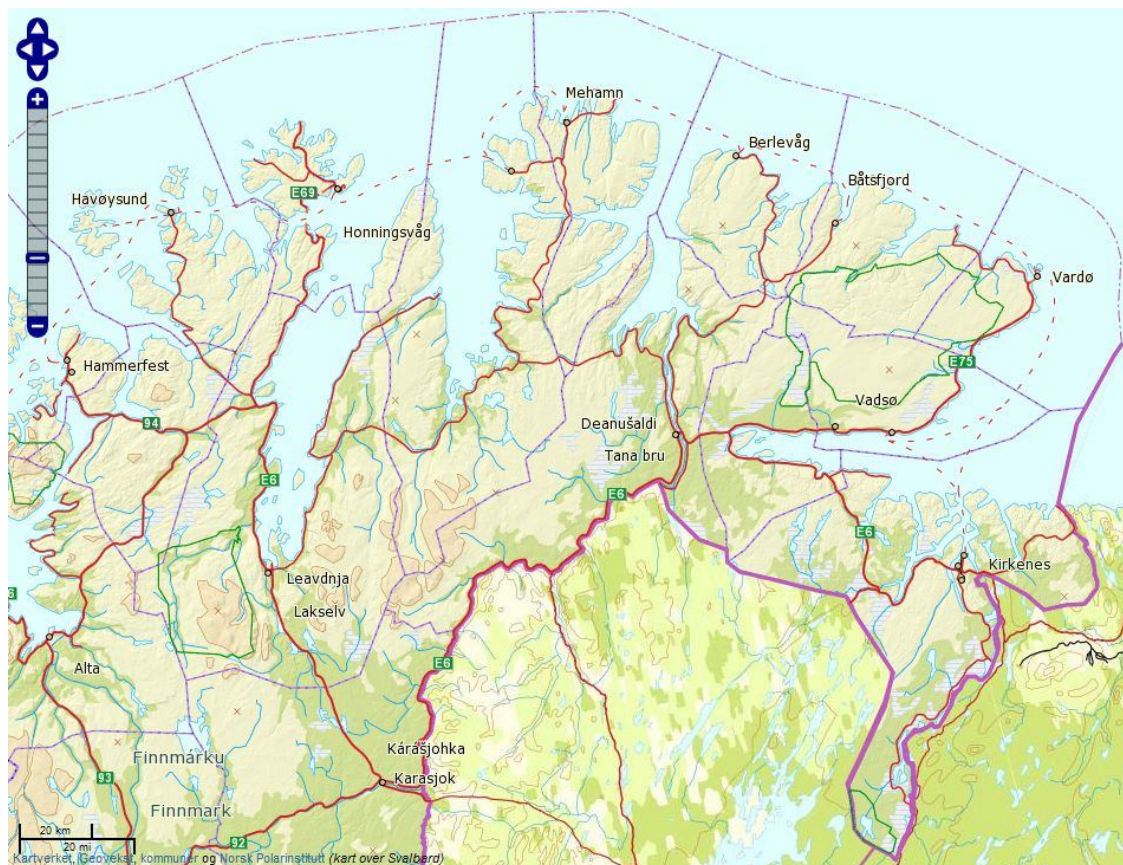
Globalisering preger samfunnet og verden krympes. I en urolig verden gir sted et ankerfeste. Sted får større oppmerksomhet og som bedrifter så konkurrerer sted om kapital og mennesker som forflyttes stadig raskere. Noen tjener på å drive fram konkurranseorientert stedsutvikling, mens andre føler seg fremmed eller blir ekskludert. I stedsutvikling må en operere i et spenningsfelt mellom bevaring og det å utvikle et sted. Bak motstand mot endringer eller interessene for endringer, kan det ligge ulike steds erfaringer og interesser. Steder kan således konstrueres på ulik måte. For forskningen er det en oppgave å avdekke disse motsetningene og gi de som i liten grad blir hørt en stemme. Ulike forestillinger og meninger om sted kan også være motstridende og vekke sterke følelser hos de som føler seg knyttet til et sted (Røe 2010). Stedsutvikling er også en sosial og kulturell prosess. I prosessen møtes ulike erfaringer, meninger og interesser omkring stedet. Fellesskap eller motsetninger kan bli synliggjort. Det er viktig å avdekke disse sidene ved stedsutvikling fordi de påvirker stedsutviklingsprosesser enten som motstand mot endringer eller som ekstra drivkraft (Vestby 2009).

Tana kommunen har de siste 20 årene hatt jevn befolkningsnedgang med flere som flytter ut av kommunen enn det er som flytter inn. Antall fødsler og antall unge går ned mens antall eldre øker. Befolkningsfremskrivninger fra Statistisk sentralbyrå tyder på at denne utviklingen kan fortsette og det forventes nedgang i antall yrkesaktive. Konsekvensen av redusert antall yrkesaktive og økt antall eldre tilsier økt kamp om ungdommen og den yrkesaktive delen av befolkningen. Det medfører behov for å sette større fokus på rekruttering av arbeidskraft (Tana kommunes planstrategi 2012-2015). Et virkemiddel for kommunen kan være å satse på stedsutvikling og gjøre kommunen og kommunesenteret til et mer attraktivt sted å bo. I følge en undersøkelse utført av Telemarksforskning på oppdrag fra Sametinget om attraktiviteten i samiske områder, kommer Tana kommune godt ut når det gjelder næringsliv, men under middels ut når det gjelder bostedskvaliteter. Befolkningsutviklingen er mer negativ enn det næringslivet i kommunen skulle tilsi, noe som tyder på at det er utfordringer knyttet til kommunen som attraktivt bosted (Vareide og Storm 2010).

1.3 Tana kommune og etablering av et nytt kommunesenter

Beskrivelse og historie

Tana kommune er langstrakt geografisk knutepunkt i Øst-Finnmark. Kommunen grenser til Gamvik, Berlevåg og Vadsø i nord, Nesseby i øst, Lebesby og Porsanger i vest, Karasjok i sør og Utsjok i Finland. Tana kommune er en stor kommune i areal med ca 4.000 km². Med et innbyggertall på ca. 2 900, gir det en kommune med lav befolkningstetthet. Kommunen består av mer enn 20 bygder. I kommunesenteret Tana bru bor det ca 650 innbyggere, noe som utgjør ca. 22 % av alle innbyggerne. Tanaelva er Norges største lakselv målt i oppfisket kvantum. Elva er med sine 330 km Norges tredje lengste elv. Elva danner riksgrense mellom Norge og Finland på størstedelen av elvestrekningen. Tanaelva deler kommunen i to. Det er to bruer over elva på en elvestrekning på 280 km, ved kommunesenteret og ved grensepasseringen til Utsjok i Finland. Om vinteren er det i tillegg to veier over elveisen.

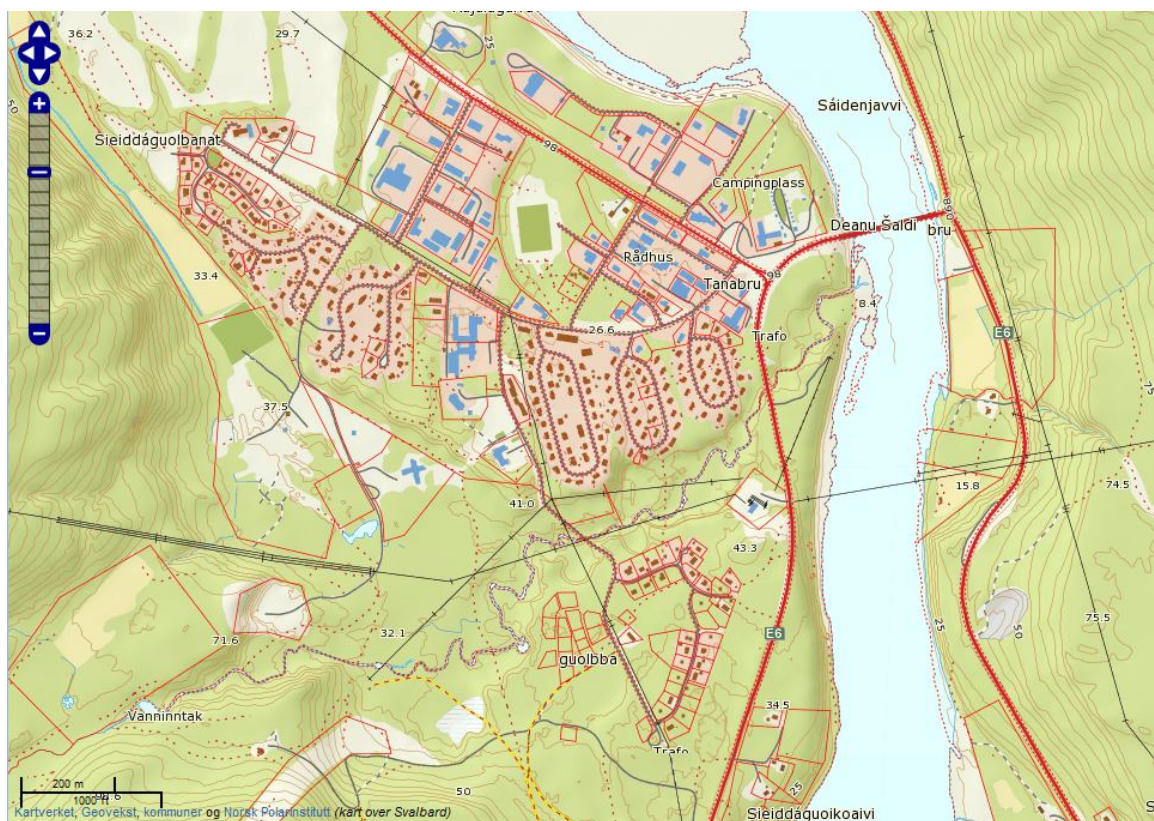
Figur 4: Tana kommune i Øst-Finnmark. Kilde: Statens kartverk

Historiske funn og kildekriften vitner om eldgammel bosetting i Tana, både ute ved fjorden og opp gjennom Tanadalen. I følge folketellingen fra 1887 var det i Tana sokn 349 finlendere, 856 samer og 622 nordmenn. Naturressursene har dannet grunnlaget for bosettingen og sysselsettingen i kommunen. Den spredte bosettingen i kommunen gjenspeiler mangfoldet i

nyttiggjøringen av naturressursene. Tradisjoner og kultur knyttet til reindrift, fjordfiske, jordbruk og laksefiske i elva kombinert med høsting av fisk, vilt og bær har tidligere vært avgjørende for valg av bosted i kommunen. Utmarkstradisjoner er fremdeles sterke og de gjenspeiles gjennom fritidsaktiviteter, herunder utstrakt bruk av motoriserte kjøretøyer i utmark. Moderniseringsprosessene som startet før 60-tallet er også godt synlig i Tana. Landbruket har utgjort størstedelen av sysselsettingen i Tana fram til 70-tallet. Oppbygging av offentlig institusjoner og helsetjenester på 70-tallet har medført at det i dag er flest sysselsatt i helse og sosialtjenester og i kommunal tjenesteyting.

Etablering av nytt kommunesenter ved Tana bru

I 1964 kom kongelig resolusjon om å slå sammen Polmak og Tana kommune med bakgrunn i Schei-komiteens innstilling¹. Kommunesenteret ble etablert på kommunegrensen mellom disse to kommunene ved Tana bru. Da utbyggingen av kommunesenteret startet i 1968 var det kun en enebolig i området. Kommunesenteret vokste raskt på 70-tallet fra to innbyggere til ca. 550 i løpet av 10 år. Siden 1980 har innbyggertallet bare økt med ca. 100 personer.

Figur 5: Tana bru. Topografisk kart. Kilde: Statens kartverk

¹ no.wikipedia.org/wiki/kommunesammenslåing

Sentrale utviklingstrekk

Over tid har det vært en betydelig befolkningsvekst i kommunen. Befolkningen er fordoblet i løpet av de siste hundre år. Etter krigen har det derimot vært en forholdsvis stabil utvikling i folketallet. Utviklingen siste 10 år viser en nedadgående trend. Bosettingsmønsteret er blitt mer sentralisert. I dag bor mer enn halvparten av innbyggerne i en avstand på 10-15 km fra kommunesenteret.

Fra 1972 til ca 1980 ble kommunen preget av utstrakt utbygging av velferdstilbud. Nasjonal satsing i distriktene kom til uttrykk gjennom utbygging av infrastruktur som veier, flyplasser, offentlig kommunikasjoner og nye velferdstilbud, særlig innenfor helse og omsorg. I denne perioden vokste kommunesenteret raskt. Høy innflytting bidro til veksten. Men også omkringliggende kretser og øvre del av kommunen hadde vekst eller stabil utvikling i samme periode. De mest perifere grunnkretser hadde dog en tilbakegang i perioden, slik de også hadde det før kommunesammenslåingen. Utbygging av offentlige velferdstjenester, privat tjenesteyting og varehandel bidro til innflytting i kommunen. Kvinneandelen økte i perioden, noe som kan tilskrives økt innflytting av kvinner. Som andre steder deltok kvinnene i økt grad i arbeidslivet. Men siden 1960 har det vært en stor reduksjon i barne- og ungdomstallet, særlig i aldersgruppen 0-6 år. Antall eldre har økt jevnt i samme periode. Det er primært ungdom, men også relativt mange i aldersgruppen 20-39 år som har flyttet ut av kommunen. De som flytter til kommunen, ”sentraliserer” seg selv rundt kommunesenteret, hvor i sær unge kvinner finner det mest attraktivt å bo. Bygdene preges av ”forgubbing”. Utviklingen over tid har medført relativt færre andel barn- og unge i forhold til gjennomsnittet for fylket.

Andelen første og andre generasjons innvandrere utgjør i underkant av 20 prosent av befolkningen. Innvandring har gitt en økning i arbeidsstyrken og har kompensert noe for generell nettoutflytting. Innvandrerne kommer i hovedsak fra Finland (60 %), Russland (11 %) og andre nordiske land (11 %). De siste årene har det vært en økt innvandring fra Russland mens antall innvandrere fra Finland har vært stabil. Det er omtrent dobbelt så mange kvinner enn menn som er innvandrere i Tana. Det har bidratt positivt til kvinneandelen i kommunen. Det er særlig innenfor pleie og omsorgssektorene de finske og russiske innvandrerne arbeider. Innvandringen har i stor grad avdempet rekrutteringsproblemer til pleie- og omsorgsyrkene og hindret en ytterligere skjev kjønnsbalanse i kommunen.

Det har vært relativt få ”dramatiske” hendelser i kommunen så som nedleggelse av hjørnesteinsbedrifter. Kommunen mistet en del innbyggere etter at Forsvaret avsluttet sin virksomhet i kommunen i 1995-1997 og som følge striden omkring innføring av samisk lærerplan i grunnskolene i Tana i 1997/98. I lokalmedia var det stor fokus på prostitusjonstrafikken som følge av mer åpne grenser i siste halvdel av 1990-tallet og litt inn i det nye årtusenet. Men statistikk tyder ikke på vesentlige endringer i inn- og utflyttingsmønsteret som følge av denne trafikken. Denne trafikken gjorde nok mer for det følte negative omdømmet lokalt, noe som resulterte i Skiippagurrafestivalen som omdømmeprojekt. Festivalen gikk imidlertid konkurs i 2011.

1.4 Problemstillinger for utvikling av kommunesenteret

Det spesielle i Tana er at det ble etablert et helt nytt kommunesenter på "ubebygd" grunn etter at to kommuner ble sammenslått. Senteret ble lokalisert ved brua i kommunen og fikk sitt navn i fra brua som da var den eneste brua på elvestrekningen nedenfor Karasjøk.

Kommunesenteret er relativt ungt og har således enda mange 1. generasjons innflyttere. Innflytterne kommer fra bygdene rundt og fra andre steder i landet og utlandet. Mesteparten av næringslivet er i dag lokalisert i kommunesenteret utenom primærnæringene og bergverk. Selv om kommunesenteret er størst i innbyggertall, så utgjør befolkningstallet mindre enn 1/4 av kommunens innbyggere. Dette er ulikt i forhold til andre kommuner, der kommunesenteret gjerne er dominerende når det gjelder befolkningstall. Dette gjenspeiles også i politikken og hvor kommunepolitikere kommer i fra. Antall politikere i fra sentrum har vært i mindretall. En kan si at den politiske involveringen i utvikling av Tana bru har vært avhengig av bygdene og politiske representanter fra bygdene.

På 80 tallet og et stykke ut på 90-tallet ble det uttrykt motstand i bygdene mot oppbyggingen av kommunesenteret. Utviklingen i kommunesenteret ble av mange sett på som en trussel mot bygdene. I denne perioden ble nye boligfelt opparbeidet andre steder (Skiippagurra og Østre-Seida) mens det etter hvert ble mangel/knapphet på tomter i selve kommunesenteret. Skoler ble opprustet og bygd i andre distrikter (Sirma, Boftsa og Austertana) mens ”sentrumsskolen” i Seida forfalt. Siste 10-15 år kom sentrumsutvikling i fokus med utgangspunkt i kommunens næringsplan. Et forskjønnesprosjekt ble igangsatt i 2004. Fase to ble avsluttet i 2008, mens tredje og siste fase er lagt på vent da det politisk ikke lengre ble et ønske om å prioritere den planlagte siste fase i forskjønnesprosjektet. Satsing på sentrum ser ut til å variere og være avhengig av politisk sammensetning i kommunestyret.

En antakelse er at dette kan skyldes at kommunesenteret ikke enda har fått sin identitet som kommunesenter. I enkelte sammenhenger har sentrale politikere omtalt kommunesenteret som bygd på samme måte som andre bygder i Tana, mens det i andre tilfeller er politiske ønsker om at tjenester blir lokalisert i ei bygd fremfor i kommunesenteret. I offentlige dokumenter ser det ut til å være lite fokus på kommunesenteret. I kommuneplanens samfunnsdel 2008-2019 fremgår det at "*vi trenger et sterkt kommunesenter, samtidig må man satse på bygdene, slik at de får utvikle seg*". Kommuneplanen har eget satsingsområde for bygdene, mens det ikke fremgår hvilke visjoner og målsettinger politikerne har med kommunesenteret.

Manglende og/eller variabel satsing på kommunesentret kan også betraktes ut i fra offentlig budsjetterings teori. I kommunen er det mange bygder og man "*løfter ikke i lag og drar i alle bygderetninger*" (jfr. kommuneplanens samfunnsdel 2008-2019:19). Et politisk rettferdighetsprinsipp ("fair-share") kan bidra til å dempe konflikter når det gjelder fordeling av ressurser gjennom budsjetteringsarbeidet (Wildavsky & Caiden 2001). Men et slikt prinsipp bidrar ikke nødvendigvis til at muligheter knyttet til kommunesenteret blir realisert. Men manglende fokus på kommunesenteret kan også skyldes at beboernes oppfatning av kommunesenteret og stedets muligheter ikke kommer fram, slik at det kan danne basis for en bredere satsing på stedsutvikling med fokus på kommunesenteret.

1.5 Oppgavens tema og problemstilling

Temaet for oppgaven er kommunesenteret Tana bru og beboernes oppfatninger av stedet. Stedstilknytning kan være avhengig av botid på et sted (Vestby 2005, 2009). Siden kommunesenteret er etablert i løpet av de siste 40 årene, så fremstår det som relativt ungt. Stedets historie tilsier at beboernes røtter til stedet kan være kort. Det gjør at det er interessant å finne ut hvilken tilknytning innbyggerne har til et så "ungt" sted, hvilke stedsbilder og oppfatninger de har omkring bruk av stedet, hvordan det framstår og kan utvikle?. Det har vært etterlyst en felles Tanaidentitet i forhold til omdømmebygging og profilering av kommunen utad (Munkejord 2005). Kan det være at stedsidentitet knyttet til Tana bru kan være noe å bygge på for hele kommunen? En målsetting for oppgaven er å finne ut om det er noe som kan si noe om stedets og dets identitet og hva kan legge grunnlag for videreutvikling av stedet.

Oppgavens problemstilling

Hva slags oppfatning har beboere på et sted av et relativt nyetablert sted som kommunesenteret Tana bru?

Kan man spore noe felles oppfatningen av Tana bru hos beboerne og hva er eventuelt innholdet i fellesoppfatningene?

Oppfatning av et sted er knyttet til stedsbilder. Men både bruk av stedet og hvilke interesser som knytter seg til stedet er med på å prege stedsbildene. Stedsbilder man har fra opplevelsen av stedet er avgjørende for opphold eller bosetting på stedet. Stedsopplevelse henger også sammen med bruk av stedet og hvilke oppfatninger man har omkring stedets utvikling fremover. Disse elementene henger sammen og utgjør hovedingrediensene i sosiokulturell stedsanalyse (Vestby 2009). Med inspirasjon fra Vestby (2009:24) har jeg valgt å formulere tre delproblemstillinger:

1. Stedsbilder: Hvilke forestillinger finnes av Tana bru?
2. Stedsbruk: Hvordan brukes kommunesenteret?
3. Stedsinteresser: Hvilke interesser finnes for utvikling av Tana bru og hva består de i?

Avgrensning av oppgaven

Munkejord (2005) og Kvidal og Nygaard (2009) fant et konkurranseforhold mellom kommunesenteret og bygdene i Tana. Siden bygdedominansen er såpass stor i Tana, kunne det vært relevant å undersøke hele kommunens befolkningens oppfatninger av kommunesenteret. I tillegg påvirkes stedsbilder og utviklingsinteresser av forhold utenfor kommunen gjennom besøkende og sektormyndigheter, slik at det også kunne vært relevant å foreta en bredere undersøkelse om oppfatninger av Tana bru også utenfor kommunen. På grunn av at dette er en studentoppgave med begrenset tid og økonomiramme, er problemstillingen avgrenset til å omfatte beboere på Tana bru. Tana bru som bosted er et viktig element for utvikling av kommunesenteret, jfr. Innledningen. Den politiske og administrative ledelse i kommunen er heller ikke blant gruppen som undersøkes, da deres syn på utvikling av stedet har større muligheter til å komme til uttrykk andre steder og når beslutninger skal tas.

Oppgavens videre oppbygging

Kapittel 2 Teoretisk perspektiv

Sted kan forstås på ulike måter, f.eks. ut i fra geografi og målbare størrelser, hvordan stedet oppleves og som ramme for sosial handlinger (Berg og Dale 2004). Stedsbilder, stedsbruk og stedsinteresser henger sammen og utgjør hovedingrediensen i sosiokulturell stedsanalyse (Vestby 2009). Dette utgjør det teoretiske rammeverket for undersøkelsen, herunder forskningsspørsmålene, innsamling, analyse og konklusjon.

Kapittel 3 Metode og datainnsamling

I denne oppgaven er en opptatt av beboernes oppfatning av stedet. Tilnærmingen til oppgaven er gjennomført ved å ta utgangspunkt i ulike teorier om sted. Basert på teori, egne erfaringer og observasjoner ble det utarbeidet overordnede forskningsspørsmål som ble reformulert og stilt til beboere på kommunesenteret. Rent metodisk ble informasjonen innhentet gjennom 14 personlig intervju med beboere enkeltvis. Ved utvalg av informanter ble det lagt vekt på forhold om de var bofaste, tilbakeflyttere, innflyttere, unge/ungdom eller drev med næringsvirksomhet. Utvalget av informanter er ikke nødvendigvis representativt for alle beboerne på Tana bru, men foretatt ut i fra en målsetting om å finne et ”metningspunkt” i forhold til fellesoppfatninger og dominerende stedsbilder av kommunesenteret.

Kapittel 4 Analyse

I dette kapitlet presenteres hovedfunnene gruppert i forhold til hovedingrediensene i en sosiokulturell stedsanalyse: *stedsbruk*, *stedsbilder* og *stedsinteresser*.

Kapittel 5 Sammendrag og konklusjoner

I avslutningskapitlet samles trådene og oppgaven konkluderer i forhold til problemstillingene og til forskningsspørsmålene. Avslutningsvis drøftes alternative perspektiver og mulige problemstillinger det kan arbeides videre med.

2. TEORETISK PERSPEKTIV

Teorien i dette kapitlet danner et rammeverk for oppgaven, til hva som undersøkes og til tolkning av funnene i undersøkelsen. Kapitlet danner også en bakgrunn for å forstå sted og at det er ulike perspektiver på hva sted er. Sentrale begreper som gjennomgås her er *sted*, *identitet*, *stedsidentitet*, *stedsbilder*, *stedsbruk* og *stedsinteresser*.

2.1 Sted som begrep

Sted som lokasjon, opplevelse og kontekst

Sted kan forstås som ”*lokalisering*” med fokuset på målbare og synlige størrelser ved stedet, ”*stedsopplevelse*” med fokus på indre opplevelser og sted som ”*kontekst*” hvor både mennesker og tidsfaktoren, eller kulturen utgjør en viktig del av stedet (Berg og Foss 2002). Nyere stedsteori inkluderer også betydning av globalisering, identitetsdannelse, om tilhørighet og betydning av at steder mht. kjønn (Berg og Dale 2004).

Ved sted som *lokasjon* er fokus på fysiske og målbare størrelser ved stedet. Det gjelder forhold som befolkningsantall, utvikling som kan måles, tilgang på ressurser, kostnadsforhold mm. Fysiske forhold som topologien og klima setter rammer for aktiviteter og bosetning (Berg og Foss 2002). Gjennom å beskrive sted som lokasjon, er en opptatt av å betrakte stedet med en viss avstand for å forklare hvordan stedet har oppstått og utviklet seg med basis i ulike etableringer (Berg og Dale 2004).

Ved å ha fokus på sted som *opplevelse*, ønsker man å forstå de sosiale aktivitetene i forhold til stedet. Stedsbegrepet er knyttet til erfaringer og hvordan man tolker stedet. I et fenomenologisk perspektiv eksisterer ikke stedet uavhengig av menneskenes erfaringer og forståelse av stedet. Det er nær knyttet til indre følelsesmessige opplevelser av stedet. Følelse av *tilhørighet* er en stedsopplevelse som dannes gjennom den sosiale bånd til stedet, men også gjennom egne erfaringer og opplevelser. Tilknytning til et sted gir trygghet og er en viktig del av konstruksjon av egen identitet (Berg og Dale 2004). Stedsopplevelsen er også avgjørende for de som oppholder seg eller bosetter seg i området. ”Jakten på det gode livet” vil gi seg utslag i ønsket om å bosette på et spesielt sted.

Sted som *kontekst* er et resultat av sosiale handlinger. Som kontekst har menneskene på stedet betydning bla. gjennom handlinger, kultur og hvilke verdier som verdsettes og i forhold til tid og tidsepoke en tenker å bosette seg eller etablere egen virksomhet på stedet. Sted som

kontekst har en kobling til struktur, der strukturer er med på å forme de sosiale aktivitetene. Samtidig er det en gjensidig påvirkning mellom mennesker og strukturer, slik at strukturer og dermed sosial praksis også kan endre seg over tid (Berg og Dale 2004).

Sted i en globalisert og modernisert verden

Globalisering innebærer at sted ikke kan forstås uavhengig av resten av verden (Berg og Dale 2004). Et kjennetegn ved moderniteten er løsrivelse. Giddens (1991) hevder at moderne livsformer har løsrevet oss fra tradisjonell orden. Vi er derfor ikke knyttet til et sted på samme måte som tidligere. Løsrivelse fra lokale sosiale sammenhenger er en form for avlokalisering (Paulgaard 2001) og individualisering (Thuen 2003). I moderniteten spiller overlokale nettverk større rolle for utforming av moderne livsverden og for hvem vi samhandler med enn det fysiske stedet. Berkaak (1995) hevder at det å være kroppslig tilstede fremdeles gir de mest grunnleggende impulser. De erfaringer som identiteten skapes gjennom er således ikke løsrevet fra individets handlinger i konkrete lokale sammenhenger. Impulser som vi får fra den store verdenen brukes til å markere forskjeller i den lokale konteksten.

Sted kan faglig forstås fra flere synsvinkler ut fra hva som legges i begrepet. Sted som lokasjon, opplevelse og kontekst griper inn i hverandre. Å finne ut hvordan beboere oppfatter stedet er sentralt i oppgaven. Det gjelder både stedet som lokasjon, opplevelse og kontekst, herunder arena for samhandling. Tilhørighet er en stedsopplevelse, og det er sentralt å avdekke hvilke tilhørighet beboere har et nytt kommunesenter som Tana bru. Sosial praksis påvirker stedsopplevelsen og påvirkes av stedet som lokasjon. Det er derfor også viktig å ha fokus på hvilke sosial praksis som foregår på stedet, herunder stedsbruk og forsøke å relatere det til stedet som lokasjon og kontekst.

2.2 Stedet som møtested og arena for samhandling

Stedsbruk

Beboere har ulike erfaringer med bruken av stedet enn de som f.eks. er på gjennomreise. Stedet brukes også til ulike formål og dekker ulike behov. Aktørenes bakgrunn og bruk av stedet preger forestillingene om stedet, dvs. om hva stedet er og hva det kan eller bør utvikles til (Vestby 2009). Aktørene som bor på et sted kan påvirke stedet som ramme for eget liv gjennom egne handlinger. Eksempel på dette kan være dugnadsarbeid for å etablere en møteplass. Sentrale spørsmål knyttes til formål ved bruken av stedet, hvordan aktørene bruker stedet og betydning av sted for ulike grupper ut i fra hvordan stedet brukes (Ruud mfl. 2007).

Møtested og arena for samhandling

Sted setter rammer for samhandling. Samhandling mellom mennesker er ofte stedlig forankret og har sin kvalitet i tråd med dette. Nærhet skaper forutsetninger for å etablere og vedlikeholde sosiale relasjoner. Steder er slikt sett blitt til møteplasser med skiftende betydning gjennom historien. Men stedet gir også et romlig grunnlag for å identifisere seg selv og definere fellesskapet og gruppetilhørighet (Thuen 2003). Doreen Massey (1991 og 1993) ser på steder som møteplasser som inngår i sosiale nettverk langt utover det lokale. Identiteten er derfor ikke knyttet til bare et sted, men er en flytende, åpen og porøs prosess. Det innebærer da at mange steder vil være med på å påvirke personers identitet. Cresswell (1996) forsøker å belyse forholdet mellom mennesket og sted gjennom begrep som ”*in place* – *out of place*”. Dette er både knyttet til sted som lokasjon og opplevelse. Strukturer eller normer på steder definerer hva som er akseptable handlinger. Når normer overskrides (”*out of place*”), blir det som er normalt synliggjort (”*in place*”). Når et menneske ikke er på plass (”*in place*”), blir vedkommende definert som ”outsider” (utenforstående). Det er en som ikke kjenner et steds sosiale praksis og derfor ikke vet hvordan man skal forholde seg til dette (Berg og Dale 2004). Sted som lokasjon med fysisk utforming, har betydning for sosial praksis og møteplasser. Møteplasser kan være fysiske så som kjøpesenter, posten, butikker, serveringssteder, offentlige steder, sportshaller, uteplasser og idrettsanlegg. Møteplasser er viktig for alle sosiale grupper og til å utvikle sosial kapital. ”Sosial kapital” er hvordan samspillet mellom oss fungerer. Det er evne til å løse problemer eller skape noe nytt sammen med andre (Nyseth og Aarsæther 2002). Sosial kapital er viktig i forhold til både stedsopplevelse, men også for utvikling av stedet.

Som møtested utgjør Tana bru en sosial samhandlingsarena og har betydning for både stedsopplevelse og tilknytning til stedet. Hvilke møteplasser finnes og hvordan brukes de? På hvilke måter brukes stedet som møtested og hva slags betydning har ulike steder for beboere på Tana bru? Fungerer møteplassene som samhandlingsarena for å gi stedet en identitet? Foregår det sosial praksis som gjør at beboere føler seg vel på stedet (”*in-place*”) eller som gjør at de føler seg som utenforstående?

2.3 Om å høre til et sted

Hvordan sted blir definert, skyldes i stor grad hvilken tilknytning folk har til stedet. Stedfesting og grensedracting er hjelpemidler til å skape orden i mellommenneskelige forhold. Å gi sted et navn er å gi det en identitet for å skille det ut fra andre steder.

Navnsetting skaper en relasjon mellom mennesker, rom og tid. Dette kan skape en forestilling om samhörighet. Det gjør at steder er sosialt konstruerte og eksisterer som en kollektiv forestilling. Betydning av sted som grunnlag for sosial kategorisering har et subjektivt aspekt. Det går på å tilskrive tilhörighet til sted. Dette er kanskje den vanligste måte for selvpresentasjon som ”*æ e nordlending æ*”. Denne egendefinisjonen må bli aktivisert for å ha relevans. Man må bli sosialt definert av andre ut fra det sted man blir tilskrevet tilhörighet basert på kjennetegn. Et slikt kjennetegn er språket, herunder særlig dialekter (Thuen 2003). Hva slags tilhörighet kan en finne hos beboere til et nyetablert sted som Tana bru? Oppfatter beboerne seg som Tana bruværinger?

Tid har betydning for tilhörighet til et sted. Man identifiserer seg annerledes til oppvekststed enn andre steder. Stedet representerer hjelp til erindring. Tid er forankret i rom og gir derfor en historie. Mennesker med felles fortid på et sted deler en romlig forankret historie, eller rettere mange individuelle historier som har en felles tid og stedsreferanse (Thuen 2003). Hva slags forhold har beboere til stedets historie? Føler man at man deler en felles historie som gir grunnlag for stedsopplevelsen. Er det noe som tilsier at beboere har endret oppfatning av stedet over tiden?

Tilhörighet til et sted er tilskrevet og sjeldent oppnådd. Ideelt sett er det gitt ved fødselen og oppvekst (Gullestad 1992 i Thuen 2003). ”Lokalsamfunn” er en forestilling om sosialt fellesskap av: ”*kjennskap, naboskap, samhandling, felles koder og felles fortid, og med en felles grense til de andre*” (Thuen 2003:13). Innflytteren må beregne tid for han eller hun blir inkludert i et lokalt fellesskap pga. manglende historie knyttet til samhandling, mangel på felles fortid og oppfatning av lokale koder. Det kan gå lenge før innflytteren blir godtatt (Thuen 2003). Oppfatter beboerne Tana bru som et lokalsamfunn? Er det lett å bli godtatt og inkludert i et oppfattet fellesskap?

Stedstilhörighet gir muligheter for en ny type fellesskap for mennesker som i økende grad deltar i aktiviteter som ikke er situerte. Stedstilhörighet kan f.eks. markeres gjennom merkedager, festivaler og andre lokale arrangementer (Bjerkli 1995). Gjennom slike aktiviteter gis stedet ny historie og fortolkningsmuligheter. Og så lenge enkeltindividets tilknytning til sted ikke kan tas for gitt, må stedstilhörigheten symboliseres gjennom nye kollektive ritualer. Emigranten bærer med seg hjemstedet i minnet. For mange blir det et felles prosjekt å gjenskape dette i fremmede miljøer. Dette skaper forbindelser mellom stedet

og fortiden fra et annet sted (Thuen 2003). Blir kommunesenteret som møteplass brukt til å skape erindringer om tidligere bosted? Eventuelt på hvilken måte?

2.4 Sosial identitet og stedsidentitet

Sosial identitet

Identitet handler om hvordan man kategoriserer og forstår seg selv og andre. Dette endres og skapes hele tiden (Wiborg 2000). Identitet handler også om ulikhet. For at en skal ha en spesiell identitet, må en se på seg selv eller oppfatte seg selv forskjellig fra andre. Det gjelder også forholdet til sted. Berg og Dale (2004:50) mener at stedet er viktig for utvikling av identitet. De mener at forholdet mellom sted og identitet dreier seg om *”hvordan menneskers identiteter er romlig forankret eller relatert”* og *”hvordan steders identiteter er forankret i sosial praksis og stedsmyter eller sosiale representasjoner”*. ”Hjemsted” kan ha flere betydninger. Et sted man ønsker seg hjem til eller et sted man ønsker seg bort fra eller ikke vil tilbake til. Sted kan derfor forstås som noe som inngår i en individuell identitetskonstruksjon (Thuen 2003). Kan man finne tegn på om beboerne oppfatter Tana bru og seg selv som forskjellig fra andre steder?

Globalisering har medført påstander om at lokalitet i form av hjemsted ikke lengre har betydning for folks og spesielt unges identitetsforming. Tidligere var livsløpet nærmest lagt på forhånd. Man fulgte i fotsporene til foreldrene og sosialisering skjedde gjennom arbeidsfellesskapet (Paulgaard 2001). Gjennom modernisering mister de kulturelle bindingene sin kraft (Ziehe og Stubenrauch 1984:30). Moderniteten medfører at den enkelte nå selv må finne sin egen tilknytning og tilhørighet gjennom valg. Identiteten skapes gjennom utprøving i stadig nye situasjoner. Løsrivelse fra tradisjonene gir en ny individuell frihet (Paulgaard 2001). Mulighetene til å skape seg selv synes nærmest grenseløs Giddens sier: *”We are not what we are, but what we can make of ourselves”* (Giddens 1991:75). Gjennom moderniteten dikteres det sosiale engasjementet av at man først og fremst ivaretar sitt eget livsprosjekt. Man søker ikke å fremme fellesinteresser og vil ikke stå til regnskap for noe kollektiv (Thuen 2003). Ideen om modernitet tilsier en lav tilknytning til et sted eller til tradisjoner. Kan man finne denne typen oppfatninger hos Tana bru beboer? Er beboere opptatt av fellesskap eller mest opptatt av sitt eget liv og livsprosjekt?

Bygdekulturen viderefører en nytte- og høstingsorientert bruk av utmarka som jakt og fiske. Tradisjonell kultur innebærer at en må ha noe med hjem etter å ha vært ute i utmarka. For

byfolk handler friluftsliv mest om opplevelser. Modernisering har medført at bruk av naturen tilhører fritiden. Fritidsbruken har endret karakter fra høsting til opplevelser. Dette bryter med tradisjonell bruk av utmarka. Fritiden er blitt viktig til å vise og å utforme sin egen identitet. Friluftsliv er blitt en viktig interaksjonsform med naturen. Men det er hele tiden i endring og det dukker opp nye spesialiserte aktiviteter. Valgmulighetene og samfunnsutviklingen gjør at friluftaktiviteter inngår i identitetsprosjekter. En kan holde på med aktiviteter for å signalisere hvem man er eller vil være. Det vi gjør og gjør det sammen med, skal fortelle noe om seg selv om hvem vi er (Skogen 2001). Hva slags forhold har beboerne ved Tana bru til bruk av naturen? Munkejord (2005) fant en sterk bygdeidentitet i Tana. Er det også noe som passer for kommunesenteret også?

Thuen (2003) hevder at det er innholdet i identiteten som endres og ikke identifiseringen. Det synes f.eks. når det gjelder nasjonal tilhørighet. Symbolene og ritualene i tilknytning til nasjonalitet kan endres, mens identifisering blir den samme. Anderson (1996 i Thuen 2003) hevder at regionale og nasjonale fellesskap er forestilte. Disse forestillinger knyttes til hvem vi vil identifisere oss med og ønsker andre skal identifisere seg med. Det forestilte fellesskap som omfatter nordmenn og samer, kan trolig bare gjøres relevant ved bestemte seremonielle anledninger. Identiteten som same og nordmenn er komplementære og avhenger hvem man sammenligner seg med, for hvilket formål og ved hvilken anledning (Thuen 2003). Tana kommune ser på seg som en flerkulturell kommune. Er det slik at kommunens oppfatning som flerkulturell bare kan knyttes til de som bor på stedet, kommer til uttrykk ved spesielle anledninger eller kan det gjenspeiles i daglig sosialt liv eller materiell struktur? Kommunen har hatt betydelig innvandring. Har dette noen betydning for beboernes oppfatning av stedet?

Stedsidentitet

Ved at sted får navn vil det bli oppfattet som unikt eller enestående. Det utgjør en helhet som ikke kan brytes ned i flere bestanddeler. Steder og personer har en egen plassering i tid og rom. Navnet er den samme selv om de fremtrer annerledes over tid. Identitet innebærer således en forestilling om å være lik seg selv, ulik andre og gjenkjennbar over tid (Thuen 2003). I følge Vestby (2009) kan identiteten til et sted i liten grad kjøpes eller vedtas politisk f.eks. ved å velge et nytt slagord som skal selges ut. Hun hevder at omdømmebygging må være forankret i realiteter for å skape troverdighet (ibid.). Mange personer knytter sin identitet til sted og opphav, mens andre knytter egen identitet til hvem de er som sosial person, eller til en kombinasjon av dette. Hvordan folk oppfatter sted betyr noe for hvordan de oppfatter seg

selv i forhold til andre. Som møteplass gir stedets historie en identitet som i en viss forstand ligner individets identitet. Det er både unikt i forhold til sin historie og beliggenhet, men også klassifiseres i kategorier eller grupper ut fra noen kjennetegn så som økonomisk utvikling. Denne stedsidentiteten får innholdet sitt fra stedets historie. Men stedet rommer mange ulike historier. Sted brukes som tilskrivning av identitet. Hva som velges ut for tilskrivning av identitet vil variere fra situasjon og relasjonelle forhold. Stedets unike egenskaper gjør stedet attraktivt sammenlignet med andre steder og da gjerne for folk som ikke hører hjemme der som de innfødte. Stedstilhørigheten til det unike stedet er noe man har eksempelvis gjennom oppvekst eller opplevelser på stedet og som danner grunnlag for stedlige erindringsbilder. Stedet er således et hjelpemiddel til å memorere egne opplevelser. Det kan fremkalle bilder av noe som var, uavhengig om en besøker stedet. Det unike stedet fremstår som uberørt til tross for materielle endringer på stedet og bevarer derfor sin verdi som kontrast til foranderligheten i egen identitet og ens egne stedlige omgivelser. Stedets unike betydning for seg selv kan kommuniseres til andre (Thuen 2003). *Hvilke oppfatninger har beboerne av Tana bru, f.eks. Når det gjelder mentalitet og holdninger? Finnes det oppfatningene som tyder på et unikt sted og hva består det eventuelt i?*

Folk skaper stedlig fellesskap ved å se seg selv i forhold til andre. Dette synliggjøres gjennom oppfatning om forskjellighet i forhold til andre. Men disse grensene er ikke objektive eller absolutte. De trekkes som følge av sosiale handlinger og anledninger. Appadurai (1993) hevder at den stedlige dimensjonen i egen identitet er noe som er produsert, gjerne gjennom ulike overgangsritualer som markerer innlemmelse i det lokale fellesskapet, feiringer av minnedager eller gjenskapelse av stedets fortid gjennom historisk forestilling (Gustafsson 2000 i Thuen 2003). Kollektive stedlig identitet trenger anledninger for å bli transformert fra en ikke-reflektert forestilling til å bli en reflektert og handlingsskapende symbol (Bjerkli 1998 i Thuen 2003). Det er i møte med andre at felles sted blir relevant i forhold til tilskrivelse av felles identitet og det er i møte i ettertid at deres felles opplevelser fra steder kan utveksles i form av erindringer som kan gjenkjennes hos hverandre. Mange har opplevd at felles sted har dannet grunnlag for relasjon i et tilfeldig møte mellom en sambygding eller tidligere sambygding i fremmede omgivelser. På lignende måte gjennomføres det arrangementer som slektstreff, festivaler, marked ol. for å knytte bånd til en felles stedlig fortid. Slike arrangementer gir utflyttere en anledning til å feire sin tilhørighet (Thuen 2003). Bjerkli (1995) hevder at festivaler om sommeren er et moderniseringskjennetegn ved at lokale tradisjoner revitaliseres å gi deltakerne anledning til å kombinere en mer moderne og mobil

tilværelse samtidig som en viser en stedbunden tilhørighet for en avgrenset periode. Tana markedet, Skiippagurrafestivalen og Tana vintermarkedet er årlige arrangementer for befolkningen for hele kommunen. Hvilken betydning har denne typen arrangementer i forhold til følelse av fellesskap eller tilhørighet til kommunesenteret? Har de noen betydning for kommunesenterets identitet? Finnes det andre slike arena for dyrking av felles identitet på tvers av tid og hva består dette eventuelt i?

Stedsbilder

Med stedsbilder forstår vi mentale forestillinger, oppfatninger og representasjoner av hvordan stedet er. Det gjelder positive og negative forhold, særtrekk og kvaliteter, mangler og muligheter. Stedsbildene kan være knyttet til fortiden, nåtiden eller fremtiden, herunder historie og utviklingen til stedet, hvordan det fremstår og fungerer i dag og muligheter som finnes for fremtidig utvikling. De mentale bildene av et sted er i stadig endring. Stedsbildene dannes og utvikles gjennom bruken av stedet og hva slags erfaringer som gjøres i forbindelse med stedsbruken. Hva som bør gjøres med stedet inngår også i oppfatningene av stedet. Stedsbildene er alltid mer fyldig enn det eksterne omdømmet fordi det er basert på folks erfaringer og kunnskap og er nært knyttet til bruken av stedet (Vestby 2009). Stedsbildene konstrueres diskursivt gjennom forestillinger og sosial praksis. Menneskene på stedet er med på å forme og artikulere stedets bilder. Men også det offentlige kan artikulere stedsbilder gjennom brosjyrer, Internett og dokumenter og media gjennom reportasjer og omtaler. Et bilde kan f.eks. være knyttet til bruk av naturen, leve det gode liv osv. Stedsbilder er sentrale for å artikulere et steds identitet (Kvidal og Nygaard 2009). Sentrale spørsmål knyttes til bilder som eksisterer blant aktørene, hvilke bilder har hegemoni og hva undertrykkes eller underkommuniseres og oppfatninger om utvikling av stedet? (Ruud mfl. 2007). Hva som oppfattes om stedet behøves ikke oppfattes likt av ulike aktører. Hvordan en leser og fortolker stedet er avhengig av øynene som ser. Stedet kan se annerledes ut for ungdom enn for eldre. Tilflytternes oppfatninger kan være viktig fordi de ser på stedet med nye øyner og automatisk sammenligner med andre steder (Vestby 2009). **Hvilke stedsbilder har hegemoni og er det noen stedsbilder som blir underkommunisert?**

2.5 Stedet som objekt og kamp mellom ulike interesser

Stedsinteresser

Stedsinteresser knytter seg til aktørers oppfatninger om hva som er viktig å ta vare på ved et sted og hva som bør utvikles. Selv om aktørene har ulike ståsteder, eller tilhører ulike grupper, kan de ha sammenfallende interesser. I følge Vestby (2009) er det viktig å kartlegge

stedsinteresser fordi det skaper større bevissthet omkring positive drivkrefter eller barrierer som må overvinnes for å realisere målsettinger og tiltak for å utvikle stedet. Det er viktig å være bevisst på å forene egne interne krefter på stedet og samle omkring felles interesser i stedet for skillelinjene når stedet utsettes for stadig sterkere steds konkurranse utenfra (ibid.). Et steds identitet vil preges av maktrelasjoner, diskurser og kamp om kontroll mht. utvikling av stedet (Kvidal og Nygaard 2009). Eksempel på dette kan noen aktører ønske at stedet utvikles som handelssenter, mens andre heller vil satse på bygdene. Det er også viktig å belyse skillelinjer og fokusere på det som kan være en felles utfordring for utvikling av stedet.

Sted har gjerne et felles omdømme på samme måte som slekter i mange samfunn har det. Omdømmet gir grunnlag for å klassifisere innbyggerne slik som: ”si meg hvor du bor så jeg skal si hvem du er” (Thuen 2003:26). Når stedet har et renommé vil innbyggerne være opptatt av å forsvare det og hindre at det blir undergravet eller bidra til at omdømmet blir oppgradert (ibid.). Nord-Norge blir ofte definert som flerkulturell. Det knyttes til at innbyggernes etniske avstamning kan være tvetydig og blandet. Dette kan medføre at en er særlig opptatt av hvordan eget sted blir definert i den offentlige sammenheng. Det medfører at steder kan bli objekt for en bestemt politikk. Om stedet skal defineres som samisk eller norsk blir trolig av enkelte oppfattet som om alle steders innbyggere blir bærere av den samme identiteten i slike offisielle sammenhenger. Noen er opptatt av at stedet for anerkjennelse som samisk. Andre oppfatter det slik at det fratrar dem retten til egen identifisering med stedet (Bjerkli og Thuen 1999, Thuen 2003). Tana kommune ser offisielt på seg selv som en flerkulturell kommune. De tre elvebåtene i kommunevåpenet sies å symbolisere ”det tre stammers møte” mellom nordmenn, samer og finner. I Munkejord (2005) fremkommer det at en del mener at det er kun den ene elvebåten som flyter, den samiske, mens det andre to ikke synes og uttrykkes. Det ble også hevdet at de flerkulturelle spenningene som har vært er på hell. I Kvidal og Nygaard (2009) fremkommer det at enkelte mener at kommunesenteret fremstår som en fornorsket del av kommunen og at det er rettet noe opp med flytting av sameskolen til kommunesenteret og etablering av Indre-Finnmark tingrett, men også at det flerkulturelle spenningsfeltet fremdeles finnes. [Hvilke oppfatninger finnes om Tana bru med hensyn til flerkultur? Kan en finne andre interesser knyttet til stedets identitet og hva slag interesser kan registreres i forhold utvikling av stedet?](#)

Steder endres. Fysisk endring i landskapet blir materiale for symbolisering av lokal identitet og markering av grenser. Tilhørigheten til sted som et fellesskap kan også skapes gjennom

opinion om bevaring og føre til felles handling. Konflikter omkring forandring av stedet kan knyttes til opplevelse av individuelt tap av det synlige landskap som en forbinder med stedets unike egenskaper. Forsvarere av å bevare sted kan ha sine egne personlige motiver fordi det representerer egne erindringsmateriale. Stedet kan således være unikt på forskjellig vis for ulike innbyggere (Thuen 2003). Kommunen har gjennomført en forskjøning av kommunesenteret. Hvilken betydning har det for oppfatningen om Tana bru? Det skal bygges ny bru. Noen engasjerte seg for å bevare eksisterende bru når ny bru står ferdig. Hvilke oppfatninger finnes om bruas tilknytning til kommunesenteret Tana bru?

3. METODE OG DATAINNSAMLING

3.1 Vitenskap og forskningsmetode

Forskeren spiller en vesentlig rolle i innsamling av kvalitative data og arbeider ofte i nærhet til kilden. Innsamlerens personlige og sosiokulturelle egenskaper kan virke inn på det som samles inn (Schwartz og Schwartz 1955 i Holter og Kalleberg 1996). Fra en kvalitativ synsvinkel er det forskeren som produserer data. ”Data blir ikke samlet inn; data skapes”.

Data skapes gjennom å kategorisere observasjoner (Aase og Fossåskaret 2007:36).

Begrunnelsen er at data alltid blir skapt gjennom en fortolkende prosess (Wadel 1991 i Aase og Fossåskaret 2007).

Dialog med forskningsfeltet - hermeneutikk

I gjennomføring av oppgaven er det tatt utgangspunkt i Kallebergs (1996) modell for forskning som består av de fire elementene: *spørsmål, erfaringsmateriale, analyse og resultater*. I modellen er det forskningsspørsmålene som styrer hva som undersøkes og som gir retning på oppgaven. Det stilles spørsmål om en virkelighet som så skaffer erfaring med. Erfaringsmaterialet samles inn etter normer og retningslinjer som gjelder for forskning. Disse normene brukes også til å vurdere holdbarheten til hvordan ting forholder seg og hvorfor ting er som de er. Samfunnsfaglige vitenskapsteorier inneholder også analyser av forholdet mellom forsker og det som studeres, fordi vitenskap ikke kan forstås uavhengig av det felt som studeres (Kalleberg 1996).

Forskningsspørsmålene avgjør hva som er gode data. Området som en får data fra, eksisterer uavhengig av forskeren. Materialet må gripes på basis av en eller annen styrende interesse slik som forskningsspørsmålene. Det som gripes av data er ikke altomfattende, men biter av en sosial virkelighet (Kalleberg 1996). Innenfor samfunnsvitenskapen kan forskeren kommunisere med det som studeres. Forskeren er i en situasjon som innebærer en tosidig samtale eller ”dobbeltdialog” eller ”dobbel-hermeneutikk” som Giddens (1987 i Kalleberg 1996) har tematisert dette. Dobbel-hermeneutikk innebærer at forskeren må få tak i informantens fortolkning av fenomener som forskeren i neste omgang selv må tolke. Forskeren må således fortolke informantens fortolkning av virkeligheten (Aase og Fossåskaret 2007). Det betyr at det som registreres og fortolkes av en forsker allerede er fortolket i den sosiale verdenen. Men dobbelt-dialogen innebærer også at informasjon og forståelser kan flyte i begge retninger mellom forsker og det som studeres. Forskeren kan ikke klare seg uten

aktørenes begreper og begrunnelser for å konstruere sin egen analyse og fortolkninger av det som studeres. Aktørene kan i bruk samfunnsvitenskaplige kunnskap og begreper og endre sine egne fortolkninger, handlinger og situasjon (Kalleberg 1996). Dobbeldialogen medfører problemer med at forskeren kan overidentifisere seg eller underidentifiserer seg med forskningsfeltets holdninger og synspunkter. Dersom en overidentifiserer seg med en gruppe medfører det gjerne at man underidentifiserer seg med andre grupper i følge Kalleberg (1996). Egen posisjon kan således påvirke både analysene og konklusjon i varierende grad. For å styrke kvaliteten på arbeidet er det viktig å ha fokus på hvordan man har gått fram for å komme fram til konklusjoner, og ha en reflektert holdning til konklusjonenes rekkevidde og holdbarhet.

3.2 Hvordan kan man forstå et sted?

Den rådende metoden for stedsanalyse bygger på ideen om "stedets ånd" (Nordberg-Schulz 1980 i Røe 2010). I denne forståelsen ser man for seg at sted har en egenart og karakter, eller identitet som kan avdekkes gjennom grundige studier. I anvendelse av dette har man fokusert på: *"å beskrive steders historiske utvikling, vurdere bygningers verneverdi analysere bebyggelsens struktur og studere landskapets form"* (Nordberg-Schulz i Røe 2010:307). Fellestrekk med disse analysene er at det er tilbakeskuende. De er i mindre grad opptatt av hvordan mennesker bruker og de erfaringene de gjør i forhold til forståelse av sted. I liten grad er det fokus på å betrakte sted som et mangfold og noe som er i stadig endring (Røe 2010).

Sosiokulturell stedsanalyse

Utgangspunktet for sosiokulturell stedsanalyse er at sted brukes av mennesker på ulike måter og med ulike formål. Aktørene har ulike erfaringer og opplevelser knyttet til stedet. Interesser knyttet til utvikling av stedet er også ulike. Viktige elementer i en sosiokulturell stedsanalyse er *stedsbilder, stedsbruk og stedsinteresser*. De tre elementene er nært forbundet med hverandre. Gjennom forestillinger om stedet og bruken av stedet dannes mentale bilder av stedet. Siden aktørene er forskjellige, vil det foreligge ulike tolkninger av et sted. Hvordan stedet blir omtalt f.eks. i media, i turistbrosjyrer, kommunale planverk og hjemmesider påvirker også stedsbilder. Dette betegnes som at stedet er sosialt konstruert (Røe mfl. 2002, Vestby 2009). I følge Røe mfl. (2002) handler denne typen analyser om å avdekke de sosiale og kulturelle prosessene som former stedet og hvordan dette påvirker deres egen oppfatning om hva som er et godt sted og god stedsutvikling. Det gir også bedre grunnlag for beslutninger om hva stedet bør være (Ruud mfl. 2007). Når en undersøker hvordan sted

konstrueres gjennom sosiale relasjoner og aktiviteter så medfører det at kunnskap ikke kan bli betraktet som objektivt. Det innebærer at det ikke finnes kunnskap om sted og dets utvikling som kan betraktes som sann kunnskap. Til tross for det, så vil det innenfor et gitt tidsrom og sosiale sammenhenger konstrueres regler hva som betraktes som gyldig (sann) kunnskap om et sted i form av aksepterte og meningsfulle utsagn om et sted. Etablert og dominerende kunnskap om stedsutvikling vil ofte bli betraktet som sannhet blant aktører som tilhører en fagdiskurs og som presenteres som sann overfor samfunnet forøvrig. Men det som betraktes som sannhet blant noen, kan vekke negative reaksjoner og motstand hos andre (Røe 2010).

3.3 Opplegg for gjennomføring av datainnsamling

Innsamlingsstrategi og metode

Det grunnleggende er hvilke type kunnskap som er mulig å samle inn om det temaet som skal studeres gitt forskningens rammer. I samfunnsvitenskapen kan det skilles mellom fem ulike metoder for innsamling av data: 1) feltstudier, 2) eksperimenter, 3) intervjuing i form av standardiserte, representative rundspørringer ("survey"), 4) intervjuing i form av åpne samtaler og 5) kildestudier basert på foreliggende dokumenter og informasjonsbærende ting. Det er ofte vanskelig å skille mellom disse tilnæringsmåtene i praksis og de kombineres derfor også ofte. I en gitt situasjon vil hver og en av disse strategiene kunne være den mest hensiktsmessige ut i fra et sett forskningsspørsmål og rammebetingelser som tid, penger og kompetanse (Kalleberg 1996).

Litteratursøk viste at det er gjort to lignende undersøkelser når det gjelder Tana som bosted (Munkejord 2005, Kvidal og Nygaard 2009). Disse to undersøkelsene konkluderte bla. med at det er en sterk bygdeidentitet i Tana, naturen har stor betydning for innbyggerne, kommunen som fremstår som "landlig idyll" med bra tjenestetilbud, generell lite integrering av innflyttere og ønske om en felles Tanaidentitet og felles profilering av kommunen utad (Munkejord 2005). Samtidig ble det også uttrykt et ønske om å skape et sterkt og attraktivt sentrum uten at det er nærmere angitt i kommuneplanen hvordan det skal skje (Kvidal og Nygaard 2009). Også Munkejord (2005) mente at sentrumsutvikling var viktig i forhold til en felles Tanaidentitet. Men Kvidal og Nygaard (2009) mente at kommunesenteret Tana bru ble assosiert med fornorskning og dermed noe som begrenser kommunesenterets betydning i en Tanaidentitet. Hverken Munkejord (2005) og Kvidal og Nygaard (2009) hadde et spesielt fokus på kommunesenteret, på de som bor der og deres oppfatning av stedet. Oppgavens problemstilling er å forsøke å belyse beboernes forhold til og oppfattelse av et relativt

nyetablert kommunesenter. Det blir følgelig en sentral oppgave å konsentrere innsamling av datamateriale omkring beboernes oppfatning av Tana bru som kommunesenter. Dette materialet foreligger ikke i eksisterende dokumenter, rapporter og undersøkelser. Intervju fremstår derfor som den mest hensiktsmessige metoden for å få fram den informasjonen som passet til problemstillingen.

Intervjuguiden

Intervju er blitt betegnet som "*dialog med en hensikt*" (Dexter 1970 i Ryen 2002). Det innebærer at intervju har et formål og styres etter ideelt sett problemstillingen. I intervjuet kan man forholde seg til nåtid, fremtid og fortid og plassere forhold knyttet til stedsbilder, stedsinteresser og stedsbruk innenfor en bredere kontekst. Med bakgrunn i egne erfaringer og observasjoner ved Tana bru så ble teorien ble problematisert og gjort om til forskningsspørsmål. Forskningsspørsmålene dannet mal for intervjuguiden. Struktureringen av intervjuguiden ble foretatt for å få med spørsmål knyttet til alle ønskede temaer, for å få fremdrift i intervjuene og for å forenkle kategorisering av svarene. En fordel med dette er at en kan knytte spørsmål og svar tettere opp mot teorien for oppgaven. Ulempen er at intervjuguiden ble lang og inneholdt mange spørsmål. En konsekvens er at intervjuet kan bli for mye likt en kvantitativ spørreundersøkelse der en ikke går i dybden som i et kvalitativt intervju. Dette fikk jeg selv et inntrykk av i forhold til de første seks intervjuene og med intervjuene av de unge. En annen ulempe er at strukturerte intervju kan påvirke informantene i den forstand at forskeren spør etter ting som informantene ellers ikke ville ha trukket fram på egen hånd og svar kan da fremstå som viktigere enn det informantene hadde ment. Dette som følge av at intervjueren er i en forskerposisjon og de intervjuede kan da tolke det slik at siden forskeren spør om det, så er temaet viktig. På den annen side, så er det ikke oppgavens formål å vektlegge ulike meninger i forhold til hverandre slik at mulige feilkilder som følge av dette ikke betraktes som vesentlig for oppgavens analyse og konklusjon. Et problem kan være at denne typen strukturerte intervju ikke tar opp tema som kanskje informantene hadde trukket fram under et mer ustrukturert intervju/samtale slik at ikke tema som kan være viktig, ikke blir belyst godt nok. En mulig validering av undersøkelsen kan være å sammenligne med resultater i lignende undersøkelse. Ellers må en være varsom i forhold til rekkevidden av konklusjoner.

Intervjuguiden ble endret to ganger i løpet av intervjuperioden. Første guide hadde litt for mange og for gjentakende spørsmål med nyanser som ble oppfattet som vanskelig å skille i

intervjusituasjonen. Den siste endringen ble foretatt for den siste halvparten av intervjuene. På bakgrunn av svar fra de første seks informantene så ble det lagt mer fokus på stedet som lokalsamfunn. Selv om intervjuguiden var strukturert ut i fra teori og problemstilling, så tyder analysen på at intervjuguiden inneholdt flere spørsmål som lå litt på siden av problemstillingen. Dette var ikke så enkelt å se på forhånd før en kom i gang med analysen fra intervjuene. Det kan således være en fordel å gjennomføre analyser samtidig mens en gjør intervju, slik at en kan korrigere intervjuguiden underveis. I mitt tilfelle ble det ikke gjort de store endringer i intervjuguiden. Denne typen endringer er ikke så kritisk for undersøkelsens validitet slik som det er for en "survey" og/eller der en ønsker å generalisere funn.

Et sentralt prinsipp ved intervjuing er at informantene skal være informert om prosjektet og gi sitt samtykke til å delta. Det gjelder særlig barn (Ryen 2002). Til dette ble det laget et eget informasjonsbrev rettet mot denne målgruppen og foreldrene. Informasjonsskrivet ble også brukt i forkant av intervjuene gjennom telefonisk kontakt og i starten på hvert enkelt intervju. Problemnotat, intervjuguide og informasjonsbrev ble sendt til Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste (NSD) for godkjenning med hensyn til ivaretagelse av personopplysninger etter personopplysningsloven, herunder for transkribering av intervju på datamaskin og lagring av personopplysninger på datamaskin. I påvente av svar ble tiden brukt til å arbeide videre med utvalg av informanter.

Hvordan informantene er valgt ut

Ved utvalg av informanter er det flere forhold som bør avklares fordi det inkluderer mer enn og bare trekket ut deltakere. Det innebærer også forhold som settinger, aktører, hendelser og prosesser (Ryen 2002:79). Disse forholdene har gjerne sine egne utvalgsparametre. Eksempelvis dersom utvalgsparametre er hendelser på et sted, så kan valgmulighetene være møter, daglig bruk, besøk, arrangementer ol. Ved kvalitative studier så er det sentrale å få tak i informasjon, gå i dybden og forsøke å trenge bak det som ser ut som selvsagt eller det som oppfattes som det vanlige. Sentralt er hvilke informasjon de gir og ikke nødvendigvis hvor mange som blir intervjuet. Et poeng kan da være å få tak i informasjonsrike informanter (Ryen 2002). Det er også et poeng å få til variasjon i utvalget slik at en ikke ender opp med relativt homogene informanter. For å sikre variasjon så bør en lage oversikt over relevante utvalgsvariabler (ibid.).

Siden det er beboernes forhold knyttet til kommunesenteret som er fokus i oppgaven, ble det aktørperspektivet lagt til grunn for utvalg av informanter. En underliggende antakelse for

denne oppgaven er at botid på et sted påvirker oppfattelsen av et sted som følge av de erfaringer de gjør og som følge av de sosiale (samhandlings-)mønstre de inngår i. I det ligger det også en antakelse at en nytilflyttet ikke har samme sosiale forbindelser som en som har bodd lenge på stedet og ventelig da vil ha andre erfaringer knyttet til et sted. Det gjør at tidsdimensjon ved botid anses som et mulig utvalgs-kriterie. Av de som har bodd lengst eller relativt lengst kan en finne de bofaste og unge/ungdom som er oppvokst på stedet som ikke har reist ut for å ta utdanning. I gruppen "bofast" har jeg inkludert de som har reist ut for å ta utdanning og kommet tilbake etter endt utdanning. Det antas at de som har bodd andre steder også har andre erfaringer enn de som er bofaste eller unge som bor på stede som de sammenligner stedet med. Innflyttere og tilbakeflyttere er således egnet utvalgs-kriterie. Det antas at bedriftseiere og -ledere kan ha andre stedsbilder, erfaringer og interesser i forhold til kommunesenteret og hvordan det kan utvikles videre. Politikere og sentrale aktører i administrasjonen er ikke med i undersøkelsen, da det antas at deres syn kommer til uttrykk i offentlige sammenhenger. Dette gir følgende utvalgsparametre:

Bofaste	Beboere som hele tiden har bodd i kommunen og på stedet. De har ikke vært bosatt i andre kommuner, men kan ha bodd andre steder i kommunen. De kan ha tatt utdanning et annet sted, men har da vendt tilbake etter endt utdanning i jobbsammenheng.
Unge/ungdom	Dette er unge eller ungdom som er oppvokst på stedet eller flyttet inn. I oppgaven regnes gruppen unge/ungdom i alderen 13-25 år.
Tilbakeflyttere	Beboere som er oppvokst i kommunen og som har bodd utenfor kommunen og så flyttet tilbake til kommunen.
Innflyttere	Beboere som er vokst opp og bodd andre steder, men som har flyttet til kommunen i voksen alder.
Bedriftsledere/eiere	Dette er beboere som enten eier eller er leder av en bedrift på stedet.

Analysen tyder på at disse utvalgsparametre fungerte brukbart. Bedriftsledere/eiere så ikke ut til å ha vesentlig andre oppfatninger enn andre beboere med unntak av det som går på stedsinteresser og næringsliv. Forhold ved informantene som alder, bofasthet og innflytter og da særlig innflytter fra utlandet kan se ut til å ha større betydning for svarene som ble gitt. De unge har ikke samme erfaring som voksne og heller ikke samme reflekterte holdninger omkring sosiale forhold på stedet. Det gjenspeiles av lengden på intervjuene. De som har vokst opp på stedet uttrykte en sterk tilknytning til stedet, mens de som var innflyttet fra

utlandet trakk fram andre forholdet ved stedet enn bofaste. Kjønn og etnisitet har ikke vært utvalgsparametre. Intervjuede fra disse kategoriene finnes også i utvalget. Analysen er ikke strukturert etter utvalgsparametrene for å redusere eventuelle feilkilder med hensyn til overidentifisering med noen grupper. Problemstillingen fokuserer også på beboeres oppfatninger og ikke på ulike grupper av beboeres oppfattelser av Tana bru.

Hvilket utvalg som er med i en undersøkelse har betydning dersom det er ønskelig å generalisere funn. Generalisering innebærer at man trekker slutninger til flere enn de som inngikk i utvalget. Dersom en ønsker å generalisere er det viktig at utvalget er representativt for den populasjonen en ønsker å si noe om (Halvorsen 1989). Utvalget i denne undersøkelsen er ikke valgt ut i fra en målsetting om å få til representativt utvalg. Utvalget er ikke representativt. Det har vært en målsetting å få fram beboernes oppfatning av stedet. Selv om utvalget ikke er representativt, så kan analyseresultatene ha overføringsverdi til andre steder som er relativt nyetablerte eller steder som har betydelig gjennomtrekk av beboere.

Antall informanter

For å sikre variasjon i hvem som ble intervjuet fant jeg det hensiktsmessig å lage en liste ("pool") av potensielle deltakere slik Ryen (2002:89) anbefaler. Listen ble laget ved hjelp av telefonkatalogen, bruk av skattelister fra internett for å få de plassert aldersmessig og ut i fra kjennskap til personene. Listen ble på ca. 50 navn med telefon, alder og gateadresse. Informantene ble så valgt ut fra utvalgskriteriene og ut i fra kjennskap og antakelse om de kunne være "informasjonsrik" i forhold til Tana bru som bosted. Det å få tak i voksne informanter var forholdsvis enkelt, mens det var vanskeligere å få ta i unge under 20 år.

"Metningspunkt" brukes gjerne som kriterium i forhold til innsamling av nok informasjon og om informantene har mer å bidra med og til å validere undersøkelser. Når metningspunkt er nådd, så vil informantene ha lite nytt å bidra med, men si det samme på ulik måte (Ryen 2002:93). I praksis erfarte jeg at det er vanskelig å vite om et metningspunkt er nådd. Etter seks intervju fikk jeg en følelse av å ha hørt akkurat det samme som andre informanter sa før dem. Men ved å snu litt på intervjuguiden, gå mer i dialog med informanten og inn i en mer "lærling" status (Wadel 1991) og trekke fram det andre informanter sa før dem inn i intervjuene, så ble intervjuene både lengre, rikere og fikk nye innfallsvinkler. En del av disse intervjuene kom opp på et metanivå der begge reflekterte over forhold ved stedet (Aase og Fossåskaret 2007). I min undersøkelse kan "metningspunkt" se ut til å variere med tema og

spørsmål. Enkelte tema og spørsmål var informantene ganske samstemte i slik som stedet som lokasjon, samhandling og lokal mentalitet, mens de var lite samstemte innenfor tema som "flerkultur", bygd eller by? og stedets utviklingsmuligheter. Når informantene er lite samstemte er det ikke enkelt å fastslå om en har nådd et metningspunkt eller ikke. Å doble antall intervjuede kan gi akkurat samme resultat. Det gir noen utfordringer i forhold til å bruke "metningspunkt" som et tegn på validitet i forhold til konklusjoner og eventuell overførbarhet av undersøkelsen. En kan da stille spørsmål om hvorfor man ikke når et metningspunkt og prøve å finne en plausibel forklaring på det? Når det gjelder for eksempel stedets utviklingsmuligheter så kan det også tenkes at folk utenfor kommunen ser annerledes på utviklingsmuligheter enn de som har "grodd fast" på stedet, slik at en målsetting om "metningspunkt" ikke nødvendigvis er et godt valideringskriterium i alle tilfeller.

3.4 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene ble gjennomført i perioden 10. februar 2010 til 13. mars 2010. Halvparten ble gjennomført i perioden 8.-13. mars og i samme uke som Tana vintermarked startet. Seks intervjuer ble gjennomført i jobbsammenheng enten på min egen arbeidsplass eller hos informantene. Fem ble gjort hjemme hos informantene og to hjemme hos meg og den siste ble gjennomført på LOSA-bygget. Hjemmeintervjuene ble gjennomført etter jobbtid, mens de øvrige ble gjennomført i jobbsituasjon. For et intervju i jobbsituasjon medførte det avbrudd og intervjuet ble gjennomført senere på dagen. Dette intervjuet mistet flyt og ble ikke så dyptgående som det kunne blitt. Alle intervjuene ble tatt opp digitalt ved hjelp av diktafon. Samtidig ble det tatt notater under intervjuet for å notere hovedpoeng, oppfølgingsspørsmål og refleksjon/evaluering av intervjuene. Alt av notater og opptak ble senere slettet etter intervjuene ble transkribert etter krav om håndtering av personopplysninger fra NSD.

Oversikt over de som er intervjuet

	Alder	Varighet	Bofast	Tilbakeflytter	Innflytter	Ungdom	Næring
Kvinne	15 år	00:51:00			X	X	
Mann	17 år	01:05:00			X	X	
Kvinne	20 år	00:56:00			X	X	
Mann	20 årene	02:12:00	X				
Mann	30 årene	02:12:00	X				X
Kvinne	30 årene	02:25:00			X		
Mann	30 årene	02:13:00	X				
Mann	40 årene	01:32:00	X				X
Mann	40 årene	03:09:00	X				X
Mann	50 årene	01:26:00			X		
Kvinne	50 årene	01:47:00		X			
Kvinne	50 årene	01:26:00			X		
Kvinne	50 årene	02:08:00		X			
Mann	personist	03:05:00		X			

Tabell 1: Intervjuede etter utvalgsvariabler. Anonymisert og sortert etter alder

Denne tabellen viser en forholdsvis god variasjon i informantene i forhold til utvalgskriteriene. I min oversikt så er de som har tatt utdanning utenfor kommunen og flyttet tilbake etter endt utdanning kategorisert som "bofast" og ikke som "tilbakeflytter"..

3.5 Analyse og tolking av data

Å analysere data innebærer å kategorisere innsamlet informasjon med det formål å beskrive hva man har funnet. All analyse innebærer en forenkling gjennom kategorisering, sammenstillinger og klassifisering med sikte på å finne sammenhenger. Gjennom tolking må forskeren vurdere om utvelgelse av enheter, innsamling, bearbeiding og analyse av data har påvirket konklusjonene (Halvorsen 1989). Det gjelder forhold knyttet til validitet og reliabilitet. Reliabilitet eller pålitelighet innebærer om gjentatte målinger gir samme resultat. Validitet (gyldighet) innebærer om en faktisk måler det en vil måle (Ringdal 2001).

Hvordan analysen og tolkningene er gjort, kan illustreres gjennom følgende faser.

1. Alle intervjuene ble transformert fra tale til tekst i tekstbehandlingsprogram på PC (transkribert).
2. Etter transkribering, ble datamengden redusert ved å lage korte setninger fra hvert enkelt intervju. Det ble gjort fortløpende for hvert intervju.
3. Sammendragene av intervjuene ble så sortert etter intervjuguiden og teori og nummerert etter intervju ID. Dette for å kunne gå enkelt tilbake til originalintervjuet for å kontrollere om sammendrag stemmer med intervjuet, men også for senere å bruke det som sitering i endelig analysetekst. Dette resulterte i analyse v1. Eksempel:

Møtesteder [hjem]
Hvor pleier dere å møtes? Hva bruker dere å gjøre der? Og etter dere har møttes?
01 Ikke spesielle. Møteplasser er her i sentrum. Samvirkelaget møtes man. Si hei og ha det og Rema 1000. Butikken rundt omkring.
02 På Tanatorget eller på Chrisma. Før om åran så gikk jo alle på kafeen på hotellet, men så plutselig var det stopp. Dem ominnreda folk bort.
03 Kiosken, der treffes ungdom. Ellers møtes man hjemme med venner. Tanatorget, men mer tilfeldig. Treningssenteret er også et møtested. Greit å droppe innom. Savner ikke andre møtesteder.
04 Hjemme hos hverandre. Ellers når det er arrangementer, konserter, nasjonaldager. For å møte noen hadde en gått på hotellet eller Chrisma.
05 Finnes ingen møtesteder, egentlig. Før kunne man dra på kafe og treffe folk. Men ikke nu lengre. Det er ikke så mange som drar til Chrisma. Kafe i sentrum burde hatt utsikt til det som skjer i sentrum. Kaffebar ala det Ellen hadde. Inviterer man hit for å møte noen, drar man ikke til Chrisma. Gjerne utenbys og kjøper god mat. Chrisma har for dårlig mat/tilbud. Ikke sånne

Figur 6: Skjermdump. Eksempel på sammendrag i analyse_v1

Her står intervjuidentiteten først og så sammendraget av utsagnene.

4. Sammendragene i analyse_v1 ble redusert, kategorisert og sortert etter stikkord. Stikkord ble telt og sortert etter hvor hyppig de forekom. Eksempelvis:

Hva er ikkebra i forhold til andre steder?

Ikke så stort handlestilbud i forhold til større steder IIII
Boligmangel III
Man er avhengig av bil (som ungdom) II
Boligskatt negativt, oppfordrer ikke til bosetting II
Avfallsanlegget I (kunne vært boligfelt) II
Plassering av bygningene, eks. Shell I
Rotete plassering av industriområdene II (industriområde skulle vært boligområde)
Sentrum lite synlig fra hovedvei I (nesten som Lakselv)
Ikke kirke i sentrum I
Mangler et skikkelig signalbygg I
Mangler belysning av brua I
Lite sommeraktivitet til unger I
Litt lite liv i sentrum I (ingen som bor i sentrum)
For små tomter I
Lite å ta seg til dersom man ikke er glad i naturen I
Kunne vært mer kino I
Mangler videregående skole i sentrum I
Mangler framsynte politikere (flyplass, fylkesadm) I
For trange tomter i forhold tilgjengelig plass I

Figur 7: Skjermdump. Eksempel på hyppighet i kategoriserte svar

5. På bakgrunn av denne reduseringen, kategorisering og stikkord ble det laget en ny analyse (v1 "typisk") hvor de dominerende stedsbildene har fått sentral plass. Men det er også gitt plass til å vise nyanser. Versjon 2 er en presentasjon av funn enn en analyse av funnene i v1.
6. I siste fase er analysen redusert og strukturert etter problemstilling og forskningsspørsmålene. Analysen er skrevet på bakgrunn av funnene og stikkordene (kategoriseringen) i versjon1. Denne siste fasen er preget av en "runddans" mellom forskningsspørsmålene, analyse og teori. Analyse materialet er rikholdig og nye forhold oppdages stadig, nye hypoteser og teorier og mulig forklaringer uttenkes og forkastes. En studentoppgave må ha en slutt selv om "runddansen" mellom analyse, teori og fortolkningen ikke er ferdig. På samme måte som sted er i endring, så ser også min egen fortolkning av stedet til å være en prosess uten en endelig slutt.

3.6 Egen posisjon, pålitelighet (reliabilitet) og gyldighet (validitet).

Pålitelighet til forskningen bygger på forståelse av mening som et tolkningsrepertoar. En direkte pålitelighetstest er om aktørene kjenner seg igjen i tolkningene (Kalleberg 1996) Validitet handler om kunnskapens gyldighet. Krav til validitet innebærer at metode som er brukt faktisk kartlegger det den sier at den kartlegger. Ved å validere metodene, så blir også resultatene validert. Måter å validere resultatene kan være gjennom bruk av sitater i teksten og gjennom informantsjekk (medlemsvalidering). Men korrigeret tekst blir ikke nødvendigvis sannere om den er rettet opp av informanten (Malterud 2003).

Oppgavens relevans

I dag er det stor fokus på stedsutvikling og bolyst, nasjonalt, regionalt og på kommunenivå. Fokuset og interessen omkring stedsutvikling gjenspeiles i politiske dokumenter og programmer, i utdanningstilbud og prosjekter som gjennomføres over hele landet. Oppgavens fokus på hvordan beboere på Tana bru oppfatter stedet og undersøkning av hvilke interesser og barrierer som kan knyttes til utvikling av stedet er i tråd med dette fokuset. Oppgaven kan således være direkte relevant for stedsutvikling og bolystprosjekter med utgangspunkt i kommunesentret.

Datamaterialets validitet

Datamaterialet er samlet inn med oppgavens tema som rettesnor og er ikke samlet inn av andre eller til et annet formål. Det styrker oppgavens validitet. Det som kan svekke resultatene er at det er gått mer enn to år fra intervju til analysene foreligger. Sted er stadig i endring og stedsbildene kan også være endret. Det innebærer at resultatene må tolkes med en viss varsomhet. At enkelte temaer nådde et "metningspunkt" bidrar til å styrke oppgavens gyldighet ved at forhold som går på stedsbilder og stedsopplevelse trolig ikke endrer seg vesentlig på så kort tid, dersom det ikke har skjedd noe veldig betydningsfullt i mellomtiden. Det er f.eks. ikke gjennomført stedsutviklingsprosjekter eller omdømmeprosjekter for kommunesenteret i perioden, slik at hovedtrekkene informantenes svar kan være i hovedtrekk som tidligere.

En fordel med å skrive analysen etter en viss tid, er at det er enklere å bli oppmerksom på forhold som fremstår som kontekstavhengig. Det gjelder for eksempel dersom en navngitt bedrift har fått nye eiere. Dette er forhold som kan påvirke stedsoppfattelsen f.eks. i forhold til negative eller positive erfaringer med stedet. Konteksten for intervjuene kan se til å ha innflytelse på informantene i forhold til hva de fortalte. Det gjenspeiles ved at informantene ofte trakk fram vintermarkedet som et arrangement av betydning. Andre forhold som nylig har vært i media og som ble trukket fram var forskjønnelsen av sentrum, etablering av en isoporkassefabrikk med mye positiv medieomtale, etablering av kunnskapens hus med LOSA og etablering av flerbrukshallen 1,5 år tidligere. Etter kommunevalget 2011 så er flere av de sterkeste kritikerne og motstanderne mot kommunesenteret ute av lokalpolitikken. Dette er forhold som kan påvirke stedsoppfattelsen f.eks. i forhold til negative eller positive erfaringer med stedet. Kontekstens betydning for undersøkelsen er viktig i forhold til hvor vidtrekkende konklusjonene kan være siden sted stadig er i endring.

Analyse og fortolkninger innebærer en vesentlig reduksjon av innsamlet materiale. En ”feilkilde” i analysen er overgang fra sammendrag av intervjuene og til stikkord og kategorisering (punkt 4 i kapittel 3.5). Denne overgangen er betydelig avhengig av hvordan forskeren fortolker utsagnene og hvilke begreper og stikkord som brukes. Dette betegnes som tolkning av kategorier. Ulike kategorier er først og fremst lært gjennom erfaring (Aase og Fossåskaret 2007). Hendelse blir grepet om med et omgrep, et begrep. Det er gjennom begrepene at hendelser blir fortolket og gjort forståelig. Ved å plassere sosiale fenomener i kategorier, blir de ordnet. Men en og samme hendelse kan forstås på en helt annen måte ved at det blir plassert i en kategori. Kategori er gjerne en plass for å samle flere sosiale fenomener, uttrykk eller hendelser. Det er gjennom kategorisering av hendelser at det utvikles forståelse for det som studeres (ibid.).

Egen posisjon

I dag arbeider jeg i Tana kommune som kommuneplanlegger. Da dataene ble innsamlet så jobbet jeg i en rådgiverstilling innen for næringsutvikling og kommunal økonomi. Siden 1994 har jeg arbeidet med næringsutvikling. Fra min posisjon i jobben så har jeg registrert at næringslivet gjør det bra sammenlignet med andre kommuner i Finnmark (<http://naringsnm.nho.no/>), men til tross for det så har innbyggertallet har vært jevnt synkende. Det gjør at eget fokus er dreid fra næringsutvikling og mot kommunens som samfunn. Denne dreiningen kommer også som følge av egen status som samfunnsplanlegger. I stedsutvikling og samfunnsplanlegging er det fokus på sosiale prosesser og medvirkning. Egen posisjon som planlegger påvirker hvilke tilrådninger og anbefaler som blir gitt.

Å være forsker med lokal status har både fordeler og ulemper. Gunneriussen (1992, 1996) hevder at en vanskelig kan frigjøre seg fra de kontekstuelle rammer som egne erfaringer må forstås i forhold til. Å være fortrolig med lokal kultur kan øke sjansen for og ikke se det som en forsker utenifra vil se. Men siden en utenifra uten kunnskap om stedet må møte et ukjent felt med andre erfaringer, så hevder flere at det kan medføre etnosentriske feilslutninger (ibid.). Ved å bryte ut av rolleforventninger, f.eks. gjennom utføring av forskning som del av studier, kan man endre status og rolle. Ved å få aksept som forskerstatus, kan en søke inn på andre arena som lokale statuser ikke gir adgang til. Status som forsker legitimerer datainnsamling, der forskeren tar status som forsker, mens venner og bekjente tar rollen som informant (Aase og Fossåskaret 2007:91).

Min erfaring med dette er at å innta rollen som forsker fungerte rimelig greit. De fleste ble forberedt på forhånd gjennom informasjon om prosjektet og hvilket tema som ble tatt opp og at intervju ville bli tatt opp via diktafon. Det var likevel vanskelig å forsøke og innta en "lærlingrolle" (Wadel 1991) der en kan tillate seg å stille spørsmål med alt. Flere ganger fikk jeg en opplevelse av at jeg hadde stilt et "dumt" spørsmål, eller at spørsmålet var for mye selvfølgeligheter og svaret for opplagt ut fra måten flere informanter reagerte på spørsmålet. Prøvde da å forklare at jeg forsøker å komme til bunns og trenge bak det som ses på som helt opplagt. Akkurat det fungerte greit etter egen oppfatning. I andre intervjuer fikk jeg noen ganger opplevelse av at informantene først og fremst så på meg som representant fra kommunen og ikke i rollen som forsker som skal skrive en oppgave på måten de henvendte seg til meg som forsker og på hvordan de omtale kommunen og kommuneadministrasjonen. Det gjaldt særlig forhold som gikk på forskjønnesprosjektet, næringsliv, herunder sentrumsutvikling og fortetting i sentrum og fritidsforhold som hyttebygging og skuterkjøring. Jeg tror at det ikke har hatt noen vesentlig betydning i forhold til innholdet i det informantene har svart, men kan ha en betydning i om de overdriver/underdriver når de poengterer enkelte tema når de kom til en slik anledning som denne oppgaven. Hovedinntrykket fra intervjuene er likevel at informantene har vært opptatt av stedet og hvordan det fremstår og at de svarer ut i fra egen oppfatning. Samtidig tror jeg det er vanskelig med interessehevding i et langt intervju der et tema undersøkes fra flere synsvinkler, slik at jeg tror ikke min posisjon svekker hovedlinjene av funnene i denne undersøkelsen.

4. ANALYSE

4.1 Stedsbruk

Oppfatning av stedet formes av aktørens bakgrunn og hvordan sted brukes på ulike måter. (Vestby 2009).

Handels- og tjenestetilbud

Dagligvarebutikkene brukes ofte. De fleste bruker også de andre butikkene på stedet. Flere av informantene er bevisst på å handle lokalt, selv om det kan koste litt mer penger og en ikke finner de samme kampanjetilbudene som på et større sted. De synes at det meste finnes på Tana bru og at det ikke er nødvendig å dra ut for å handle. Det som savnes kan butikkene skaffe. Ved å handle lokalt så følte enkelte at det styrket stedet. Noen drar ut av kommunen for å handle da det ikke er så stort utvalg særlig innen klær og sko. Flere ønsker større tilbud og gjerne tilbud som på en større plass. Det gjaldt særlig de unge. De opplevde større vanskeligheter med å finne det de trenger og som ikke alle de andre har. En mente at antall butikker ikke er så viktig siden en har Internett og kan handle der. I tillegg kan en dra på handleturer til Vadsø og Kirkenes.

Fritids- og kulturtilbud

De fleste bruker fritids- og kulturtilbudene på stedet. Flere mener at kulturtilbudet er bra eller veldig bra og at det gjør dem stolt i å være i fra kommunen. Enkelte har ambisjoner om å få med seg det meste og anser seg som aktive bruker av kulturtilbudene. Noen få mente at tilbudet kunne vært bedre når det gjelder teater og kino². De fleste mener at utviklingen i arrangementene har vært positiv og særlig nevnes kulturtilbud til barn og kulturskolen som noe positivt. En forelder mente at tilbudet til barn og jenter ikke er så bra og at tilbud om fotball, skiskyting og kulturskole er for lite. Alpinbakken ble ødelagt da vannverket kom og savnes av flere. Det savnes også flere inne-aktiviteter om vinteren. Ungdomsklubben er for de på ungdomsskolen og betraktes som et godt og viktig tilbud til ungdom. Eldre ungdom savner mer tilbud. Spilling tar over som fritidsaktivitet for ungdom. En 17 år gammel gutt sier det slik:

I: E det ikke sånn at ungdom vil finne på noe i lag – noe spennende? *Nei. Ungdommen e ganske lat.* I: Sitter hjemme og spiller dataspill? *Ja. Det er jo bedre enn ingenting. Da e man sosial med hele verdenen.* I: E det ikke bedre å gå på mix-kiosken og treffe noen der? *Egentlig ikke. For når man kommer dit, så e det lite å snakke om. Så sitter man halvtime etterpå i total stillhet".*

² Nytt digital kinotilbud er etablert etter intervjuene er gjort. Det er derfor noe usikkerhet knyttet til om det utsagnet fremdeles gjelder.

En jente på 15 år uttrykker seg slik om fritids- og uteaktiviteter:

"Det er ikke så mange som gidder å gå på ski, ake og sånn snowboard. I: Har du brukt snowboard? "Æ brukte det før. Og så var jo broren min og dem brukte jo alpinbakken veldig mye da. Men dæm gjør jo ikke det lengre". I: Ka som gjør at de ikke bruke bakken mere? "Æ vet ikke. Det er vel kanskje blitt mere sånn skutermiljø og litt sånn - spille spill på PCen".

Flere voksne informanter er av den oppfatning av at de som unge fant på flere ting før i tiden. Flere informanter trakk fram at i dag så forventer flere mer tilrettelegging av tilbud enn tidligere samtidig som de ikke bidrar selv til nye tilbud. Unge vennenes til å kjøpe tilbud eller få betalt for å gjøre noe selv fremfor å finne på noe selv. Blant informantene som er småbarnsforeldre så oppgir de at de ikke bruker så mye av fritids og kulturtilbudene på stedet da de opplever mer tidspress.

Sosiale møteplasser

"Hjemme hos seg selv" eller hos venner ble betraktet som den viktigste møteplassen i kommunesenteret. Utenom hjemmet er dagligvarebutikkene de viktigste plassene der de treffer folk. Etter det er det arrangementer som Tana vintermarked, Tanamarkedet, konserter, teater, nasjonaldag og andre merkedager. Treningstilbud som treningssenter og flerbrukshall nevnes også som plasser man møtes. Fritidsklubben er viktig for ungdom. Der møtes de og snakkes og gjør noe sammen. Den er åpen to dager i uken. Ungdom savner flere aktiviteter på klubben og flere møteplasser de dagene klubben ikke er åpen. Da treffes de gjerne på kiosken. Her møtes flere grupperinger av ungdom og med større aldersspredning enn på for eksempel klubben. Men det savnes flere sitteplasser. Miljøbygget betraktes som en viktig møteplass særlig når det foregår arrangementer der. I tillegg betraktes miljøbygget som viktig for kultur og kulturell identitet. Svarene fra informantene tyder på at det ikke finnes noen typiske gutte- og jentesteder i det offentlige rom, utenom organisert idrett. En del mener at det ikke finnes møtesteder ved kommunesenteret. Det ble trukket fram at før møttes folk på hotellet, men de ominnredet folk bort. Dersom informantene skal møte noen utenom på jobben eller hjemmet så nevnes hotellet og kafe/spisestedet Chrisma³ som alternativene. Et godt spisested og kafé savnes, gjerne med utsikt til som skjer i sentrum. Flere synes at utviklingen mht. møtesteder har gått feil vei. Da nevnes hotellet, Chrisma og alle kafeene som er forsvunnet (Tanatorget, Ellens kafe, Samvirkelaget mfl). Det er flere som ikke savner noe mht. møteplasser og synes det er bra som det er i dag.

³ Både hotellet og kafe/spisestedet Chrisma har i dag nye eiere og nye navn.

Det etterlyses noe man kan samles om på Tana bru. Da nevnes felles markeringspunkt ved for eksempel 17. mai og felles skole som kan samle folk til for eksempel skidager osv. At det skjer en del på kulturfronten ved Tana bru er vel og bra, men noen påpeker at denne typen arrangementer betyr lite i forhold til sosialisering og det å skape samhold. Mangel på møteplasser og samhandlingsarena gjenspeiles i utsagn om at ”hjemme hos seg selv” betraktes som den viktige møteplassen og at det ikke finnes eller er få møteplasser utenom butikker og kulturarrangementer. Flere/bedre kafe/spisesteder ble også trukket fram som savn. Denne typen møteplasser (”kaffelattefaktoren”) er gjerne uformell og betraktes som viktigere enn kulturhus i forhold til bostedsattraktivitet og nettoinnflytting (Vareide og Kobro 2012).

Bruk av naturen ved og rundt Tana bru

Naturen blir betraktet som veldig viktig av Tanaværingene (Kvidal og Nygaard 2009; Munkejord 2005). Det bekreftes også i denne undersøkelsen. Tilgjengeligheten og mulighetene til å bruke naturen fremheves som en veldig positiv faktor ved å bo på Tana bru. De aller fleste er aktive brukere av naturen. Flere mener at naturen er flott ved Tana bru, men at det er finere natur utenfor kommunesenteret i relativt kort avstand. Da brukes vidda, elva og sjøen både til jakt, fiske eller bare det å ta tur. Ikke alle tar seg en tur i naturen for turens del, men mener at de må ha noe med seg når de kommer hjem enten i form av bær, fisk eller fyringsved. Det tyder på at tradisjonell utmarksbruk også kan finnes ved kommunesenteret. Det er ikke bare positivt med naturområdene rundt Tana bru. Plasseringen og lukten fra avfallsanlegget like ved kommunesenteret betraktes som noe negativt. Et par informanter oppgir å bruke naturen mindre etter at avfallsanlegget ble etablert. Avfallsanlegget påvirker også tilreisende turister og deres holdninger til Tana. Før ble slalombakken brukt av mange og den tiltrakk seg tilreisende. Det var til skitrekking ble tatt ned når vannverket kom. Flere savner også tilførselsløyper fra boligene og ut til det offentlige skuternettet. Noen av disse mener at dette begrenser mht. bruk av naturen mens andre ikke er enige i det. ”*Har man planlagt å dra på tur, så drar man uansett*” sier flere informanter. Noen mener at dagens kjøring bør komme inn i ordnede former mens andre frykter mer støy og trafikk i boligfeltene. For ungdom er skuterkjøring viktig. De ser fram til vinteren for da kan de kjøre skuter. Skuterkjøring lokker skoleungdom i videregående skole tilbake til Tana. Ungdoms bruk av skuter er i mindre grad knyttet til tradisjonell høstingskultur og kan forstås som et identitetsprosjekt i en modernisert og globalisert verden, jfr. teorien om modernitet. Som identitetsprosjekt kan det være viktig å ha tilgang på skuter. Har man ikke det så kan man falle utenfor den sosiale praksis som

foregår på stedet og bidra til at en ikke føler seg inkludert eller "Out of place" slik Cresswell (1996) ser det. Det kan være særlig betydningsfullt for ungdoms identitetsdanning.

Tradisjonell naturbruk har vært knyttet til det å ha noe med seg hjem fra turen. Det være seg fisk, vilt eller bær (Skogen 2001). Som nyetablert sted med tilflytting hadde jeg en forventning om at beboerne ved Tana bru bruker naturen på en annen og mer moderne måte enn bygdene rundt. Svarene fra flere av informantene tyder på at det kan finnes en tradisjonell utmarksbruk som ligner det som kan finnes på bygdene i Tana. Noen av mine informanter høster av naturen i områder som foreldrene og generasjonene før dem har brukt. De har tatt med seg tradisjonelle høstingskulturer til kommunesenteret. Det kan illustreres med følgende utsagn: *"Selv om jeg er oppvokst ved Tana bru, så bruker jeg områdene som far min brukte da han var barn. Vi var med og slik ble det naturlig å bruke de samme områdene. Vi drar gjerne til områder vi har vært"* (bofast mann i førtiårene). I følge uttalelsene fra flere informanter så ses ikke Tana bru beboere bruk av naturen til å være veldig ulik tradisjonell høstingskultur som også foregår på bygdene. Men en ting kan være hva man sier man gjør og en annen hva man faktisk gjør. Hva man faktisk gjør er viktigere enn det man sier man gjør. Denne oppgaven kan ikke si noe om hva informantene faktisk gjør mht. utmarksbruk. Men det kan trekkes fram at innbyggerne i Tana bruker motorisert kjøretøy i utmark i stor utstrekning etter dispensasjon fra loven om forbud mot motorisert ferdsel ut i fra egne utsagn om at det er tradisjonell utmarkshøsting eller -næring man driver. Uttalelser fra en bofast mann i 30 årene tyder på at naturbruken hos Tana brubeboere er modernisert:

"Det er ingen som driver utmarksnæring ved Tana bru. Men det er likevel få eller ingen i Tana som har det som alenenæring.

En mannlig og bofast informant i førtiårene mener at det en viss forskjell mellom Tana brubeboeres bruk av utmarka og folk fra bygdene i Tana:

"Flere fra bygdene fisker i sine områder og setter snarer i sine dalsøkk. Når jeg fisker, fisker jeg ikke nødvendigvis ved Tana bru. Bruker hele elva som min, og er ikke blitt jaget bort. Opplever at også folk i hele kommunen bruker hele elva, for eksempel komsefiske. Trur det er ganske likt. Men bygdene er mer opptatt av sine nærområder. Har inntrykk av noen ønsker særrettigheter for sine bygder. Det er jeg imot. Det skaper ikke samhold og integrering".

Han får støtte fra en annen mannlig informant i førtiårene som også driver egen næring, og som trur bygdene er flinkere til å bruke naturen "riktig" og er bedre til å ta vare på naturen som de har bruk i generasjoner. De har gjerne sine gammer eller hytter som brukes blant annet i forbindelse med jakt.

En mer urban og moderne måte å bruke naturen på er å ha naturen som kulisse til ulike aktiviteter som å kjøre på snøbrett eller ta seg en (spaser)tur for mosjonens eller rekreasjonens skyld (Skogen 2001). Ungdom observeres i alpinbakken vinterstid og nå i 2012 ønsker de å anlegge en sykkelcrossbane nær idrettsanleggene i sentrum. Det er et tegn på at ungdom bruker naturen på en mer moderne måte og som kulisse og identitetsprosjekt enn tradisjonell høstingskultur som i større grad ser ut til å prege de mer voksnes bruk av naturen. Det at innflyttere også bruker naturen over et større geografisk område, kan også tolkes som tegn på det finnes også andre grupper som bruker naturen mer moderne og primært som rekreasjon.

Lokasjonen og konteksten ved Tana bru gjør at beboere ikke bare kan kjøre motorisert kjøretøy rett på oppå fjellet eller slippe ut hunden i det fri da det er flere folk som bor på stedet. Informantene uttrykker at det noen forskjeller i naturbruken, men de store forskjellene finnes ikke. Tana bru beboeres bruk av naturen er ganske tradisjonell. En mannlig pensjonist som har brukt naturen i mange tiår bekrefter det gjennom opplevelse av større forskjell mellom lokalt naturbruk og folk som kommer fra kysten for å bruke områdene. De har hatt med andre fiskemetoder som har vært til ulempe for lokale beboere. Beboere ved Tana bru tar mer lokale hensyn og prøver de å unngå populære og tradisjonelle ”bygdevann” ved å dra på Ifjordfjellet eller andre steder i Øst-Finnmark.

Bruken av tilbudene ved kommunesenteret tyder på at Tana bru har en senterfunksjon, selv om en informant er av den oppfatning av at stedet ikke har identitet som kommunesenter som følge av lite satsing på kommunesentret fra bygdepolitikere som har dominert lokal politikken. Beboere ved Tana bru drar fordeler av at Tana bru er et kommunesenter. Samtidig så drar de også fordelene av beliggenheten mht. natur ved og utenfor kommunesenteret. Sett i forhold til bygdene så får beboerne ved kommunesenteret i ”pose og sekk” ved at handels-, service og tjenestetilbud og naturen er lett tilgjengelig og i umiddelbar nærhet. Men etablering av et nytt kommunesenter har ikke bare fordeler. Flere savner møteplasser, samhandlingsarena eller noe som kan skape fellesskapsfølelse ved 17. mai eller i tilknytning til grunnskolen. Tradisjonell høstingskultur preger de voksnes bruk av naturen i og rundt kommunesenteret etter egne utsagn, mens ungdom og innflyteres aktiviteter og naturbruk i større grad er mer moderne og i tråd med ideen om modernitet og identitet.

4.2 Stedsbilder

Med stedsbilder forstår vi mentale forestillinger, oppfatninger og representasjoner av hvordan stedet er. Det gjelder positive og negative forhold, særtrekk og kvaliteter, mangler og muligheter. Stedsbildene er nært knyttet til bruken av stedet (Vestby 2009).

Kjennetegn ved Tana bru

Beliggenheten i forhold til Tanaelva og laksefiske nevnes som viktig for oppfatning av stedet. Forholdet til elva preger stedsbildene og bruken av stedet, men stedets beliggenhet i kommunen, elvedalen og i Øst-Finnmark fremstår som mer særegent for Tana bru. Informantene beskriver Tana bru som et veikryss og gjennomfartsåre i nær lokasjon til ei bru midt i kommunen og der det er nært til steder i Øst-Finnmark og til naturen. Brua over elva brukes som et referansepunkt, gjerne i forhold til de som ikke er så godt kjent på stedet. I følge de fleste av mine informanter så preges stedet av de synlige bygningene når en kjører forbi stedet. Når det gjelder tjenestetilbud, handels- og service så mener en god del at her har man det man trenger, særlig i forhold til at stedet er ganske liten. Flere mener at stedet fremstår som anonymt, litt dårlig planlagt og at det er større bebyggelse her enn det ser ut som.

Relatert til andre steder

Stedet fremstår som relativt lite og oversiktlig mht. antall folk som bor der og at det er et senter med et bredt vare og tjenestetilbud som dekker de fleste behov og innenfor det som betraktes som gangavstand. Stedet er i utvikling og betraktes mer som bygd enn et tettsted i følge de fleste informantene. Flere trekker frem fordelene med et kompakt senter der en slipper å starte bilen på ei hel uke og at det er nært å gå til jobb, butikken, arrangementer, fritidsaktiviteter og natur. Stedet er sentralt men likevel landlig med naturområder omkring. Det som trekkes fram som helt særegent for Tana bru er beliggenheten i forhold til elva, brua og laksefiske. Laksefiske foregår bare et steinkast utenfor stuedøra. Noen synes det er særegent at veiene kalles for ringveier selv om de ikke er det. I tillegg betraktes stedet som flerkulturelt av flere informanter. Når informantene trekker fram det som er mindre bra ved stedet så sammenligner de med større steder. Da trekkes det fra at handelstilbudet ikke er så stort og at det er press på boligmarkedet.

Et omdømme problem utad?

De fleste av mine informanter tror at stedet oppfattes negativt av andre. Da trekkes det fram politisk krangel med konflikter mellom bygdene seg i mellom og mellom bygdene og sentrum. Ellers nevnes stedets ansikt utad med søppelplassen, Shell stasjonen og hotellet som stedets blikkfang og med dårlig overnattings- og bespisningstilbud til turister. Søppelplassen og industrien langs elva ble av nevnt av noen få betegnet som negativ stedsbilde av stedet. I tillegg nevnes det tradisjonelle garnfiske i elva som negativt for turister. De som tror at stedet oppfattes positivt av andre, tror at de ser på Tana bru som et sentralt beliggende senter med korte avstander til det meste og at det skjer ting i Tana, særlig på kulturfronten der kulturskolen og de ulike arrangementene som Tana vintermarked, Tanamarkedet, Langnesmarkedet, dansegallaen i Flerbrukshallen og Skiippagurrafestivalen trekkes fram som symboler på akkurat det. Med unntak av dansegallaen i Flerbrukshallen, så er ingen av de arrangementene spesifikt knyttet til Tana bru som sted. Tana vintermarked startet opprinnelig opp på Tana bru av kommunen, men er i 2012 utvidet til flere steder i kommunen og med flere aktører. Flere informanter trakk fram at folk i Sør-Norge trodde det bare var samer og rein i Tana. En informant reagerer negativt på aktører i reiselivsnæringen som ensidige markedsføring stedet som samisk, da turister som kommer i liten grad vil oppleve stedet som spesielt samisk. Informanten mente at markedsføring utad må være ærlig.

Lett tilgjengelighet til natur

Informantene beskriver naturen ut i fra tilgjengeligheten og hvor nært det er til gode turområder, til gode fiskeplasser nede ved Tanaelva og nærhet til turområder andre steder i Tana eller i Øst-Finnmark. Det er enkelt å komme seg ut i naturen. En kan gå rett fra husdøra og ut i naturen. Det er også overkommelig å kunne kjøre ut på skuterløypenettet på lovlig vis. Det ikke kø og man har naturen stort sett for seg selv, det er stille og fredelig og et veldig bra sted for å kunne slappe av. Det finnes idrettsanlegg i nærheten slik at det også er mulig å drive både ute- og inneidrett. Informantene synes det er litt minus at en må dra ut fra stedet for å finne fin fjellnatur og fiskevann. Men tilgjengjeld trenger en bare å kjøre ca. 10 km for å komme til gode fiskevann. Noen synes at det ikke er så fin eller frodig natur ved Tana bru og at det er mer interessant og finere natur andre steder i kommunen.

Innflytteres opplevelser før og etter bosetting

Det fleste hadde en viss peiling om hvor det er, at det ikke er en så stor plass og at det var et handelssenter for kommunen. De fleste sier også at de ikke har endret oppfatning av stedet

etter å ha bodd er en stund. Det er ikke alltid er lett å være innflytter, bli integrert og komme i kontakt med beboerne på Tana bru. En innvandrer sier at det ikke er vanskelig heller. Man må oppfatte omgivelsene og gjøre det som andre gjør. En annen informant har fått en mer negativ oppfatning av stedet etter å ha bodd her en stund og begrunner det med bygdesladder og at utviklingen går sakte i forhold til stedets utviklingspotensial.

Etablering av kommunesenteret blir knyttet til lokaliseringen ved brua

Stedets historie kan være viktig i forhold til hvordan stedet oppfattes av beboere og i forhold til hvordan stedet bør utvikles videre. Sammenslåing av to kommuner og etablering av et helt nytt kommunesenter er ingen liten politisk sak som må ha medført mye med seg. Stedets historie var overraskende lite kjent blant mine 14 informanter. Få informanter hadde kunnskaper om prosessene som skjedde lokalt og det var bare en informant som var inne på at det kunne vært en statlig regissert prosess med tvangssammenslåing. En av informantene sa at det var stor uenighet i begge kommunestyrene om etablering av kommunesenteret og at det var bla. hotellplaner i Skiippagurra som kunne være utløsende faktor for å etablere kommunesenteret ved Tana bru.

Informantene ble så spurt om hva de trodde lå til grunn for etablering av kommunesenteret og lokaliseringen ved brua. De aller fleste pekte på *beliggenheten*. Det er en utbredt oppfatning blant mine informanter at to kommuner måtte bli enige om å ha et felles senter og brua er et knutepunkt i kommunen. Halvparten av informantene pekte på at beliggenheten ligger midt imellom de gamle Tana og Polmak kommuner og at det ville ha vært lengre vei fra folk i den ene kommunen dersom kommunesenteret hadde vært plassert et annet sted. I tillegg er det her god byggegrunn, det var ingenting fra før og med enkle eiendomsforhold. Et par informanter mener at lokalisering av kommunesenteret representerer en god kompromissløsning som tilsier at ingen andre steder ble tilgodesett. Noen tror også at det var en utenifra som bestemte det og skar igjennom etablering av stedet. Det tror de ut i fra lang historie om bygdekonflikter i Tana. En mannlig informant i sekstiårene uttaler følgende:

"Æ vet ikke korfor man sette det lengre oppe. Nærmere Nuorgam og etablert senter i Polmak. Det e sett med mine øyna. Nei, ka man ville oppnå? Man vil vel oppnå enighet mellom de to som skal slå seg sammen om at her kan vi etablere et sentrum. Det e liksom i nærheten av grensa mellom de kommunan". I: Du nenvte at det kunne vært mer praktisk med senter i Polmak? "Ja sånt rent praktisk så tror jeg at det hadde vært bra. Men så e det no igjen at de som bor i Nertana vil jo få en lengre vei til sentrum og så vil dem kanskje oppfatta det som langt mer samisk. Tana

bru er nok et kompromiss. For æ tror jo at folk i Nertana hadde nok sikkert kunne tænkt sæ at Rustefjelbma va sentrum".

En pensjonist pekte på et utviklingstrekk med økt landtransport på bekostning av sjø- og elvetransport som en viktig grunn for å velge akkurat plassen ved brua for å etablere et kommunesenter. Det fremkommer også som sentrale momenter i Schei-komiteens forslag til kommunesammenslåinger (no.wikipedia.org/wiki/kommunesammenslåing).

De fleste informantene er inne på at det var naturlig at kommunesenteret fikk den lokasjonen som den fikk. Men det var overraskende få som kjenner til beslutning(e) om kommunesammenslåingen og etablering av et nytt kommunesenter. Det er en historie som er underkommunisert og i lokal sammenheng en stor politisk bragd. En mulig forklaring på manglende bevissthet omkring historien forut for kommunesenteretableringen, kan være at kommunene ble slått sammen med tvang uten at beslutningen var godt forankret i lokalsamfunnet⁴. De kan være en mulig forklaring i forhold til konfliktforhold mellom bygdene og kommunesenteret, bygdenes motstand mot senteret og lokalpolitikeres små iver for å satse på kommunesenteret. En slik fortolkning kan også ha relevans for dagens diskusjoner om bruk av tvang når det gjelder kommunesammenslåinger.

Forskjønnelsen av sentrum blir møtt med ambivalens

De fleste synes at det blitt mye penere enn det var før. Utover det rent visuelle og estetiske er informantene mer uenig om hvilken betydning forskjønnelsen har. Noen mener at forskjønnelsesprosjektet betyr at man blir litt mer stolt av stedet og at det styrker tilhørighetsfølelsen. På den andre siden mener de aller fleste at utformingene av fartsdempere ødelegger for forskjønnelsesprosjektet og at de burde vært utformet annerledes. Ellers mener flere at det blitt vanskeligere for større biler og biler med tilhengere og campingvogner å navigere i sentrum. Et par informanter mente at det ble alt for mye snakk om hvor mye penger som er brukt og at det som startet som et bra og positivt prosjekt endte ut så negativt med fokus på fartsdempere og dårlig tilrettelegging for andre kjøretøy enn personbiler. En informant mente også at pengene heller kunne vært brukt på å pusse opp Seida skole. De dominerende bildene av forskjønnelsen kan illustreres gjennom følgende utsagn fra ei kvinne på 20 år:

⁴ Hvordan kommunestyrene var involvert i sammenslåingsprosessen og eventuelt stemt for eller imot kommunesammenslåingene og etablering av et nytt kommunesenter er ikke undersøkt i denne oppgaven.

"Når dæm ordne og styre så blir det jo mye penere. Det e jo veldig mye turister innom her. De fleste e jo for laksefiskinga. Vi har sølvsmia med masse fine souvenira og så skal dem komme til en plass kor det ikke ser ut. Der dem ikke har blomster eller ordna nåkka. Så det at dem har laga fortau her og gangfelt – det gjør det mye bedre. Det blir finere for Tana". I: Din mening om forskjønnelsen: "Det e jo greit. Det kunne vært mye bedre. Det kunne det". I: Ka da? "Sånn som de her fartsdompan. Dæm e jo ikke det beste. Sant. Æ ser jo mange av de her steinan, dæm har jo løsna". I: Savne du noe mer med forskjønnelsen? "Nei, æ vet no ikke helt. Dæm har nu fått planta nåkka trær og busker og sånt dær. Det bli jo fint når det kommer opp."

Potensialet i forskjønnelsesprosjektet mht. positivt omdømme og økt tilhørighetsfølelse er ikke fullt ut realisert med bakgrunn i utforming av fartsdemperne. Det er et tiltak som trolig økonomisk sett ikke er et veldig kostbart tiltak, men noe som beboerne og andre daglig merker på kroppen når de ferdes i kommunesenteret. Beboere uttrykker at de ikke er imot fartsdempere som tiltak, men reagerer på utformingene og mengden de har fått. Informanter sier at dette er gjentatte ganger formidlet til kommuneadministrasjonen og politikere uten at noe har skjedd. Kommuneadministrasjonen blir fremstilt som lite lydhør av flere.

Forskjønnelsesprosjektet får derfor unødvendig (mye) negativ omtale. Kommunen burde foretatt en gjennomgang på hvordan forskjønnelsesprosjektet er håndtert, særlig med tanke på at det er planlagt en tredje fase som politikerne har stoppet. I tillegg kan holdninger om en lite lydhør administrasjon vanskeliggjøre senere stedsutviklingsprosjekter som da kan møte "unødvendig" motstand og negativitet til nye tiltak og prosjekter.

Tana bru et bra sted å vokse opp

De aller fleste av informantene har mest positivt å si om Tana bru som oppvekststed. Da trekkes fram at det er mye organiserte aktiviteter og idrettstilbud til barn og unge, trygt oppvekstmiljø, mye å finne på, sentralt beliggende og gangavstand til tilbudene, det er gjennomsiklige forhold, bra infrastruktur og fritidstilbud som fritidsklubben for ungdom. Unger kan springe fritt og et par av informantene mener at det er bra at det er mange muligheter også utenom de organiserte tilbudene slik at de kan finne på noe selv. En sa at man er ikke redd for om man har glemt å låse ytterdøren når man er ute på butikken og at det har vært lite tyverier, særlig i forhold til mye gjennomgangstrafikk. Det er ikke mange av informantene som har noe negativt å si om stedets oppvekstskvaliteter for barn og unge. Noen savner flere unger i nabolaget, flere intellektuelle muligheter for barn, mer samhold og at det "litt for mange" psykiatriske pasienter til at en føler seg helt trygg. Noen få vil heller ha bodd

på bygda fordi det er der det skjer etter deres utsagn. Det anses heller ikke som positivt at mange unge sier at de ikke skal bo i Tana. Det savnes bedre skoletilbud og arbeidsplasser som kan fenge ungdommen og være en del av deres identitetsprosjekt.

Informantene ble også spurt om hva de ville endret på i forhold til Tana bru som oppvekststed. Her var de lite samstemte. Men det som de fleste ville endre på var skolestrukturen. Da snakkes det om tiden da det var en felles ungdomsskole for hele kommunen og at de da ble kjent med alle på samme alder. En mannlig informant i førtiårene ser det som en stor ulempe at man kan bo på Tana bru og ha ungene på tre forskjellige grunnskoler – på en strekning på fem kilometer. Grunnskole på Tana bru savnes av flere. Skolene blir ansett som viktige fordi de fungerer som et møtested for barn, unge og foreldre. Ellers var det ønsket om mer og bedre tjenestetilbud til barn og unge og infrastrukturtiltak.

Trekulturelt, flerkulturelt eller bare én Tanakultur med flere kulturelle innslag?

Kommunen presenterer seg i offisielle sammenhenger som flerkulturell (Kvidal og Nygaard 2009). I Munkejords (2005) undersøkelse ble det satt fokus på profilering av kommunen. Der kom det fram at flerkultur kunne være et grunnleggende element i profilering av kommunen. Mine informanter var ikke samstemte i hva "flerkulturell" innebærer og hva det betyr. Det er et av de temaene som informantene var minst samstemte om. Noen forbandt det med ulike språk, ulik kulturbakgrunn, grensekommune, likestilling, like rettigheter, innvandring mm. Andre tenker på ulike grupperinger som holder for seg selv og gjerne i tilknytning til sameskolen og samisk barnehage. Selv om mine 14 informanter er lite enige om hva som forbindes med å være flerkulturell så oppfatter fire av dem kommunen som flerkulturell. De begrunner det med at det bor mennesker her fra ulike områder og nasjoner og man hører ulike språk på butikken.

Omtrent halvparten av informantene mente at kommunens syn på seg selv som en flerkulturell kommune i liten grad kommer til uttrykk, særlig i det daglige. Det kommer til uttrykk særlig ved arrangementer, flaggdager og høytidsdager. Da ser man på klær, på folks ansikter, hører ulike språk, hører joik eller opplever "den samiske halvtimen" uten at man synes det er det minste unaturlig. En informant savnet flere samiske skilter og samiske stedsnavn, mens en annen mente at man er for opptatt av den synlige kulturen og ikke den usynlige som går mer på kunnskap og holdninger til hverandre. Den usynlige kulturen kunne medføre konflikter med naboer.

Halvparten av informantene oppfattet ikke Tana bru som et ”typisk samisk” sted. Stedet oppfattes som minst like typisk Finnmark eller typisk norsk som det er typisk samisk. Mens resterende ikke hadde noen oppfatning om hva som kunne være typisk samisk eller typisk norsk. Det samiske kommer stort sett mest til uttrykk ved arrangementer, flaggdager og høytidsdager. De samiske institusjonene ved Tana bru ble ansett som lite synlig. Av det som ble betraktet som samiske bygg, ble tinghuset ble nevnt flest ganger. Men like mange mente at det ikke var et typisk samisk bygg. Noen mente at de samiske institusjonene burde vært mer synlig og plassert mer i sentrum, mens en informant spurte om de samiske institusjonene egentlig trenger å være mer synlig enn det de er nå? Og en mente det var nok samiske institusjoner som det er nå og at man har et tilbud hvis man vil i form av barnehage, skole, kulturskole mm. I følge en informant så er turister interessert i samisk kultur og ønsker mer kunnskap om stedets kultur.

Thuen (2003) trekker fram at etnisitet handler om et forestilt fellesskap som gjøres gjeldende ved ulike anledninger og avhenger hvem man sammenligner med. I følge mine informanter så kommer det flerkulturelle eller det samiske til uttrykk ved spesielle anledninger som arrangementer og høytider. Utover det så kommer det lite til uttrykk. Flere informanter snakker om ulike grupperinger som holder for seg selv både i Tana bru og i forhold til bygdene omkring. Det kan også tyde på at det finnes lite ”forestilte” fellesskap omkring stedet som flerkulturell. Beboere har altså vanskeligheter med å forstå hva flerkulturell og hva flerkulturell kommune eller sted betyr. Det kan illustreres med følgende utsagn fra en bofast mann i tredveårene: *”Er ikke oppvokst med noen annen kultur. For meg finnes det bare en Tanakultur, men med innslag av samisk, finsk og norsk”*. Lite enighet om hva flerkultur er, kan skyldes at det mangler en definisjon på hva det betyr og/eller at ”kultur” generelt fremstår som noe diffust. En alternativ forklaring kan være at Tana kommunes profilering som flerkulturell kommune er dårlig forankret hos beboere på Tana bru, slik at det mest av alt fremstår som et ”kommunalt eliteprosjekt”. Den siste forklaringen støttes opp med mangel på medvirkning fra befolkningen når det gjelder profilering av kommunen. En bred medvirkningsprosess omkring temaet ville også ha medført større behov for å definere hva man legger i begrepet ”flerkulturell kommune” eller ”flerkulturelt sted”.

Det ble hevdet tidligere at de flerkulturelle konfliktene var på hell (Munkejord 2005). Men uttalelser fra mine informanter tyder på at dette ikke stemmer selv om media har sluttet å

skrive om det. Særlig kommer det fram når man spør om stedet bør være mere samisk enn det er i dag. En kvinne i tredveårene sier det slik:

"Jeg trur Sirma e mere samisk. Og Karasjok og Kautokeino. Men Tana bru e sånn halvt norsk og halvt samisk. Kan ikke si det er helt samisk. Jeg tenker på Tana bru som Norge. Karasjok følte jeg var typisk samisk. Men kanskje de prøve å lage sentrum sånn at det blir å se ut som samisk sted. Men jeg vet ikke om det er nødvendig, fordi Tana, det e alt for mye blanding her. Det e mange som bare e norsk". I: Noen har ytret ønske om at samisk kultur burde synliggjøres mer på Tana bru. Man har flyttet sameskolen hit fra Polmak, har samisk barnehage, Indre-Finnmark tingrett... "Jeg tror det er nok, faktisk. Det e nok samisk kultur her. Du har tilbud hvis du vil. Du kan gå på teater. Da e det på samisk. Og på kulturskolen. Du kan gå på samisk skole og gå i samisk barnehage. Du kan snakke samisk med barna sjøl og lære dem kultur. Det må gjøres i familien. Du kan ikke bare sende dem på skolen og si: "nu blir du samisk". Så hvis du lære dem samisk kultur hjemme, så blir de same..... Alle mennesker de er mennesker. Samisk eller norsk. Men de overdriver litt når det gjelder samisk. Og da blir de norske faktisk mobbet. Jeg synes det må være likens til alle. Jeg forstår ikke at du får høyere lønn hvis du snakker samisk. Jeg hørte det i alle fall. Det e urettferdig. Fordi hvis du tar den begynnerlønn som du har at alle får lik lønn – så begynne det å gå helt skeivt. Så først det va samisk som var trekt ned og nu begynner de å trekke ned det norske. Det er urettferdig hvis en flink norsk og flink samisk søker jobb og samisk får jobb først. Hvis de vil, alle som snakker samisk de kan snakke norsk. Så det e bare et spill. Faktisk et teater. Han vil ikke snakke norsk, men han kan snakke norsk og det e'kke nåkka problem".

En bofast mann i trevdeårene sier det slik:

"I hvilken grad oppleve du Tana bru som samisk?" Æ oppleve det ikke som særlig samisk, egentlig. Oppleve det som Finnmark. Vi bor jo i Norge. Æ oppfatte ikke at vi e et sameland. Faktisk. Det har æ ikke gjort siden æ va liten heller. Det blir næsten som om du skulle stille spørsmål om oppfatte du dæ som å være finsk? Det e veldig mange finske grupperinger hær og. Kvæn. Så, nei. Det går ikke å. Sånn vil heller si at det e norsk mye før. Det er tross alt norsk jord".

"I: Det er nån samiske institusjona her i Tana bru. Kossen satte dæm præg på Tana bru?" Det hær sameskolen. Æ syns det e feil av kommunen å gjøre det sånt. For det dæm drive nu med det e sånn som æ opplevde skolen under oppvæksten. Da hadde du jo Polmak skole. Så hadde du Seida skole. Når dæm ble eldre så fløtta dem til Seida for det var ikke videregående trinn i Polmak. Og da hadde man muligheten til å prate med de samiske. Men det dæm gjør nu, så splitte dæm folk. Dæm skal ikke prate samisk på den norske delen. Du skal ikke prate norsk på den samiske delen, før at språket dæmnes skal mistes. Tror at det hadde vært mer interessant for folk generelt hvis

dæm hadde hatt en skole som alle var likestilt, som en Finnmarking. Så hadde du fått valgfritt om du vil ha samisk. Så hadde du også klart å samle de, holdt på å si, begge skolan til en svær skole. Og nu har dem jo lagd egentlig en sameskole og en norsk skole. Du har lagd et klasseskille her. Samme e det vist du skal søke videre på skole. Det tæller mere poeng å komme fra den samiske grupperingen enn å komme fra den norske grupperingen. Så æ e helt i mot det som skjer i dag. Det e feil. Mine barn vet ikke kæm som går på sameskolen, sånn blir det. Sånn kommer det til å være, ja i lang lang tid framover. Da får du, det du gjør da, du styrke opp en, altså to grupperinger i sentrum. Den samiske synspunktet og den norske synspunktet på de to grupperingene er to forskjellige ting. Du må jo kunne flætte det sammen som ett. Kanskje det kommer en dag at dæm vil ha finsk skole hær og. Kanskje. Man vet jo aildri. Hvis man går riktig langt. Nei, æ syns det e galt. Æ kan ikke oppfatte mæ mere ja, som en same eller om har de gena i mæ, det kan æ ikke gjøre".

"I: Er det sånn at Tana bru blir ikke mer samisk ved å fløtte samiske institusjona til Tana bru?
"Nei, det e det ikke. Ikke sånn. Det blir vel oppfatt sånn som en, i det den skolen ble bygd så blei den litt mere.. Folk følte sæ tråkka ned". I: Kas folk? "Nei, generelt, befolkninga ved Tana bru. Altså du har en skole i dag som trenger en forfærdelig opprusting. Eller den skolen skulle bare vært, holdt på å si, rævven ned. Også så skulle det vært en ny skole i Tana bru". I: Du tenke på Seida skole? "Ja. Det e'kke forandra en skit ætter at æ var på skolen dær. Æ e helt rystet. Du vet at når, og kommunen har jo latt det forfalle så mye, så nu koste det så mye å vedlikeholde det at de like godt kan bygge ny. Og korfor skal man da ha to skoler. Det blir enda dyrere for kommunen. De kunne ha samla de grupperingan, både den norske og den samiske og da hadde du fått et flerkulturelt miljø. Det tror æ kanskje at noen av de norske også vil lære samisk. Æ tror ikke dæm miste språket av den grunn at de er sammen. Det gjør dæm nok ikke. Det e foreldran som vælger. Det e jo ikke barna som velger, det e foreldrean. Det e så feil at det..... "

En kvinne i femtiårene er mest opptatt av de usynlige kulturforskjellene, men som likevel setter sitt preg på stedet:

I: Kommunen regne sæ som flerkulturell, kan forbinde du med og ka tenke på da? "Ja, det syns æ var spennende til å begynne med, men det e no helst politisk og det som folk, lag og foreningen får til. Det e bra sånn sett, men det har vært veldig mye fokus på det samiske og det samiske kulturen. Men flerkulturell det e jo både samisk, norsk og finsk. Kor e det finske blitt av? E ikke det det skal forestille? Men det e bare det norske og samiske. Og det samiske har kjempa sæ fram. men kor e det blitt av det hensynt til den usynlige kulturen? Den som også æ bær med mæ den dag i dag. I fra min oppvekst. I fra det vi får med oss hjemmanifra? Kor den blir av? Jo det blir jo mistorståelsa og forskjella, f.eks. hvis æ tar sånn grovt, så e nordmenn mer opptatt av at ongan skal komme tidlig i seng og i seng til såkalt fornuftig tid. For saman så spille det mindre rolle. Og

saman i forhold til sola og døgnet og, og - døgnyrtman og sånne ting og det der heng enda igjen på en sånn måte som man ikke tenke over. Så begynne naboer å kritisere hverandra. Så har du en norsk, altså en norsk oppvokst, norsk kulturell i den ene huset og så har du en samisk kulturell bakgrunn i den andre huset. Så sier de norske at dem tar jo ikke vare på ongan sine. Dem e oppe halve natta også e det og det og det. Det kobles ikke til kultur i det hele tatt".

I: Vil du si at Tana bru virker til å være flerkulturell? Merke du det på noen måte? "Ja, på kommunevåpenet. Og da tenke æ mere enn bare på det norske og samiske".

Svarene fra informantene tyder på at man legger ulikt innhold i det å være flerkulturell, men de fleste informantene uttrykker at de er opptatt av at det ikke skal være en diskriminering. Disse utsagnene indikerer at samfunnet virker delt mellom samisk og norsk og andre grupperinger uten at konflikter fremstår i offentligheten. Spørsmål knyttet til om kommunesenteret skal fremstå som mer flerkulturell eller som mer samisk vekker reaksjoner. Disse reaksjonene kommer ikke alltid til syne i media. De ulike interessene omkring flerkultur ser i mindre grad ut til tatt hensyn til når det gjelder sentrumsutvikling eller andre forhold i sentrum. Intervjuguiden inneholdt ikke spørsmål omkring samiske stedsnavn på gater. Men det registreres jo f.eks. i telefonkatalogen at det er noen som ikke bruker de samiske navnene på gatene, men norske navn selv om de norske navnene ikke sidestilt med de offisielle samiske navnene. Min erfaring med gatenavnene er at det stort sett bare er folk i Karasjok og Kautokeino som kan forstå hva de betyr og som kan stave gatenavnene korrekt. I kommunen har man signalisert at de ikke vil bruke dialog for å få folk til å bruke de samiske gatenavn. Men det spørres jo om en fremgangsmåte som ikke er dialogbasert eller kommunikativt vil vekke enda mer motstand enn det som så langt ikke er kommet frem i dagslyset. Forhold knyttet til flerkultur eller samisk kultur virker å være et følsomt tema som stedsutviklingsprosjekter bør ta hensyn til, hvis man da ikke politisk ønsker at samfunnet skal fremstå som polert på overflaten og segregert under overflaten.

Innvandring

Noen forbinder flerkultur med innvandring, men innvandring setter ikke noe særlig preg på Tana bru som det gjør f.eks. i Kirkenes. Et annet språk høres i ny og ne, men uten at det medfører en ny oppfatning av stedet. Men flere mente at innvandring generelt var positivt dersom det ikke ble overdrevet. Som positivt ble det trukket fram at innvandrerne hadde god arbeidsmoral, var til å stole på og de Thailandske alltid var blide. I tillegg mente noen at innvandring gjør stedet mer interessant og oss selv mere tolerant.

Menneskene og det sosiale livet

Beboerne betrakter Tana bru som et trivelig sted. Det er oversiktlige forhold, lett å komme i kontakt med hverandre og alle hilser på hverandre. Stedet er i utvikling og det er fint å bo på stedet med barn. Flere mener at Tana bru er en bra miks med innflyttere fra bygdene i Tana. Betydning av slekt og slektskapsrelasjoner i Tana bekreftes også i denne undersøkelsen (Munkejord 2005). Denne typen relasjoner er mer problematisk for innflyttere som mener at det kan være vanskelig å komme i kontakt med ulike grupperinger. I følge flere innvandrere så fremstår folk som konservative og forsiktige med fremmede og innflyttere. Mange beboerne på stedet har sine egne eller foreldre/besteforeldres røtter fra bygdene i Tana. Det gjenspeiles også i stedsbruken, herunder bruk av naturen der Tanaværingen bruker tradisjonelle høstingsområder som familien og forfedre alltid har gjort og på bygdens arrangementer. Sosiale relasjoner og fritidsbruk strekker seg ut mot bygdene i Tana. Det vises bla. gjennom deltakelse på dugnader/arrangementer ute i bygdene. Slektskapsrelasjoner og sosiale relasjoner som i første rekke retter seg mot bygdene kan bidra til å forklare at naboene på Tana bru i liten grad besøker hverandre og omgås hverandre på tvers. Uttalelser om ulike ”grupperinger” som holder for seg selv, kan også tolkes i samme retning. Mangel på samhandlingsarenaer og møteplasser er også en del av dette bildet. Flere mener at ”grupperinger” og kulturforskjeller heller bidrar til distanse enn det bidrar til samhold. En innflyttet kvinne i femtiårene karakteriserer naboforholdene på følgende måte:

"Det e ikke noe spesielt samhold i nabolaget. Det e helt okei. Det e ikke sånn som dær æ vaks opp. Der brydde aille naboan sæ om hvarandre. Sånn e det ikke hær. Det kainn jo være for forskjellig aildera på folket som bor i husan. Også med det norske og samiske. Når hus e det, dæm som e rein same og så har du de husan som ikke e det – som e norske. Og dæm har ikke når sånn omgang med hvarandre har æ inntrykk av".

Tana bru som lokalsamfunn

Bor som sild i tønne men besøker ikke naboene

De fleste har et bra eller kjempebra forhold til sine naboer. Selv om man har et godt forhold til dem så går man ikke på besøk, ikke for ofte eller veldig sjelden. En kvinne i femtiårene beskriver de dominerende stedsopplevelsene med hensyn til naboer slik:

"Æ reinne ikke ned døra hos dæm, og dæm reinne ikke ned døra hos mæ. Har det sånn at æ prate med dæm – mæst om sommeren – over gjerdet. Kommer for å ta en kopp kaffe på altanen. Æ syns at æ har et greit forhold til naboan mine".

En bofast tredveåring mann sier det slik: *”man bor som sild i ei tønne, men har lite kontakt med naboene”*. Andre informanter skylder på stresset hverdag, at en burde hatt mer tid til å gå på besøk eller at man liksom må arrangere noe for å treffes. Fire informanter trekker fram at de kan dele nøkler, låne ting hos hverandre og skulle man mangle noe så kan man bare hente det i naboens garasje, at alle i gata er nesten som en stor familie og at en vet hele tiden hvor barna er. De fleste trekker fram at om man ikke kjenner alle på Tana bru, så vet man om hverandre, man hilser på hverandre og slår av en prat når det høver. Omtrent halvparten betrakter Tana bru som et relativt lite lokalsamfunn selv om det etter hvert bor en del folk der. Det er fremdeles litt ”sånn bygd” der man kjenner noen godt og kan hende opplever at folk bryr seg for mye og slarver for mye om hverandre. Ei 15 år gammel jente sier det slik om Tana som lokalsamfunn som også illustrerer de dominerende stedsbildene:

”I alle fall så kjenner aille nesten aille i Tana. Det e så lite. Men det som e dumt med det, e jo at rykta sprer seg så veldig fort og at alle vet det en dag for eksempel... I hvert fall så vet jo alle omtrent kem de andre e, men ikke sånn at man e venner eller sånn. Bare at man vet kem de e. I: Tror du at folk står sammen om Tana bru? Æ vet ikke. Kanskje litt. Det e jo forskjellige miljøer i Tana bru, så som kulturmiljø og sportsmiljø, skutercrossmiljø, fotballmiljø, brytingmiljø og sånn slik at det blir litt sånn små miljøer”.

Uttalelsen kan også ses ut i fra det er ikke noe større miljø som informanten inngår i, men gjerne i flere småmiljø hvor man dyrker ulike interesser og kan hende også realisere seg selv ut i fra ideen om modernitet.

Manglende samhold og fellesskapsfølelse

To informanter betrakter ikke Tana bru som et lokalsamfunn ut i fra mangel på samhandling, mangel på fellesskapsfølelse eller ut i fra mangel på felles distanse til andre utenfor sentrum. Det savnes samhandling på Tana bru. Noen mener at det er lite samhold i nabolaget og at det som skjer av samhandling på Tana bru er det som regel kommunen eller andre arrangører som står for og ikke beboerne selv i fellesskap slik som på bygda. Kulturarrangementer som typisk kommunen står for skaper ikke samhold sier flere, men samtidig så trekkes det fram at når det skjer noe så kommer folk ut av husene sine og deltar. En mann i tredveårene var bekymret over ungdommens ”utstrakte” spillaktiviteter på fritiden og spør om *”hvilket samhold og tilhørighet gir det til stedet?”*.

Tana bru ei bygd eller..?

Flere informanters svar indikerer at det finnes et samhandlingsmønster og tilhørighetsfølelse som strekker seg mot bygdene i Tana. I følge flere informanter så er mangel på samhandlingsmønster lokalt noe som de regner med å finne i en by. Betrakter beboerne stedet som en by eller kan hende bygd? Her var informantene av ulik oppfatning. Svarene delte seg i at det hverken er bygd eller by, mer bygd enn by, et tettsted, en bygdeby og et tilflyttingssted. De som mener at det er et tettsted peker på at stedet er et knutepunkt og senter, man vet om alle men kjenner ikke alle som på bygda. På bygda har de gjerne en samhørighetsfølelse og grense mot andre utenfor bygda. Slik er det ikke ved Tana bru. Tre personer mener at det er mer bygd enn by. Det er litt som bygd siden det ikke er så stort og at man stort sett kjenner alle eller vet om alle. En mannlig informant i trevdeårene mente at stedet var en "bygdeby" – eller ei "bygd med bymentalitet". Flere informanter savner en felles *ånd*, eller en felles kraft på stedet. I følge en bofast mannlig informant i førtiårene så blir en dratt inn i noe med engang dersom en flytter til ei bygd utenfor sentrum. I følge flere av mine informanter så er det på bygdene det skjer mht. aktiviteter og aktive lag og foreninger. Folk som bor på Tana bru står ikke sammen om stedet. En informant ser på stedet som hverken bygd, tettsted eller by men som et tilflyttingssted og mener det er det som preger stedet. En annen mener at stedet enda ikke har funnet sin identitet som kommunesenter.

Lokal mentalitet

Omtrent halvparten av informantene mente at det var lite dugnadsånd eller at den dugnadsånden som var når kommunesenteret ble etablert nå er borte. I følge flere informanter var det god dugnadsånd særlig på 70 og 80-tallet. I dag er det få ildsjeler igjen og (for) mye hviler på en eneste mann i skiskytterlaget. I tillegg er heller ikke lengre en velforening i Tana bru. I følge en informant så er folk er livredde for å få verv, da det binder dem. Folk er opptatt av friheten sin og fritiden sin og en informant sa at en bare deltar dersom en blir tvunget til det. En gutt på 17 år sier følgende om dugnadsarbeid:

"Kanskje noen gjør det. Ma da har de blitt tvunget". I: Har du deltatt på noe sånt? "Utenom skolen – nei". I: Kun via skolen? "Ja". I: Da blei dåkker tvunget? "Ja". I: E det ikke bra å være med å lage de sneskulpturan? "Det e bra. Man slepper skolen. Men det e sabla kjedelig". I: Kjedelig? "Ja, læreren e så masat. "Det må se mere ekte ut". Det e snø. Feila første gangen. "Prøv igjen".

De øvrige informantene mener at det er dugnadsånd i dag. Det knyttes spesielt til barns aktiviteter, særlig innenfor idretten. Men også Tana vintermarked og Skiippagurrafestivalen ble trukket fra som eksempel på at dugnadsånden er tilstedet i dag også.

Utenom "dugnadsånd" så var informantene lite samstemte om hva som preger stedet. De fleste svarene trekker fra mindre positive forhold. Da trekkes det fram at det vanskelig å samle folk. Velforeningen ble nedlagt pga. manglende oppslutning. Det er mange innflyttere fra bygdene omkring som innflytterne først og fremst vedlikeholder tilknytningen til og det mangler noe felles å samle om som f.eks. en barne- eller grunnskole. Man besøker ikke naboen, men hilser på og prater med dem om man skulle slumpe til å treffe dem på veien, på butikken eller snakke over gjerdet mens man er ute. En mener at dette er litt sånn byånd. Man opptrer individualistiske og holder seg for seg selv og "plager ikke" naboen men stiller gjerne opp som "konsument" når det skjer ulike arrangementer. I følge tre informanter er man blitt så vant til å bli tilbydd ting at en ikke trenger å bidra med noe selv. Man bidrar gjerne som deltaker på arrangementer, særlig dersom kommunen eller andre organisasjoner tar initiativ. Det får noen til å hevde at det er en "ikke mitt bord" holdninger, det er noe tafatthet og noe resignert som preger stedet. Det mangler skikkelig "guts" for å stå på for stedet og en innvandrer mener at det mangler generelt et konkurranseinstinkt, men da i Norge og ikke spesielt Tana bru. Da vises det også til at folk får sin lønn uavhengig om de gjøre en god jobb eller ikke. De fleste av Informantene var enige i at de selv har mulighet til å gjøre noe selv, men at mange sitter på "gjerdet" og holdninger har betydning kan illustreres med følgende utsagn:

I: Synes du at mulighetene til å påvirke er greie i dag? *"Ja. Jeg kan si det er greit. Hvis folk ikke er veldig positiv så påvirker de ingenting. Folk er mest opptatt av seg sjøl. Det er ikke mange som vil jobbe i den politikk og gjøre nåkka. Det som er problemet: "Jeg vil ha det bedre, men gjør ikke nåkka sjøl". Sitter bare hjemme og snakker...."* I: E det greit at det er sånn? *"Nei, det er ikke greit, men det er nåkka som.... du kan ikke forandre mennesker. Så de har det bra og faktisk så kunne de ha det bedre. Men de er alt for lat til å gjøre nåkka for å ha det bedre"* (kvinne i tredveårene).

En innvandrer fra en by i utlandet mener at folket på Tana bru er konservative. Det gjelder ikke bare Tana bru, men alle slike små steder. Det oppleves som vanskelig å bli kjent med eller få innpass. Folk har slekter i Tana som de er opptatt av og ikke så åpne i forhold til nye mennesker som kommer til stedet. Det var også dårlig fellesskap i forhold til å skape tilbud til turistene. Det var vanskelig å drive med turistvirksomhet og det var mye misunnelse i forhold til de som forsøkte seg med slikt.

I følge mine informanter så preges stedet av lite samhandling, lite fellesskap og samhörighetsfølelse og man besøker ikke naboer på stedet. Det er sosial praksis og

stedsopplevelse som kan knyttes til ideen om modernitet. Moderniteten kjennetegnes av løsrivelse fra bånd som hindrer fri utfoldelse og identitetsdannelse og hvor en er opptatt av seg selv og sitt livsprosjekt som individualist. Opptatthet av eget eller familiens livsprosjekt kan også være en årsak til at folk føler seg så stresset at de ikke har tid til å besøke hverandre. Det kan også forklare ”ikke mitt bord” holdninger eller negative holdninger til dugnadsarbeid. Tana bru har mange tilflyttere. Lite fellesskapsfølelse og samhold får en informant til å betrakte stedet som et ”tilflyttingssted”. Men det ikke opplagt da det kan være mulig til å få til samhandling og fellesskapsfølelse også på et sted som er preget av tilflytting gjennom for eksempel kulturarrangementer, planleggingsprosesser eller stedsutviklingsprosjekter.

Finner man på nye ting eller ikke?

Omtrent halvparten av informantene mente at det ikke finnes et miljø for å finne på noe nytt. Ofte er det folk utenifra eller fra kommunen som kommer med ideer og arrangerer noe. Det er gjerne de samme personene som igjen og igjen kommer med nye ideer. I følge en tilbakeflyttet kvinne i femtiårene så kan det høres at ”*det der var en god ide. Det der må du gjøre noe med*”. Folk uttrykker seg positivt men samtidig seg slik at de ikke vil involveres i ideen. I følge en annen informant så er ”*det et ikke mitt bord*” holdning som gjelder. I følge flere er det ikke noe kreativt miljø blant voksne og ”de etablerte”, mens det skjer mye positivt i kulturskolen. Folk sitter på gjerdet. Det mangler ”*tak i dem*” i følge en mannlig informant i trevdeårene. Før tilbakeflytting hadde en kvinne i femtiårene store forventninger i forhold til utvikling av stedet, men det er ikke innfridd. Fire informanter er uenige og mener at det er et kreativt miljø og det skjer kreative ting ved Tana bru. Da vises det til etableringer i næringslivet så som kassefabrikk, kesamproduksjon, helikoptervirksomhet og til kulturarrangementer som vintermarkedet som har vokst seg større år for år. Ellers oppfattes kulturskolen som kreative. Det virker heller ikke slik at det er ungdom som er de mest kreative og finner på nye ting i følge en gutt på 17 år:

I: Hvis man skulle finne på noe nytt, kossen blir det mottatt? *Det blir mottatt sånn: "E du dom?" eller så blir det mottatt sånn: "Nei, vi gjør det etterpå".* I: Enn hvis du sier – nu skal vi finne på noe nytt? *"Da sier de bare: "Okei, gå å finn på noe nytt". Da e du sikker på at dem finner på noe domt".* I: E det sånn at når sier "nu finner vi på noe nytt – så gjør vi det? *"Nei, da sitter vi i en halvtime og tenker. Kommer med forslag. Tilslutt så finner vi ikke på nåkka".* I: Det er jo noen som har funnet på nåkka, f.eks. så har noen ungdommer fått til en skateboard park. *"De har for lite å gjøre".* I: E det ikke noe kreativt miljø her? *"Det eneste kreative folk her e kulturskolen".*

Utenom næringsliv og kommunen (kulturskolen) så synes det ikke å være et spesielt kreativt miljø ved Tana bru. Er det noe som tyder på at janteloven er det som begrenser skaperkraften? Mer enn halvparten hadde ikke klare formeninger om dette. Resterende mente at det som regel blir godt mottatt dersom det skjer noe nytt eller kommer nye ting på Tana bru. Men en kan ikke regne med å bli profet. Man kan gjerne være bedre enn andre, bare man ikke viser det eller gjør noe nummer ut av det. En kvinne i tredveårene sier det slik *”Trur av og til at jeg er flinkere, men forstår at jeg ikke er et bedre menneske om jeg tenker slik”*. En 17 år gammel gutt sier det slik:

I: Kossen blir det godtatt hvis du va veldig god i nåkka, f.eks. Skiskyting? *”Det e alltid når som e bedre”*. I: E det det man sier? *”Ehem”*. I: E det lov å være god? *”Nei. Man kan være god i nåkka, men skal ikke vise det fram”*. I: Det e sånn? *”Ja”*. I: Enn hvis du er god å kjøre skuter? *”Hold det for dæ sjøl. Hvis du træffe når som e næsten like god som dæ sjøl, da kan du vise”*.

Noen mente at janteloven er mye sterkere på bygdene i Tana. Men den også opplevdes også sterkt av reiselivsaktører. Innenfor annen næringsliv ble det ikke opplevd noe som kan tyde på ”jantelov”. Her ble nye ting godt mottatt. Mangel på et miljø som er kreativt og finner på noe nytt kan tyde på at janteloven er tilstedet. Det at man ikke skal vise at man er flink kan også være et tegn på det.

En alternativ forklaring kan ligge i at det mangler samhandlingsarena utenfor hjemmene, noe å samles om eller tilrettelegging fra kommunens side for å få til en felles samhandlingsarena eller felles utviklingsprosjekt. Det kan være det som kan få folk i gang og bidra til at et oppstår noe som beboere kan arbeide felles om. En alternativ forklaring kan knyttes til at beboerne har det for godt slik at de ser at det ikke er behov for å gjøre noe. Ofte er det ulike kriser som utløser tiltak og stedsutviklingsprosjekter. Det er noen få av informantene som uttrykker noe som minner om en tilfredshet med situasjonen, men de fleste er opptatt av det som foregår på stedet, hvordan stedet oppleves og utvikling av det videre. Oppfattelse av stedet utad kan også tyde på omdømmeproblem som kan være et utgangspunkt for å involvere beboere i et omdømmeprojekt.

”Sosial kapital” handler om evne til å løse problemer eller skape noe nytt sammen med andre (Nyseth og Aarsæther 2002). Denne evnen utvikles i frivillige organisasjoner. Konflikter, ekskludering og oppbrytning av samfunnet er kjennetegn på negativ sosial kapital. Tillit og gjensidighet til hverandre er nødvendig for samfunnsbygging og utgjør en positiv sosial

kapital (Putnam 1993). Det finnes mange lag og foreninger som sosial kapital kan utvikles i. Imidlertid er det ikke undersøkt i hvilken grad informantene deltar i lag og foreninger eller inngår i samhandlingsmønstre med andre. Informanter gir uttrykk for at de er opptatt av samfunnsbygging eksempelvis gjennom å etterlyse noe de kan samhandle om. Utsagn om manglende engasjement og nedlagt velforening, ulike grupperinger på Tana bru som gjerne holder for seg selv, konfliktforhold mht. etnisitet og mellom bygdene og sentrum kan betraktes som indikasjon på negativ sosial kapital. Eksistensen av negativ sosial kapital kan også være en mulig forklaring på forhold som går på oppgitthet, resignasjon, manglende ”guts” og tafatthet i forhold til utvikling av stedet. Men det siste kan også forklares ut fra at politikken har vært dominert av bygdepolitikere og at det har gått ut over manglende satsing på sentrum. I kommuneplanens samfunnsdel uttrykker ikke politikerne noe konkret med hvilke målsettinger og visjoner de har med kommunesenteret. Dette kan også tolkes som at Tana bru ikke har en identitet som kommunesenter hos de som bor utenfor sentrum og som samtidig bestemmer over det meste i kommunen. Manglende politisk fokus på sentrum over lang tid kan trolig føre til en oppgitt stemning eller resignerte holdninger og at beboerne blir fremmedgjort i forhold til politikken som føres lokalt. Flere informanter uttrykker noe som kan tolkes i denne retningen. En kvinne i femtiårene sier følgende om de politiske forholdene:

I: Det med krangel politisk. E det en bremsekloss? Ja. Det e det. Det blir en bræmskloss når det over tid e så mange negative. Man kan næsten gå år tilbake og se de samme personan som klager, klager og klager. Og ikke sant, når dæm år ætter år står fræm i avisa og klager. Det virke jo ikke positivt. Det kainn jo ikke virke positivt på læseran. Når like jo når at det skal klages, men man må jo være konstruktiv i sin kritikk. Det blir så negativ fokus hele tia. Ja, det e riktig. Det blir negativ fokus. Og det negative bryte jo ned. Du kan være omså kor god og få til det bæste av alt hvis det rundt dæ bare kommer negative uttalelse”.

Fortolkninger av Tana bru som lokalsamfunn og lokal mentalitet kan forklares ut fra flere perspektiver som vist her. Forklaringer mht. modernitet og individualisme, manglende/negativ sosial kapital og vedvarende neglisjering av sentrums utviklingsmuligheter utelukker ikke hverandre, og kan alle være til stede samtidig.

Tilhørighet

De fleste føler tilhørighet til stedet de vokste opp på og til Tana bru. For noen av informantene så er også Tana bru et oppvekststed. Andre føler tilhørighet til forfedrenes steder eller partners hjemplass. Men det er noen av informantene som ikke føler særlig tilhørighet til et sted. Et par av informantene føler størst tilhørighet til naturen i Tana og da

særlig Tanaelva. En annen informant følte mer tilhørighet til same som gruppe enn stedet og en innvandrers følte ikke tilhørighet noen steder. For et par tilbakeflyttere så følte de en draging i forhold til opplevelser i barndommen. Det fikk dem tilbake til Tana.

Tanaværingar og ikke "Tana bruværingar"

Halvparten av de fjorten informanter betraktet seg som *Tanaværingar* og ikke *Tana bruværingar*. Ingen brukte "Tana bruværingar" om seg selv og de fleste hadde ikke hørt at noen brukte begrepet "Tana bruværingar" av de som bodde på Tana bru. "Tana bruværingar" følte heller ikke riktig å si, det klinger ikke bra, høres feil ut og ble for vanskelig å si. Men et par informanter mente at de hadde hørt andre utenfor stedet bruke ordet "Tana bruværingar" om de som bodde på Tana bru. Et gjennomgående trekk fra intervjuene, er at informantene sjeldent bruker ordet "Tana bru" når de snakker om stedet eller om ulike forhold. De snakker om "Tana" og unntaksvis tilføyer det med "Tana bru" fordi intervjueren har fokus på Tana bru. Det kan illustreres med følgende sitat fra ei jente på 15 år: I: Ka e det som gjør at du føle tilhørighet til Tana bru? *Æ trives veldig godt her og ja det e greit å bo i Tana Tana bru*".

Det at de fleste betrakter seg som *Tanaværingar* kan forklaras med at det er mange på Tana bru som er innflyttet fra bygdene i Tana eller har foreldre og slekt på bygdene i Tana som de vedlikeholder de sosiale relasjonene til. En god del av informantene har således en tilhørighetsfølelse som går fra Tana bru og ut til bygda. Det gjør også vil det høres feilt ut eller ikke klinge helt bra å si at de er *Tana bruværingar*. Noen presiserte at de er *Tanaværingar* med sterkt tilhørighet til Tana bru. Identitet handler om oppfattet likhet og forskjellighet i forhold til andre (Wiborg 2000). Det kan være at beboerne ikke har en identitet som gjør at de oppfatter seg som forskjellig fra andre i Tana. Å navnsatte et sted er å gi det en identitet (Thuen 2003). En mulig fortolkning at navnet ikke bidrar til at stedet oppfattes som unikt. Stedet har navnet i fra brua over elva og slikt sett kan det også tolkes det slik at navnet Tana bru ikke fremstår som noe unikt og at det er for sterkt knyttet til selve brua. En kvinne i femtiårene sier det slik:

"Det skulle gjære vært et nytt stedsnavn på Tana bru. "Tana bru" e brua. Det kunne bare het Tana. Bare Tana. "Tana bru" fortelle bare om brua. Æ har ikke sansen for stedsnavnet. For det hete "ved Tana bru". Vi bor ikke på noen plass. Vi bor ved Tana bru. For brua e her. Så her e ikke nån navn. Navnløs sted. Ka du sir?" I: Æ sir at æ bor på Tana bru. "Men du bor jo ikke på Tana brua. Kor du har hus dær?..... Det kunne hatt et kulere navn".

Sosiale forhold og tilhørighetsfølelse på Tana bru kan tyde på at navnet og navnetilknytningen til brua over elva ikke er dekkende for beboernes stedsidentitet. Flere kommuner har samme navn på kommunen og kommunesenteret. "Tana" som navn på kommunesenteret hadde vært dekkende i forhold til Tana brubeboernes selvidentifikasjon. Stedsbruken tyder på at stedet brukes som et senter og en møteplass for hele kommunens befolkning slik at manglende identitet som kommunesenter og møteplass også kan være underkommunisert i offentlige sammenhenger. Men også mangel på samhandlingsarenaer kan være årsak til både manglende felleskapsfølelse og identitet som Tana bruværing. Beboerne ser ut til å mangle anledninger til at Tana bru beboere kan å oppnå en kollektiv stedlig identitet.

Betydning av kulturarrangementer

Så godt som alle informantene er positive til ulike arrangementer. Det setter Tana på kartet og bidrar til et positivt omdømme, viser at det skjer noe i Tana slik at folk utenfor kommunen kan være litt misunnelig, folk engasjerer seg og man møter andre (venner og kjente – og naboer) og det bidrar til mer samhørighetsfølelse og er positivt i forhold til identitet. En kvinne på 20 år sier følgende om de større kulturarrangementene:

"Æ like nu fæstivalen bæst for da e det jo masse musikk der og da møte man folk. Folk som man kanskje ikke har sett på lenge og da kommer gamle venna hit for å være en hel helg. Så det e kjempefint". I: Enn vintermarkedet? "Det store e jo at hundespennene kommer hit da". I: Føle du da som Tanaværing da? "Ja, da e man Tanaværing".

En mannlig informant i førtiårene sier følgende om Langnesmarkedet:

"Helt klart positiv effekt for både Tana og Tana bru. Det skjer noe. Æ vil jo si at de her sommeraktivitetan, Langnesmarkedet, de dær Tanadagan – de føle æ jo virkelig har satt seg hos folket. Folk kjøre mann av huset for å dra ned til Langnes for å kjøpe pølser. Det e jo helt fantastisk at når gjør det. De e æ like fasinert over hver gang. At det kjøres tusenvis dit for å spise litt. Men dæm har funnet det ut det gjør vi jo. Og det e jo kjæmpebra. De e jo vældig bra. Det e helt utrolig".

En innflyttet kvinne i femtiårene uttalte:

"Uten dem så trur æ at Tana hadde vært kjedelig. Da hadde vi bare hatt naturen. Naturen e ikke kjedelig i den forstand, men for andre – ja – for besøkende så hadde ikke Tana vært noe annet enn Shell og en butikk".

De store arrangementene engasjerer og skaper En annen tilbakeflyttet kvinne i femtiårene er så positiv i arrangementene at hun forteller det til mange utenfor kommunen:

"Æ blir så glad på Tana sine vegner, på Tana kommune sine vegne. For æ har enda ikke til dags dato hørt et negativt ord om det – altså – bort sett fra et par støkker med sånn litt småputring. Men æ snakke generelt". I: E det nåkka du snakke om til andre? "Ja, det gjør æ jo. Blar opp på Internett og vise dem bilda. Vise dæm til Skiippagurrafestivalens egen hjemmeside. Tanasidene e mere flaut å vise fræm. Bilda fænger og har veldig mye å si for et inntrykk og på Tanasiden – ja – gå å se på bildan av rådhuset. Det e jo ikke nån som skjønne at det e et rådhus. Æ savne flere godværsbilda. Solskinnsdagsbilder – av Tana bru. Det er fullt av bilda fra hele Tana kommune, men kor e alle flotte bildan fra Tana bru?

Arrangementene har også positiv betydning for følelse av fellesskap og tilhørighet samt fører til økt selvfølelse. Ei jente på 15 år uttaler seg slik: Føle du den tilhørigheta hele tida eller ved noen bestemte anledninga? *Æ vet ikke - kanskje spesielt når det e noe sosialt som UKM og Vinterskiippis, Skippagurra, vintermarkedet og sånn der".* Halvparten av informantene følte seg mere som Tanaværing under de store arrangementene. De er stolt av de større arrangementene da det setter Tana på kartet. Et arrangement som Langnesmarkedet kobler historie og tradisjon samt fungerer som kobling mellom innbyggere i Tana og utflyttede.

Tre personer hadde ikke noe formening om arrangementenes betydning for deres følelse av tilhørighet til Tana bru eller Tana, mens resten mente at det ikke hadde noen spesiell betydning men at det likevel var fint at det skjer noe. De som var oppvokst på Tana bru var i større grad av den oppfatning av at arrangementene ikke hadde noe særlig betydning for deres tilhørighet til Tana bru, men at tilhørigheten var der hele tiden siden det var oppvekststedet. Det virker således slik at betydning av arrangementene i forhold til tilhørighet og Tanaidentitet har mest å si for tilflyttere. Ingen av arrangementene er spesielt tilknyttet til Tana bru utenom Tana vintermarked som kan knyttes til kommunesenteret. Vintermarkedet er dog sentrert rundt Finnmarksløpet og ikke til Tana bru som sted. Det gjør at de kulturelle arrangementene i kommunen i liten grad bidrar til å koble stedet Tana bru og beboere eller fungere som en stedlig kobling mellom utflyttede beboere og dagens beboere. Utflyttede Tana brubeboere har således få arenaer til å feire sin tilhørighet til stedet for å utvikle en kollektiv stedlig identitet (Thuen 2003). Langnesmarkedet har med sin kobling mellom historie, folk, kultur og sted en slik funksjon. Den foregår langt unna kommunesenteret og kobling av folk er knyttet til Tana kommune og ikke Tana bru spesielt.

Står man sammen om Tana bru?

Halvparten mener at man står sammen om Tana bru. Det skjer når det er arrangementer og saker som gjelder. En informant føler at næringsliv og befolkningen på Tana bru står sammen om stedet og en informant mener at når en beveger seg utenfor sentrum så er det bare distriktene som gjelder. Forholdet mellom Tana bru og bygda kan illustreres gjennom følgen sitat fra en mann i trevdeårene:

"Det e mange som vil etablere andre ting utafør Tana bru. Det e en selvfølge at en må få mæst mulig til Tana bru for å klare å skape et senter. Dæm som vil bo på bygda, dæm har jo valgt å bo på bygda fordi dæm har nån interesser dær som e så spesielle at dæ må, rett og slett bare må bo dær. Sånn e det bare. Da må dæm ta til takke med at dem kan ikke ha f.eks. en bowlinghall. Hvis det skulle komme plutselig til Masjok f.eks. så kan du ikke få en bowlinghall. Der e'kke folk til å kunne bowle den eller styre den hallen. Den må være i Tana bru. Ferdig med det. Dæm i Austertana sier jo at det skal være bowlinghall der, eller at det skal være en bru dær nede. Det høre ikke hjemme dær. Det passe liksom ikke:"

Flere føler nå at det politiske klimaet mht. sentrum nå er bedre og at en etablering som Flerbrukshallen er positivt for alle, også for de utenfor sentrum. På den annen side så snakker ungdom om å komme seg bort fra stedet og at det mangler interessante arbeidsmuligheter på stedet. Flere av de unge oppfattet stedet som kjedelig. Det gjelder også besøkende ungdom. Det går på at det er lite å finne på, for få møteplasser og at tilbudene særlig innenfor handel ikke bra nok. Andre mener at ungdommen i dag er for late til å finne på noe selv eller i lag med andre og at de er mest opptatt av dataspilling og Internett. En innflyttet kvinne i tredveårene hevdet at det er nok å finne på og at det er mange muligheter på stedet:

"Du kan sykle, du kan gå på ski, gå på skøyter eller du kan bare gå tur. Så det e spørsmål om hva du vil. De som klager, de kjeder seg. Jeg trur det e bare på grunn av de kjeder med seg sjøl. Faktisk. Det e sånn med alle folk. Du kan kjede deg hvor som helst hvis du e en kjedelig person" (innflyttet kvinne i tredveårene).

Men uansett om en ikke er en kjedelig person så ønsker mange ungdom seg vekk. En gutt på 17 år sier det slik:

"Står man sammen om stedet? Nei. Alle ungdommer ønsker å forlate dette hølet så fort som mulig. Men bare syv ut av ti e så heldig til å gjøre det". E det det ungdom snakker om? Komme seg bor her i fra? "Ja. Komme tilbake hit på vinteren for å kjøre skuter. Alle snakker: Å vi stikker til Vadsø, det e en fin plass. Nesten alle skal til Vadsø. Noen dro til Alta, noen dro til Kirkenes". Man så bare fram til å komme til Vadsø? "Ja, den store drømmen dæmmes. Og der e det mye mer

spennandes. Snakker med dem etterpå: Nå e det gøy i Vadsø? Nei. Ingen ting skjer her” (gutt 17 år).

Utsagnet støttes opp fra utsagnene fra en bofast mann i trevdeårene:

"De fleste ungdomman som æ vet om, og sånn som æ kjeinne dæm, så det dæm sir at dæm skal ikke bo i Tana. Dæm skal gå skole en heilt ainna plass. Her e ikke skole og hær e'kke arbeidsplassa som fænger dæm. Det e jo fint å være her. Trygg oppvekst og ailt, men dæm vil ikke tjæne sine krona hær i Tana kommune, eller dæm vil ikke skape nåt hær. Det e dær kommunen svikter. Der kan fritidsklubben være sånn medstøttespiller... man burde ha gitt utfodringa til ungdom og skapt, sånn at dæm, det kan jo være at dæm kan skape nåt som e bra, positivt. Det kunne vært i sammenheng med fritidsklubben. At det hadde vært en arena for unge folk, kor dæm kan være å skape nåt. Dæm kainn gjøre ting. Få sæ fritidsysler. Få litt innspill dær. Den som nu ikke vil drive med idrett, dæm kan drive med f.eks. foto og lage ting, lage omså ei ukeavis for Tana eller månedsavis for Tana. Det e mange ting dæm kainn gjøre. Det e jo ikke sånn i dag".

Ungdom i Tana kan ta videregående skole i Tana, men må flytte ut for å ta annen utdanning enn det videregående skoletilbudet som finnes lokalt og for å ta høyere utdanning enn det som tilbys gjennom det lokale studiesenteret. I følge Fosso og Alvheim (2001) må unges flyttevalg ses i sammenheng med andre forhold enn utdanning og arbeidsmarked og at arbeidsmuligheter tillegges for stor betydning når det gjelder flytting. I et modernitetsperspektiv kan flyttevalg ses i forhold til unges identitetsprosjekter. Oppvekststed eller dagens bosted kan således ikke være en del av identitetsprosjektet. En kan også tolke det slik at dagens Tanaidentitet ikke gir de muligheter som mange unge i Tana er på jakt etter. Men noen unge velger å bli eller flytte tilbake etter endt utdanning og en god del andre unge fra andre steder er innflyttere. Det handler således også om å se og ta i bruk muligheter som finnes lokalt. Gjennom å la ungdom få muligheter til prøve seg ut i stadig nye situasjoner så kan ungdom i større grad finne det mulig å finne en identitet lokalt, selv om identiteten ikke nødvendigvis er stedlig og lokalt forankra, men knyttet til interesser og mer globale forhold.

Få av informantene hadde en formening om hva som bør gjøres for å styrke tilhørigheten. Men en mannlig informant i sekstiårene var av den oppfatning av at det er skuter og Tanaelva som trekker folk. Et par informanter trakk også frem kulturarrangementer som positiv for tilhørigheten. De fleste informantene mente at det var lett å føle seg godtatt på Tana bru. Det er ikke noe man må gjøre, si eller endre på for å bli akseptert. Men en gutt på 17 mente at man

måtte kjøpe seg rein eller aller helst skuter. Han var av den oppfatning av at ”alle kjører skuter”.

I: E det nåkka man må gjøre for å bli godtatt som en fra Tana bru? *”Kjøpe seg rein”*. I: Da blir man godtatt? *”Nei, skuter egentlig. Man må ha skuter. Da e man ordentlig Tanaværing”*. I: Så man blir ikke godtatt som Tanaværing uten skuter? *Nei. Alle kjører skuter. Fær på skutertur. Har det gøy”*.

For ungdom som i større grad synes det er kjedelig sted så er skuter noe som er gøy. Ungdom under videregående utdanning kommer tilbake for å kjøre skuter. Hadde man ikke skuter, så følte man seg utenfor. Så lenge det ikke finnes en felleskapsfølelse eller gruppenormer som utøver press på innflyttere, så er det enkelt å bli godtatt som innflytter på Tana bru. Man kan også betrakte det som en del av ideen om modernitet.

De fleste av mine informanter føler en stedstilhørighet, men ingen betraktet seg som ”Tana bruværing”. Det trenger ikke være en målsetting at beboere på Tana bru skal omtale seg som ”Tana bruværing” og ikke ”Tanaværing” som i dag. For å lokke til seg arbeidskraft og få kommunens ungdom til å se mulighetene og satse i Tana så er det en utfordring at en ”Tanaidentitet” er inkluderende og rommer et inkluderende perspektiv. Ulike kulturarrangementer ser ut til å være viktig for tilhørighetsfølelse og for inkludering i en Tanaidentitet og det virker til å være mest betydningsfullt for tilflyttere utenfra kommunen. En økt satsing på dette kan således virke positivt for utvikling av stedet. Effekten av dette kan også styrkes dersom dette skjer på en måte som også legger til rette for involvering og samhandling. Stedsutviklingsprosjekter som har fokus på stedets muligheter kan også være formålstjenlig både for å skape engasjement og samhold, men også for å styrke identitet og tilhørighetsfølelse hos ungdom.

4.3 Stedsinteresser

Stedsinteresser knytter seg til aktørers oppfatninger om hva som er viktig å ta vare på ved stedet og hva som bør utvikles. Selv om aktørene har ulike ståsteder, eller tilhører ulike grupper, kan de ha sammenfallende interesser. Stedsinteressene kan skape bevissthet omkring positive krefter eller barrierer som må overvinnes for å realisere mål og tiltak for å utvikle stedet (Vestby 2009).

Utviklingsmuligheter

Noen få mente at stedet ikke behøves å utvikles videre dersom folk synes at det er bra sånn som det er. Et par informanter er av den oppfatning at holdninger er med på bremse

utviklingen av Tana bru som kommunesenter. I følge dem så er det stort potensial knyttet til stedets beliggenhet, men de lokale politikerne har ikke kjent sin besøkestid og forblitt passive i forhold til stedets utviklingsmuligheter. Dette kan illustreres med følgende uttalelse fra en kvinne i femtiårene:

I: Før du fløtta til Tana bru, hadde du noen bestemte oppfatninga før du fløtta hit? *"Beste plass på jord"*. I: Har det endra sæ det bildet? *"Ja. Det har endra sæ. Æ va i mange, mange år overbevist om at her e æ bofast. Men etter mange år så e det stikk motsatt, her e æ virkelig ikke bofast"*. I: Ka som gjør det? *"Utviklinga går – veldig seint i forhold til potensialet. I forhold til andre plasser jeg har bodd så virke man å være mye mer på hugget der. Hele tiden på offansiven. Mere offansiv og kreativ"*. I: Politikeran? *"Ja"*. I: Enn politikeran her dem..... *"Æ vet ikke om dem – kanskje dæm e begynt å gå lei eller... Kanskje har lettere for å ramle inn i en fast trailt med budsjettbehandlinger og valg av diverse komitéer slike ting og så enkeltsakan som kommer opp."*

En bofast mannlig informant i førtiårene er blitt langt mer optimistisk etter de siste årenes valgresultater og uttaler følgende om den politiske situasjonen i kommunen:

"Den politiske tægninga har jo aildri vært så god som den e nu. Den har jo vært elendig tidligere. Det e vel kanskje derfor vi har så mange skoler rundt omkring. Det e først nu vi har politiske toppa fra Tana bru – som faktisk har vokst opp her. Før har dæm jo vært fra grendan. De e bare å se ka tid skolan e pussa opp så finner du kor dæm kom fra. Så enkelt var det tidligere"... om vi hadde hatt et annet (politisk) utfall så trur æ vi enda hadde krangla om de hallan – kor vi sku ha dæm. Så de trur æ va positivt. Rent sånn politisk så va det veldig bra at vi fikk en ordfører fra Tana bru – for det har faktisk noe å si. Det har veldig mye å si kor folk e i fra. Så det e bra. Der har dæm gjort en god jobb".

En kvinne i femtiårene uttaler om hva som må til for å realisere mulighetene:

"Æ trur faktisk at det med tiden kan bli et sånt sentrum i Øst-Finnmark. Man da må man ikke ha redde politikera. Må må jobbe som værre enig. Og så må man stå på".

Når informantene blir spurt om stedets utviklingsmuligheter og hva som kan være lurt å satse på i forhold til utvikling av kommunesenteret, så spriker svarene. Til tross for sprikende svar, så kan svarene kategoriseres rundt a) Tana bru som sentralt beliggende kommunesenter, b) stedets beliggenhet i Øst-Finnmark og som grensekommune til Finland. Utover det så ønsker informantene større utvikling mht. boliger, vare- og tjenestetilbud, barn og unge og fysisk infrastruktur.

Det er press på boligmarkedet ved Tana bru og det savnes et større botilbud. Noen peker på at det er for billig husleie her slik at det ikke lønnes å bygge eget, folk "gror fast" i de kommunale boligene som opprinnelig var ment som gjennomgangsboliger og mange eldre blir boene (i store hus) etter barna er flyttet bort. Rekrutteringsboliger til leger og andre nøkkelpersonell i kommunen ble ansett som viktige. Generelt så er det behov for flere utbygginger og flere boliger og det er høy økonomisk risiko ved å bygge utleieboliger. De savnes også oppussingsobjekter, noe som i liten grad finnes på grunn av kommunesenteret er relativt ungt, til f.eks. et tilbud om enklere og billige boliger, kanskje særlig rettet mot unge.

Selv om de fleste syntes at dagens vare- og tjenestetilbud dekker det meste av deres behov, så mente en tredjedel at en burde satse på flere tilbud innenfor handel, kafeer og spisested, apotek og overnatting. Stedet har i dag en funksjon som handelssted og det kan utvikles videre. Det ble i den forbindelse etterlyst en fremtidsplan eller sentrumsplan som er langsiktig. Ellers ble flere statlige arbeidsplasser nevnt, mer industri og entreprenørskap nevnt som noe det burde satses på.

Det bør også satses på barn og unge. Mange av informantene nevnte LOSA og kunnskapens hus som noe svært positivt og som det burde bygges videre på. Ellers ble det savnet en barneskole ved Tana bru, at Seida skole ble pusset opp, det var for mange grunnskoler og et bedre pedagogisk tilbud i barnehagene. Noen etterlyste flere unge folk. Da ble vist til at de eldre sjeldent skaper noe og de største bedriftene ved brua ble startet av unge folk.

Av fysisk infrastruktur som ble nevnt er: å utvide riksveien og fjerne fartsdemperne, flytte søppelplassen, gang- og sykkelvei til Seida og Skiippagurra, museum/aktivitetssenter for barn og unge, snarveier, gangveier og turstier, nytt rådhus og fjerning av eiendomsskatt og eventuelt bruke eiendomsskatten til å redusere byggekostnader.

Tana bru er et kommunesenter og da er det viktig å markedsføre det som allerede finnes. Det er viktig å markedsføre elva, skuterløyper, turløyper og ellers fritidsmuligheter og gjøre stedet til et enda større trekkplaster for turister. *"Det skal være jippi-opplevelse av å ha vært på Tana bru"* sier en bofast mannlig informant i førtiårene. For å utvikle stedet mente en del at det trengs politisk vilje både lokalt men også støtte uten i fra. Da tenker de på infrastruktur som flyplass, bruforbindelser, rutetilbud mm. Det savnes også lokalt mer fremsynte politikere og byråkrater og politikere som var uredde og offensive.

Hva skal Tana bru være i fremtiden?

Her var det to hovedkategorier svar som fikk flest tilslutning: Et handelssenter og en god plass å bo. Det blir sett på som viktig å ta vare på fordelene ved å bo på stedet og tilrettelegge for at flere kan bo i sentrum. Det skal bli mer yrende liv og mer utbygging, gode skoler, godt helsetilbud, et trekkplaster for turister og et flerkulturelt samfunn. To mente at Tana bru burde bli en by i fremtiden, mens et par stykker synes det var greit sånn som det var i dag og at stedet ikke trengte å bli så mye større.

Hvordan ser beboere for seg kommunesenteret om 20 år?

Flesteparten tror at stedet vil være ganske likt som i dag: litt flere hus, flere folk men ikke nødvendigvis ny mentalitet eller kultur. Sentrum er blitt litt mere fortettet med noen flere butikker. Ny bru over Tanaelva er på plass og man holder på med forskjønningen fremdeles. Av de resterende informantene så var det flere som trodde på en mer positiv utvikling enn det var av de som trodde på nedgang eller tilbakegang. De mest positive trodde at om 20 år så er Tana bru blitt et yrende sted med masse nye hus, arbeidere fra Stokhman bor på stedet, ny kirke, barneskole, flere statlige arbeidsplasser og flere næringslivsvirksomheter, og et flerkulturelt sted som er godt sted å bo med masse positiv ånd. Noen få var ikke veldig positive med tanke på stedets videre utvikling. De fryktet nedgang i folketallet og at virksomheter legges ned. Halvparten regner med å bo på Tana bru i et langsiktig perspektiv.

Interesse- og maktkamp

Et steds identitet vil preges av maktrelasjoner, diskurser og kamp om kontroll mht. utvikling av stedet (Kvidal og Nygård 2009). Omtrent halvparten av informantene var av den oppfatning at det foregår lokal kamp og at det finnes konfliktlinjer, men ikke bare lokalt. Konfliktlinjer går hovedsaklig på etnisitet, forholdet mellom sentrum og periferi og om utmarksbruk. De fleste mener at de etniske konfliktlinjene mellom nordmenn, samer og kvener er av lite omfang i dag. Det virker å være større kamp på regionalt nivå knyttet til rettigheter til land og vann i Finnmark. Før var det mer åpne konflikter lokalt, særlig i forbindelse med innføring av samisk læreplan i grunnskolen i 1997. *”Da måtte man veie hvert et ord”* sa en mannlig bofast informant i førtiårene. Fremdeles oppleves det et vist spennings- eller konfliktnivå utenfor media. Det gjenspeiles i at noen mener at det er nok samiske institusjoner, nok samiske veinavn og nok skilting på samisk som det er i dag og en spør også om det er noe poeng i at det samiske ble enda mer synlig enn i dag? Flere pekte på at det

virket mest "populært" å være same i dag, mens andre etterlyste den finske kulturen, og mente den var lite synlig lokalt.

En annen konfliktlinje går på forholdet mellom Tana bru og bygdene i Tana. Befolkningen fra ulike bygder utgjør nærmere 80 prosent av innbyggerne i Tana. Det gir seg også utslag i politikken lokalt. Politikerne er opptatt av sine bygder og i følge en del så gir det utslag i bygdekamper seg i mellom der "*bygdene drar i hver sin retning*", men også manglende satsing på sentrumsområdet i følge flere. Påstandene følges opp med å vise til eksempler gjennom mangel på forretnings- og industritomter, manglende skilting, sentrum er nærmest planlagt og bygd på ad-hoc vis, reguleringsplaner fravikes, det savnes langsiktig tenkning for kommunesenteret med bla. mer fokus på fortetting og bygninger som rådhuset og Seida skole forfaller. Et par stykker mente også at det er et spenningsforhold mellom Tana bru og Vadsø. Da pekes det særlig på transportsektoren, etablering av FFR og manglende støtte fra ulike regionale aktører sett i forhold til stedets sentrale beliggenhet i Øst-Finnmark.

Det tredje hovedområdet for konfliktlinjer går på bruk av utmarka. Da trekkes særlig frem konfliktfylte forhold mellom reiselivs bruk av naturområder og bygdene bruk av utmarka og mellom reiseliv og garnfiske i elva som i sær turister reagerer negativt på. Mens beboere på Tana bru bruker naturen på "tradisjonelt" vis og unngår potensielt konfliktfylte bygdebruksområder, så har kystbefolkningens bruk av for eksempel snik i fiskevann vært noe som har vært til irritasjon og konfliktskapende.

Makt til å realisere muligheter

De fleste mente at det var politikerne som hadde mest makt. Administrasjonens evne til å finne løsninger og foreslå for politikerne ble også sett på som viktig. Når det gjelder politikerne så frykter flere at det er for få som ser fordelene av å ha et sterkt kommunesenter og at administrasjonen heller ikke alltid var så flink å lytte til folk med tydelig henvisning til forskjønnelsen av sentrum. Tre informanter mente at alle hadde makt gjennom å engasjere seg. Tre andre informanter mente næringslivet var den som hadde makt og at det er markedet eller markedskrefter som styrer utviklingen, men at for mange næringsaktører dro i for mange retninger og at det er viktig at næringslivet snakket sammen seg i mellom. Er man en ildsjel som brenner for noe, så er det mulig å få til noe mente en informant og viste til skiskytterlaget.

Beboernes egne muligheter til å påvirke utviklingen

De aller fleste informantene var av den oppfatning av at de selv hadde en mulighet til å påvirke utviklingen på Tana bru gjennom å engasjere seg på ulike vis. Flere av informantene mente at barn og unge hadde mindre muligheter til å påvirke. Særlig gjaldt det borteboende ungdom som tar utdanning. En mann i sekstiårene hadde den oppfatning at: *”alle blir ikke tatt like alvorlig. Det er forskjell på folk”* og mulighetene til å påvirke økte med alder, erfaring og penger man hadde. Holdninger spiller en rolle og mange informanter mente at de med negative holdninger hadde ingen positiv innflytelse på utviklingen. Hvis alle skulle være negative til alt, ble det ingenting av noe. Ellers var det opposisjonen, de som sitter hjemme, de passive og tiltaksløse, de som ikke engasjerer seg eller ikke tør si noe som hadde liten mulighet til å påvirke utviklingen av stedet. Tre informanter trodde de ikke hadde noen muligheter. En av dem mente det skyldes at folk ikke hørte på hverandre. Ellers var det ønsket om at flere ble engasjert i politikk og at det var for mange "ringrever" som gikk igjen i politikken. Transportmuligheter i forbindelse med f.eks. folkemøter ble også trukket fram som en faktor som kunne redusere påvirkningsmulighetene. Noen mente at kommunen må være den første som tar initiativ og sette saker på dagsordenen. Gjør kommunen det, kan de følge opp.

Konfliktlinjer omkring utmarksbruk er ikke relevant i forhold til utvikling av kommunesenteret slik at konfliktlinjer som går på oppfattelse av stedet som flerkulturell/samisk og forhold mellom sentrum og bygdene uttegner seg som forhold som har størst betydning i forhold til faktorer som kan møte motstand i forhold til utvikling av kommunesenteret. Dette er forhold som utvikling av kommunesenteret bør ta hensyn til. Informantene var også veldig sprikende i sine svar når det gjelder disse forholdene. Dette tilsier at et stedsutviklingsprosjekt bør ha bredest mulig deltakelse og aller helst ha et kommunikativt og dialogpreget tilnærming. Andre barrierer kan være lokal mentalitet, holdninger og individualisme. Dette bør det også tas hensyn til. Men disse faktorene fremstår ikke som spesielt unike for Tana bru da dette kan relateres til ideen om modernitet. Teorien om ”sosial kapital” og negativ sosial kapital er også forhold som det bør tas hensyn til når det gjelder stedsutviklingsprosjekter. En metodisk tilnærming kan være å ta utgangspunkt i Healey (1999) sin modell for institusjonell kapasitetbygging. For Tana bru så fremstår det som om at det er lite kunnskaper mht. stedets muligheter mens relasjonsforhold og mobiliseringsevne ser ut til å være svak. Modellen for institusjonell kapasitetsbygging kan derfor være hensiktsmessig å bruke i forhold til hvordan stedet kan utvikles videre.

5. TRÅDENE SAMLES – EN AVSLUTNING

5.1 Utgangspunktet

Sted kan analytisk forstås fra flere synsvinkler. I nyere stedsteorier spiller modernitet og identitet en sentral rolle der globalisering og moderne samhandlingsformer har betydning for vår samhandling med andre og for egen identitetsdannelse (Giddens 1991, Paulgaard 2001 & Thuen 2003). Andre hevder at det å være kroppslig tilstedet fremdeles gir de viktigste impulsene i forhold til forståelse av hva sted er (Berkaak 1995). De erfaringer som en gjør i for eksempel sosiale media er ikke løsrevet i fra lokale sammenhenger eller et sted på en eller annen måte (ibid.). Fokuset på sted er blitt viktig for å markere forskjeller i den lokale konteksten (Thuen 2003). Vi må bo et fysisk sted selv om livet i økende grad "leves" gjennom nye media. Sted setter rammer for sosialt liv og samhandlingsmønstre (Berg og Dale 2004). At et sted fremstår som attraktivt er blitt viktig i en stedskamp om kapital og mennesker for å få til en positiv utvikling (Nyseth og Granås 2007, Florida 2008, Vareide og Storm 2010).

Tana bru er et relativt nyetablert kommunesenter og etablert etter en statlig regissert tvangssammenslåing av kommuner i 1964. Stedet er enda ungt og har enda mange første generasjons innflyttere, både fra bygdene i Tana og utenfra kommunen. En målsetting har vært å finne ut hva som preger stedet, hva en kan bygge på og hvilke barrierer som kan møtes gjennom å utvikle stedet. Problemstillingen jeg har forsøkt å besvare i denne oppgaven har vært:

Hva slags oppfatning har beboere på et sted av et relativt nyetablert sted som kommunesenteret Tana bru? Kan man spore noe felles oppfatningen av Tana bru hos beboerne og hva er eventuelt innholdet i fellesoppfatningene?

I oppgaven har jeg også operert med tre delproblemstillinger knyttet til *stedsbruk*, *stedsbilder* og *stedsinteresser*.

5.2 Sammendrag av funnene

Stedsbruk

Bruken av handels og servicetilbudet gjenspeiler at stedet er et kommunesenter, selv om en informant hevder at stedet ikke har fått identitet som kommunesenter. I noen tilfeller drar beboere ut av kommunen for å handle da utvalget ikke er så stort innenfor flere områder. Enkelte føler så stor tilhørighet til stedet at de også handler ut i fra mer idealistiske grunner, så

som at det å handle lokalt bidrar til å styrke stedet. Ungdom er mer opptatt av at det mangler handels- og tjenestetilbud lokalt. Ungdom bruker fritidsklubben som de anser som et viktig tilbud til dem. Men de savner også mer tilbud utenom de dagene fritidsklubben er åpent. I forbindelse med spørsmål knyttet til bruken av stedet så ble det reist følgende forskningsspørsmål:

Finnes det friluftaktiviteter ved Tana bru som kan knyttes til konstruksjon av egen og stedets identitet og hva består det evt. i? Er det slik at et nyetablert sted som Tana bru er løsrevet fra for eksempel tradisjonell naturbruk?

De mer voksne beboere oppgir at de bruker naturen på en relativ tradisjonell og høstingsbasert måte, selv om enkelte uttalelser tyder på at naturen også brukes på en mer moderne måte med rekreasjon som hovedformål. Innflyttere har heller ikke samme tradisjoner knyttet til naturbruk. De har gjerne en bruk som kan være over et stort geografisk område, slik at det kan betraktes som en mer moderne form for utmarksbruk. Ungdoms bruk av naturen har også preg av å være mer moderne der de tar i bruk naturen som kulisse for sine aktiviteter så som snøbrett og nå også sykkelcross. Ungdom har også fått nye favoritt fritidssysler i Internett og dataspilling. Unges identitetsutforming ser ut til å være i tråd med ideen om modernitet der også bruk av nye media er sentralt i egne identitetskonstruksjoner. Ungdoms manglende tilhørighet til stedet med utdannelse og arbeidsplaner andre steder kan også ses i lys av dette.

Sted som møtested og arena for samhandling

For å finne ut om hvordan stedet fungerer som møtested og samhandlingsarena ble det reist følgende forskningsspørsmål: Hvilke møteplasser finnes og hvordan brukes de? På hvilken måte brukes stedet som møtested og hva slags betydning har ulike møtesteder for beboerne på Tana bru? Fungerer møteplassene som samhandlingsarena for å gi stedet en identitet? Foregår det også sosial praksis som gjør at en føler seg vel på stedet ("in place") eller som utenforstående?

Hjemmet ble betraktet som den viktigste møteplassen. For ungdom er ungdomsklubben også viktig møteplass de dagene den er åpen. Ellers er møteplassene knyttet til ulike daglige gjøremål så som handels- og fritidsaktiviteter på ulike arena som på treningssenteret. Noen savner møteplasser som kafé og serveringssteder, mens andre ikke savner noe spesielt. Alle disse møteplassene fungerer ikke som samhandlingsarena for å bidra til fellesskapsfølelse eller til å gi stedet en egen samhørighetsfølelse og identitet. Arenaene fungerer mer som steder der man er mest opptatt av seg selv og sitt livsprosjekt, lik det man

finner i moderniteten. Kulturarrangementene fungerer også som møteplasser, men beboere deltar mest som "konsumenter" her og bidrar ikke med noe selv, slik at disse heller ikke har noen større betydning for utvikling av en egen stedsidentitet eller fellesskapsfølelse. Men unntaket er festivalene og lignende arrangementer som beboerne selv kan involvere seg i. Det skaper identitet, samhandling og samhørighetsfølelse. Mange, og da i sær innflyttere, føler seg mere som "Tanaværing" under de større arrangementene som Tana vintermarked, Langnesmarkedet og Skiippagurrafestivalen. Sommerfestivalene fungerer også som en kobling mellom utflyttede Tanaværing og de som bor på stedet, slik at også utflyttede gis muligheter til å bekrefte egen tilhørighet og identitet til Tana.

Informantene oppgir at det er enkelt å bli godtatt på stedet. Det er kanskje ikke så overraskende når de samtidig oppgir at det er lite samhørighet og ikke noe spesielt fellesskap å bli inkludert i. Imidlertid oppgir ungdom at det å ha skuter er viktig for deres følelse av å bli inkludert ("in place"). Skuteraktiviteter kan betraktes som en del av ungdoms identitetsprosjekt lokalt og har man ikke tilgang til skuter så kan man ikke være med og da kan en føle seg utenfor ("out of place").

Stedsbilder

Tilhørighet (stedsopplevelse)

Når det gjelder hvilke stedsbilder beboere har av kommunesenteret så ble det stilt følgende forskningsspørsmål: Hva slags tilhørighet kan en finne hos beboere til et nyetablert sted som Tana bru? Har beboerne på Tana bru en oppfatning av å være Tana bru væring? Hva slags forhold har beboere til stedets historie? Føler man at man deler en felles historie som gir grunnlag for stedsopplevelsen. Er det noe som tilsier at beboere har endret oppfatning av stedet over tiden? Oppfatter beboerne Tana bru som et lokalsamfunn? Er det lett å bli godtatt og inkludert i et oppfattet fellesskap? Blir kommunesenteret som møteplass brukt til å skape erindringer om tidligere bosted? Eventuelt på hvilken måte?

De fleste føler sterkest tilhørighet til oppvekststedet. For en del av informantene så er Tana bru oppvekststedet. Noen innflyttere føler sterk tilhørighet til stedet. Andre føler tilhørighet til foreldres-/besteforeldres oppvekststed. Denne tilhørigheten til forfedres sted på bygdene i Tana vedlikeholdes gjennom bruk av naturen i "deres" områder. Ingen av informantene betegner selv som "Tana bruværing" selv om noen erindrer å ha hørt andre bruke dette ordet på de som bor på Tana bru. De som føler tilhørighet til stedet betegner seg som "Tanaværing". Noen av informantene føler også sterkest identifikasjon med samer som etnisk gruppe eller til naturen og da særlig Tanaelva. Få hadde kjennskap til stedets historie,

men hadde en formening om at det er lokasjonen ved brua som er viktig årsak til at kommunesenteret ble etablert på akkurat det stedet. Det er lite som tyder på at beboerne oppfatter at de deler en felles historie omkring stedet. Få av informantene har endret oppfatning om stedet etter å ha bodd på stedet en tid. Informanter uttrykker skuffelse over at lokale politikere ikke ser stedets potensial. Det har ført til at en informant har fått et mere negativt syn på stedet etter å ha bodd på stedet over en lengre periode. Informantene var delt i synet på om Tana bru kunne regnes som et lokalsamfunn eller mer som bygd enn tettsted eller by. De som regner det som lokalsamfunn peker på at stedet er lite og oversiktlig. Om man ikke kjenner alle, så vet man om alle og folk hilser på hverandre og slår av en prat dersom det skulle høve. Men mange av mine informanter betrakter ikke stedet som et lokalsamfunn ut fra mangel på samhørighets- og fellesskapsfølelse. Det er litt sånn "byånd" sier en informant når han omtaler naboforholdet på stedet. Mangel på samhørighet og fellesskap kan således også forklare at det er lett å bli godtatt og føle seg "in place" på stedet. Det er få anledninger der kommunesenteret fungerer som en møteplass til å skape erindringer og fellesskapsfølelse til Tana bru som sted. Festivaler og lignende fungerer som arena og møteplass for hele kommunen og ikke spesielt for Tana bru.

Sosial identitet

I forbindelse med å finne ut av om innbyggerne opplever en egen identitet knyttet til stedet ble det reist følgende forskingsspørsmål: Kan man finne tegn på om beboerne oppfatter Tana bru og seg selv som forskjellig fra andre steder? Munkejord (2005) fant en sterk bygdeidentitet i Tana. Er det også noe som passer for kommunesenteret også? Hva slags forhold har beboerne ved Tana bru til bruk av naturen? Ideen om modernitet tilsier en lav tilknytning til et sted eller tradisjoner. Kan man finne denne typen oppfatninger hos Tana bru beboerne? Er beboere opptatt av fellesskap eller mest opptatt av sitt eget liv og livsprosjekt? Tana kommune ser på seg som en flerkulturell kommune. Er det slik at kommunens oppfatning som flerkulturell bare kan knyttes til de som bor på stedet, kommer til uttrykk ved spesielle anledninger eller kan det gjenspeiles i daglig sosialt liv eller materiell struktur? Kommunen har hatt betydelig innvandring. Har dette noen betydning for beboernes oppfatning av stedet?

Det er få tegn på at Tana brubeboere har en identitet som er forskjellig fra andre steder av kommunen. Beboere kaller seg for "Tanaværing" og ikke "Tana bruværing". Forklaring på dette kan være at det er mange innflyttere fra bygdene i Tana på Tana bru. Slektskap og tradisjoner knyttet til f.eks. bruk av naturen gjør at identitet og sosial liv også

strekker seg mot bygdene i Tana. Munkejord (2005) fant en dominerende bygdeidentitet i sin undersøkelse. Det kan også passe for Tana bru ut fra størrelsen på stedet, men mentaliteten ser ut til å være mer i tråd med modernitetens kjennetegn når det gjelder sosialt liv. Beboere ser ut til å være mest opptatt av seg og sitt, det å realisere seg selv og sitt livsprosjekt. Som følge av dette så foregår det lite aktiviteter som bidrar til å styrke samhørighet og fellesskapsfølelse og dermed bidra til å bygge opp en egen sosial stedsidentitet. Det har vært forsøkt med velforening. Den er lagt ned av mangel på folk som vil engasjere seg for "fellesskapet". Frivillig dugnadsarbeid eksisterer og knyttes til barns aktiviteter og det er lite samhandling utover det. Dog savner flere informanter samhandlingsarena og noe man kan samles om. Arrangementene er en slik samhandlingsarena som også bidrar til å styrke tilhørighetsfølelsen, gjør beboerne mere stolt i å være fra Tana og en del informanter føler seg mere som "Tanaværing" under de større arrangementene som Tana vintermarked. Men også kulturskolens arrangementer er også positivt i forhold stedets omdømme utad. Det ser ut som at for de som er oppvokst på stedet så betyr ikke kulturarrangementene like mye for identifikasjon som "Tanaværing". De har sin tilhørighet først og fremst knyttet til stedet gjennom oppveksten og de har en sterk tilhørighet som følge av det.

Ungdoms aktiviteter og holdninger kan også knyttes til en modernitetstenkning, der de ønsker å realisere seg selv og bruke de mulighetene som en globalisert verden gir. Det innebærer ofte at de tar valg som innebærer utdanning og arbeid utenfor kommunen.

Tana kommunes syn på seg selv som flerkulturell kommune kommer i liten grad til uttrykk utenom sosiale arrangementer og sammenkomster. Mine informanter er lite samstemte i hva det vil si å være flerkulturell. Det kan skyldes at "kultur" kan fremstå som noe "diffust" og vanskelig å begripe og enes om eller at "flerkultur" er blitt et kommunalt eliteprosjekt uten forankring i befolkningen. Den siste påstanden støttes opp av at det ikke har vært gjennomført prosjekter eller prosesser med fokus på "flerkultur" med befolkningens medvirkning. Selv om media ikke lengre skriver om det, så registreres det et betydelig spennings- og motsetningsforhold når det gjelder etnisitet. Hvorvidt kommunesenteret bør fremstår som mer samisk enn i dag vekker motstand og en rekke informanter er av den oppfatning av at det er mest populært å være samisk i dag i forhold norsk eller kvensk bakgrunn. Det kan tyde på at kommunen ikke har klart å samle og ivareta ulike interesser når det kommer til hvordan stedets identitet fremstår. Innvandring preger stedet lite. I den grad det preger stedet så er det positive forhold som trekkes fram så som arbeidsmoral, humør, det gjør stedet mer interessant og beboere mer tolerant. Flere er positive dersom det ikke innvandringen ikke "overdrives".

Stedsidentitet

For å avdekke om stedet har en egen identitet ble det stilt følgende forskingsspørsmål: Finnes det oppfatninger som tyder på et unikt sted og hva består det eventuelt i? Hvilke oppfatninger har beboerne av Tana bru, f.eks. når det gjelder mentalitet og holdninger?

Tana markedet, Skiippagurrafestivalen og Tana vintermarkedet er årlige arrangementer for befolkningen for hele kommunen. Har de noen betydning for kommunesenterets identitet og tilhørighet? Finnes det andre slike arena for dyrking av felles identitet på tvers av tid og hva består dette eventuelt i? Kommunen har gjennomført en forskjønning av kommunesenteret. Hvilken betydning har det for fellesoppfatningen om Tana bru? Finnes det noen stedsbilder som blir underkommunisert?

Det er først og fremst Tana bru som lokasjon som gir et unikt stedsbilde hos beboere på Tana bru. Da pekes det på beliggenheten i forhold til Tanaelva og laksefisket der, beliggenheten midt i kommunen på den gamle kommunegrensen mellom tidligere Tana og Polmak kommuner og som et geografisk knutepunkt, et veikryss, sentralt plassert i Øst-Finnmark og med nærhet til Finland. Disse stedsbildene er dominerende. Men også stedet størrelse som et tett og kompakt senter men likevel med et bredt vare- og tjenestetilbud og i nær tilknytning til natur og som et godt oppvekststed er dominerende stedsbilder. Flere oppfatter stedet som flerkulturelt, men mine informanter er uenige om hva det vil si å være flerkulturell. I alle fall kommer det lite til uttrykk utenom sosiale anledninger. Utad tror de fleste av informantene mine at stedsbildene er negative. Da trekkes det fram konfliktfylte forhold og stedets ansikt utad for de som passerer gjennom stedet. Flere tror likevel at kulturlivet er med å gi Tana et positivt omdømme utad selv om det ikke knyttet spesielt til kommunesenteret. Når det gjelder samhandling, forholder til naboer og lokal mentalitet så er ikke stedsopplevelsen og -bildene like positive. Da trekkes det fram manglende samhørighet og fellesskap, ”bymentalitet” og lite kreativt og nyskapende miljø. Disse stedsbildene passer inn i ideen om modernitet slik at de ikke fremstår som unikt for Tana bru. Det kan betraktes som en del av en tidsånd der det først og fremst handler om å realisere seg selv og sitt livsprosjekt og hvor en vil løsrive seg fra bånd som setter begrensninger på egen selvrealisering eller identitetsprosjekt. Dette kan også bidra til å forklare unges utdannings- og yrkesvalg utenfor kommunen. I unges øyne kan man tolke at stedsidentiteten ikke er en del av eller virker muligjørende for eget identitetsprosjekt.

Det er kun de større arrangementene som muliggjør dyrking av felles identitet gjennom tid og sted. Men ingen av de større arrangementene er spesielt knyttet til kommunesenteret som sted, utenom at Tana vintermarked er lokalisert på stedet. Flere av

mine informanter føler seg mere som "Tanaværing" under de store arrangementene, men det er ikke knyttet spesielt til Tana bru som sted. Arrangementene er mer rettet mot Tana enn mot kommunesenteret. Langnesmarkedet kobler utflyttede Tanaværing med Tana og dagens beboere og bidrar således til å vedlikeholde utflyttedes tilhørighet til Tana.

Forskjønnelsen av sentrum bidrar til å styrke tilhørigheten og stoltheten til stedet. Men prosjektets potensial ble langt fra godt nok utnyttet mht. relativt små fysiske detaljer. Det har medført at forskjønnelsesprosjektet heller har fått unødvendig mye negativ kritikk og med beskyldninger om en liten lydør kommuneadministrasjon. Stedets muligheter og potensial, stedet som oppvekststed og tilgang på vare- og tjenestetilbud samt beliggenhet i forhold til natur virker å være underkommunisert. Tana brua virker å ha liten dominerende stedsbilde og liten betydning for stedsopplevelsen av kommunesenteret. Bruas betydning for stedsidentiteten kan derfor fremstå som overkommunisert.

Stedsinteresser

For å belyse om det er noe som kan vanskeliggjøre et stedsutviklingsprosjekt og om det er noe som kan gi ekstra driv til gjennomføring ble det stilt følgende forskingsspørsmål: [Hva slag interesser kan registreres i forhold utvikling av stedet?](#)

Informantene var lite samstemte i hva slags muligheter de ser for kommunesenteret. Svarene kan dog relateres til Tana bru som kommunesenter og til geografisk beliggenhet. Informantene ønsker dog at stedet i fremtiden skal være et godt sted å bo og være et handelssenter. Det er viktig å ta vare på stedets kvaliteter. De fleste trur at stedet vil være ganske likt i dag i et 20 års perspektiv. Litt flere folk, hus men ikke nødvendigvis ny mentalitet eller kultur.

Omtrent halvparten av mine informanter mente at det foregikk en interesse- og maktkamp relatert til stedet som et flerkulturelt sted og til en identitet som kommunesenter i kommunen. Disse to forholdene utpeker seg som området som det bør tas hensyn til i stedsutviklingsprosjekter. Det er forhold som kan medføre motstand mot endringer. Samtidig så er informantene forholdsvis samstemte i stedsbilder knyttet til kommunesenterets lokasjon. Dette er forhold som kan gi positiv drivkraft i forhold til stedsutvikling.

Lokalt mentalitet kan være en barriere og vanskeliggjøre stedsutviklingsprosjekter. Men disse forholdene anses ikke som spesielt unikt for Tana bru da en stor del av dette kan knyttes til ideen om modernitet og moderniseringsprosesser. Dog kan det være veldig relevant å ha fokus på institusjonell kapasitetbygging i forbindelse med stedsutvikling da dette kan

bidra til å utvikle en positiv sosial kapital på stedet og som kan være en ekstra drivkraft framover for utvikling av stedet.

5.3 Konklusjon

Hva slags sted er kommunesenteret Tana bru?

De unike stedsbildene knyttes til Tana brus lokalisering som kommunesenter og til størrelsen på stedet, omfang på vare- og tjenestetilbud sett i forhold til størrelsen på stedet, til tilgjengelighet til natur og andre områder i Øst-Finnmark og som et trygt oppvekststed.

Tjenestetilbudet på kommunesenteret kunne ikke ha vært så stort dersom stedet ikke var et handelssenter eller senter for hele kommunen. Innbyggerne på Tana bru nyter godt av et godt tjenestetilbud som finnes der og som ikke kunne vært realisert uten en samfunnsutvikling som førte til sammenslåing av to kommuner og etablering av et felles senter.

Opgaven har hatt flere ulike teoretiske rammeverk som har vært sentrert omkring ulike faglige begrep om "sted", om tilhørighet, identitet, møtested og samhandlingsarena og til sted som gjenstand for interesse og maktkamp. Disse teoriene var vært til nytte når det gjelder å stille forskningsspørsmål, gjøre intervjuer, analysere og konkludere og således bidra til å forstå et sted. Eksempelvis kan teorier om modernitet bidra til å forklare sosiale forhold, herunder beboeres manglende engasjement for samfunnsbygging.

Utviklingen i kommunen kan forstås som en moderniseringsprosess fra en kommune dominert av jordbruks-, primær- og/eller bygdenæringer til å bli et samfunn der de fleste arbeider i industri, handels-, serviceyrker eller i kulturnæringer. Disse endringene har medført de fleste var sysselsatt ute i bygdene i ulike "bygdenæringer" før i tiden, mens i dag så arbeider de aller fleste i kommunesenteret. Kommunesenteret overtar også som kommunens møteplass og samhandlingsarena. En kan se på etablering av kommunesenteret som en konsekvens av denne moderniseringen. Motstand mot kommunesenteret kan i lys av dette ses på som motstand mot modernisering av kommunen og ikke nødvendigvis som en sentrum-periferi konflikt. Men det kan også ligge andre interesser bak motstand og som denne oppgaven ikke avdekker.

Mentalt ser det ut som om politikere ikke vil gi slipp på det som engang var et tradisjonelt yrkes- og næringssamfunn med base i bygdenæringer og primærnæringer. Et eksempel på det kan være kommunens utmarksplan fra 2012 som gjenspeiler at gamle tradisjoner tar plass på den politiske dagsordenen og gjør krav på å beslaglegge deler av kommunens ressurser. Politisk uttrykker man opptatthet av ungdommen og ønsker at ungdommen skal satse på tradisjonelle utmarks- eller bygdenæringer eller videreføre

tradisjonell høstingskultur. I liten grad rettes det oppmerksomhet mot ungdommens valgmuligheter og identitetsprosjekter som er et sentralt tema i teorien om modernitet. Ungdommen vil kanskje bort i fra tradisjonenes tvangstrøye for å realisere seg selv og sine muligheter slik de ser seg selv og oppfatter verdenen slik at gamle grep ikke nødvendigvis fungerer i en ny og "moderne" tid.

5.4 Alternative perspektiver

Forståelse av stedet knyttet til nyere stedsteorier som ideen om modernitet ser ut til være gyldig selv om det er gått mer enn to år siden intervjuene ble foretatt, da dette er en teori som ikke er spesielt knyttet til Tana bru som sted med til et generelt bilde av samfunnsutviklingen. I analysen oppdages forhold som kunne vært mer i fokus og som også kan bidra til å kaste et nytt lys over det å forstå stedet. I den forbindelse nevnes sosiale forbindelser mellom kommunesenteret og bygdene, sosial kapital og hvordan stedet inngår i unges identitetsprosjekter.

Kramvig (2006) har fokusert på gavebytte som et middel til å vedlikeholde relasjoner. Det kan knyttes steder der naturalhusholdning har hatt lange tradisjoner. Det antas at det skjer en gavebytter også i Tana f.eks. knyttet til utmarkshøsting der fisk, bær og vilt kan utgjøre byttegoder. Ved å følge utveksling av gavebytter så kan en se på hvor tett kommunesenteret og dets beboere er koblet til bygdene i følge dette perspektivet.

Kobling til bygdene kunne også vært undersøkt gjennom en komparativ studie mellom bygdene og kommunesenteret, kanskje særlig med fokus på modernisering og moderne identitetsforståelse og i hvilken grad det er en likhet mellom utviklingen i kommunesenteret og på bygdene. Siden bygdedominansen både i folketall og i politikken er såpass stor i Tana, er det relevant å se på bygdens oppfattelse av kommunesenteret og hvilket potensial og utviklingsmuligheter de som brukere eller politikere ser for kommunesenteret. Dette kan også bidra til å forankre utvikling av kommunesenteret i større del av befolkningen.

Konfliktfylte forhold, gruppetenkning, proteksjonisme f.eks. i forhold til bruk av natur, oppbryting av samfunnet er også indikasjoner på negativ sosial kapital. Sosial kapital utvikles på arenaer der folk samhandler og virker i lag for å løse problemer og skape noe nytt sammen. Positiv sosial kapital utvikles bla. i lag og foreninger. Denne oppgaven ser i liten grad på hvordan og i hvilket omfang Tana brubeboere deltar frivillig organisasjonsarbeid eller på andre måter utvikler positiv sosial kapital. Et modell for utvikling av positiv sosial kapital er institusjonell kapasitetbygging (Healey 1999). Denne kan danne basis i

stedsutviklingsprosjekter, slik at det ikke anses som veldig påtrengende å undersøke Tana brubeboeres virke i frivillige lag og foreninger.

Unge identitet og identitetsutvikling ser ut til å være annerledes enn de voksnes. Oppgaven har fokus på unge, men kunne hatt større fokus på hvordan stedet Tana bru eller Tana inngår i unges identitetsprosjekter. Med tanke på konkurransen om arbeidskraft er det også viktig å ha fokus på at Tanaidentitet bør være romslig og inkluderer tilflyttere og innvandrere og samtidig bidra til at unge ser mulighetene og satser lokalt.

Avslutningsvis er det forfatterens håp at dette arbeidet være til nytte ved igangsetting av ulike utviklingsprosjekter eller omdømmeprosjekter da oppgaven peker på en del forhold det bør tas hensyn til, og om muligheter og forhold som kan skape ny driv for planleggings- og utviklingsarbeid for å utvikle både kommunesenteret og kommunen.

REFERANSER

- Amundsen, A. B. (2001): *Articulations of Identity: A Methodological Essay and a Report on Askim and Tidaholm* in Hague & Jenkins (eds.): *Place, Identity, participation and Planning*. Routledge.
- Anderson, B. (1996): ”*Forestilte fellesskap. Refleksjoner omkring nasjonalismens opprinnelse og spredning*”. Spartacus Forlag, Oslo.
- Appadurai, A. (1995): ”The production of locality”, i Fardon, Ricard (eds.), *Counterworks. Managing the diversity of knowledge*. Routledge, London & New York.
- Berg, N.G. og Dale, B. (2004): Sted – begreper og teorier i Løfgren, A. (red): *Mennesker, steder og regionale endringer*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Berg, N.G. og Foss, L. (2002): Kjønnsperspektiv på entreprenørskap – en introduksjon i Berg, N.G. og Foss, L. (red.): *Entreprenørskap. Kjønn, livsløp og sted*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Berkaak, O.A. (1995): Verda og vi. *Syn og Segn*, no. 2. Volda: Det Norske Samlaget.
- Bjerkli, B. (1995): ”Identitet og stedstilknytning. Om kulturarrangementer som identitetsmessig uttrykk”, i Arnestad (red.), ”*Kultur- og regionalutvikling*”. Oslo, Tano.
- Bjerkli, B. (1998): ”People-nature relations, local ethos and ethnic consciousness”. Paper presented at the Baltic-Scandinavian Research Workshop: ”*Uses of nature: towards an anthropology of the environment*”, Tarttu, Estland.
- Bjerkli, B. og T. Thuen (1999): ”Lokalt eller nasjonalt? Divergerende diskurser om legitimering av rettigheter. *Norsk Antropologisk Tidsskrift*. Vol 10, nr 3-4: pp. 179-192.
- Cresswell, T. (1996): *In Place/Out of Place. Geography, Ideology and Transgression*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Dexter, L.A. (1970): *Elite and specialized interviewing*. Evanston, IL.: North-Western University Press.
- Florida, Richard (2008): *Who's Your City?: How the Creative Economy Is Making Where to Live the Most Important Decision of Your Life*. Basic Books. New York.
- Fosso, E. J. og S. Alvheim (2001): *Unge voksne flyttevalg. En gjennomgang av koblete flyttedata for seks norske kommuner*. SNF-prosjekt 4296 ”Moderne ungdommers liv og konstruksjon av marginale steder”. Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning. Bergen.
- Giddens, Anthony (1987): *Nine Theses on the Future of Sociology*. In Anthony Giddens *Social Theory and Modern Sociology*. Polity Press, Cambridge, UK:

- Gullestad, M. (1992): *"The art of social relations: Essays on culture, social action and every day life in modern Norway"*. Scandinavian University Press, Oslo.
- Gunneriussen, Willy (1992): *"Meningsforstående samfunnsvitenskap. Idéhistorisk bakgrunn og moderne posisjoner"*. Institutt for samfunnsvitenskap. Universitetet i Tromsø.
- Gunneriussen, Willy (1996): *"Aktør, handling og struktur. Grunnlagsproblemer i samfunnsvitenskapene"*. Oslo: Tano.
- Gustafsson, L. (2000): "Globala teckenspel och lokalpatriotiska drömmar: Identitetslekar under Medeltidsveckan på Gotland" i Mathsen, S.R. (red.), *Kulturens materialisering: identitet og uttrykk*. Kulturstudier nr. 13. Høyskoleforlaget, Kristiansand.
- Halvorsen, Knut (1989): *Å forske på samfunnet. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Bedriftsøkonomens forlag.
- Harvey, D. (1996): *Justice, nature and the geography of difference*. Cambridge: Blackwell.
- Healey, Patsy et. al. (1999): Institutional Capacity-building, Urban Planning and Urban Regeneration Projects. I *Futura vol. 18. no. 3*. 20 s.
- Kalleberg, Rangvald (1996): Forskningsoppleggets og samfunnsforskningens dobbeltdialog i Holter, Harriet og Ragnvald Kalleberg (red.) (1996): *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kramvig, Britt (2006) *Finnmarksbilder*. Tromsø: Norut Samfunn. ISBN 82-7697-232-2
- Kvidal, T. og V. Nygaard (2009): *Sosiokulturelle spenninger. Stedsidentitet i fire nordnorske kommuner*. Norut Alta Rapport 2009:1, Alta.
- Malterud, Kirsti (2003): *Kvalitative metoder i medisinsk forskning – en innføring*. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-00275-0
- Massey, D. (1991): The political place of locality studies. *Environment and planning A*. 23: 267-281.
- Massey, D. (1991): A global sense of place. *Marxism Today*, June, 24-29.
- Massey, D. (1993): Questions of locality. *Geography*, no. 78. 142-150.
- Mead, M. (1971): *Broen over generasjonskløften*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Munkejord, Mai Camilla (2005): *Det gode liv i Deatnu/Tana. En undersøkelse om Tanaværingers tanker om Tana som bosted og om Tanas omdømme*. HiF-rapport 2006:6, Høgskolen i Finnmark, Alta. ISBN 827938115
- Nordberg-Schulz, C. (1980): *Genius loci: Towards a phenomenology of architecture*. New York: Rizzoli.

- Nygaard, V. og T. Kvidal (2010): *Rekruttering, stedsutvikling og bolyst i Finnmark. Fra bedrifters og kommuners ståsted*. Norut Alta Rapport 2010:02. Alta. ISBN 978-82-7571-191-3
- Nyseth, Torill og Brynhild Granås (2007): *Flerfaglig stedsforståelse i analyse av lokale transformasjonsprosesser* i Nyseth mfl. (red.): I disiplinens grenseland. Tverrfaglighet i teori og praksis. Bergen: Fagbokforlaget. ISBN 978-82-450-0640-7
- Nyseth, T. og Aarsæther, N. (2002): *Nærdemokrati: teori og praksis*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Paulgaard, G. (2001): *Sted og tilhørighet* i Heggen, K., Myklebust, J.O. og Øia, T. (red.) 2001: *Ungdom. I spenninga mellom det lokale og det globale*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Putnam, R.D. 1993: "Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy". Princeton, N. J.: Princeton University Press.
- Ringdal, Kirsten (2001): *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. 2. utgave. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rose, G. (1994): The cultural politics of place: local representation and oppositional discourse in two films. *Transactions of british geographers*. New series, 19: 46-60.
- Ryen, A. (2002): *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget. ISBN 82-7674-541-5
- Ruud, M. E., Barttbak, I., Røe, P.G., & Vestby, G. M. (2007): *Sosiokulturelle stedsanalyser: Veileder*. Akershus fylkeskommune.
- Røe, P.G., Eidheim, F og L. Schmidt (2002): *Sandvika i støpeskjeen. En sosiokulturell studie av stedsutvikling*. NIBR rapport 2002:14, NIBR, Oslo.
- Røe, P. G. (2010): *Hvordan forstå et sted? Om en sosiokulturell stedsanalyse* i Album, Dag mfl. (red.): *Metodene våre. Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-01492-0
- Schwartz, Morris S. og Charlotte G. Schwartz (1969): Problems in participant observation. *American Journal of Sociology* (60), s. 343-354.
- Shields, R. (1985): A guide to urban representation and what to do with it: Alternative traditions in urban theory. I A.D. King (red.) *Re-presenting the city*. London: Basingstoke.
- Skogen, K. (2001): *Friluftsliv som seismograf for sosial endring: Jegere og snowboardere i det senmoderne*, i Heggen, K., Myklebust, J.O. og Øia, T. (red.) 2001: *Ungdom. I spenninga mellom det lokale og det globale*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Statistisk sentralbyrå (SSB) – Diverse befolknings- og flyttestatistikk
- Statistisk sentralbyrå (2008). *Flyttestatistikk*.

- Tana kommune: Kommuneplanens samfunnsdel 2008-2019
- Tana kommune: Kommunal planstrategi 2012-2015
- Thuen, Trond (red.) (2003): *Sted og tilhørighet*. Senter for Kulturstudier og Høgskoleforlaget, Kristiansand og Bergen. ISBN 82-7634-395-3
- Vareide, Knut og Hanna Nyborg Storm (2010): *Næringsutvikling og attraktivitet for Samiske områder*. TF-notat 55/2010. Telemarksforskning. ISBN 978-82-7401-418-3.
- Vareide, Knut og Lars Ueland Kobro (2012): *Skaper kultur attraktive steder?* TF-notat 1/2012. Telemarksforskning. ISBN 978-82-7401-790-9.
- Vesty, Guri Mette (2005): *Byenes attraktivitet. Byutvikling som grunnlag for profilering og markedsføring*. NIBR-rapport 2005:13, Norsk institutt for by- og regionforskning, Oslo. ISBN 82-7071-570-0.
- Vestby, Guri Mette (2009): *Stedsutvikling i Eidfjord – en sosiokulturell stedsanalyse*. NIBR-rapport 2009:22, Norsk institutt for by- og regionforskning, Oslo. ISBN 82-7071-808-5.
- Vesty, Guri Mette (2009b): Stedsidentitet og omdømmebygging. Kulturarv som ressurs. Foredrag på regional konferanse ”Stedet som omdømmebygger – slik får vi det til”. Verdal 8.9.2009. Arrangør: Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylkeskommuner i samarbeid med Verdal kommune, Norsk Form og Husbanken (www.ntfk.no).
- Wadel, Cato (1991): *Feltarbeid i egen kultur. En innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning*. SEEK, Flekkefjord.
- Wiborg, A. (2000): Høyskolestudenter fra distriktene – i spenningsfeltet mellom by og land, arbeid og tilhørighet, i Husmo, M og Johnsen, J.P (red.) 2000: *Fra bygd og fjord til kafébord?*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Wiborg, A. (2003): *Den flertydige lokale tilhørighet* i Thuen, Trond (red.) (2003): ”*Sted og tilhørighet*”. Kulturstudier nr. 27, Høgskoleforlaget, Kristiansand. ISBN 82-7634-395-3.
- Wikipedia (22.11.2011) no.wikipedia.org/wiki/kommunesammenslåing
- Wildavsky, Aaron & Naomi Caiden (2001): *The New Politics of the Budgetary Process*. 4th edition. Addison-Wesley Educational Publishers Inc. ISBN 0-321-042555-7.
- Ziehe, T. og Stubenrauch, H. (1984): *Ny ungdom og usædvanlige læreprosesser*. København: Politisk Revy.
- Aase, T. H. & E. Fossåskaret (2007): *Skapte virkeligheter. Om produksjon og tolkning av kvalitative data*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-01126-4

VEDLEGG

Intervjuguide v4 av 26/2-2010

Introduksjon

Prosjektets formål. Databehandling. Taushetsplikt. Frivillighet.

Bakgrunnsopplysninger

1. Fortell litt om deg selv og hva du gjør (kjønn, alder, yrke)
2. Hvordan vil du beskrive din egen bosituasjon?
(oppfølg. spsm: hvor lenge bodd på stedet? Eie, leie? Hus, leilighet?)
3. Har du bodd noen andre steder enn på Tana bru? Hvor da?
4. Hvor bor slekta di (besteforeldre, tanter og onkler)?
5. Disponerer dere bolig eller hytte andre steder som blir brukt?

Hvordan bruker du Tana bru? (yrke, handler, rekreasjon, arrangementer, møter, trening osv).

STEDSBILDER

Kjennetegn

Hvis du skulle beskrive Tana bru for noen som ikke har vært her, hvordan vil du beskrive stedet?

Hvilken oppfatning tror du andre har av stedet?

Hvorfor tror du kommunesenteret ble etablert og etablert der det er i dag?

Innflytter:

Hvilken oppfatning hadde du av Tana bru før du kom hit?

Har du på noen måte fått en annen oppfatning av Tana bru etter hvert som du har bodd her?

Forskjønnelse

Det er gjennomført en forskjønnelse av sentrum. Hva tror det betyr for Tana og Tana bru?

Hva er bra med forskjønnelsen og hva kunne eventuelt vært gjort annerledes?

Arrangementer

Hvilken betydning har arrangementer som Tanamarkedet, Skiippagurrafestivalen, Tana vintermarked med Finnmarksløpet for Tana og Tana bru?

Flerkulturell

Hva forbinder du med å være flerkulturell?

Hvordan synes du at dette kommer til uttrykk når det gjelder Tana bru?

I hvilken grad opplever du Tana bru som et typisk samisk sted? (Kjennetegn, anledninger)

Tana har innvandring fra andre land. Hvordan setter dette preg på bildet av Tana bru?

Har innvandringen til Tana og Tana bru medført at du har fått en annen oppfatning av Tana og Tana bru?

Natur

Hvordan vil du karakterisere naturen i Tana og på Tana bru? Muligheter, begrensninger i bruk.....

Hvordan bruker du naturen? Tror du at naturen brukes annerledes av de som bor på Tana bru enn ellers i Tana? På hvilken måte?

Relatert til andre steder

Hva er bra med Tana bru i forhold til andre steder? Hva er ikke bra?

Har du kunne tenkt å ha bodd andre steder? Hvorfor/hvorfor ikke?

Kommunen har lavere eiendomsskatt i bygdene for at folk skal bosette seg der. Hva tenker du om å bo andre steder i kommunen? Hva skal til for at du hadde flyttet et annet sted i kommunen?

Møtesteder

Hvor pleier dere å møtes? Hva bruker dere å gjøre der? Og etter dere har møttes?

Hva er det viktigste møtestedet? Tror du det er like viktig for gutter og jenter?

Hva betyr dette møtestedet for dere? Hva er bra med denne møteplassen? Er dere noe dere savner mht. møteplasser? Har du venner andre steder? Hvordan møtes dere og holder kontakten?

Lokalsamfunn? (Bygd eller by?)

Hva slags forhold har du til dine naboer?

På hvilken måte vil du karakterisere Tana bru som et lokalsamfunn (et fellesskap av *kjennskap, naboskap, samhandling, felles koder og felles fortid, og med en felles grense til de andre*)? Vil du karakterisere Tana bru som ei bygd eller en by? I hvilken grad opplever du at Tana bru er et samfunn der alle kjenner alle? Føler du at folk står sammen om Tana bru?

Er det noe dere synes er bra av det som skjer? Er det noe som foregår som du ikke liker?

Hvordan vil du beskrive Tana bru som oppvekststed?

Dersom du ville endre på noe ved Tana bru som oppvekststed, hva ville det ha vært?

Tilhørighet

Hvilke steder føler du tilhørighet til?

Føler du en sterk tilhørighet til Tana bru? Hva er det som gjør at du føler/føler ikke tilhørighet til Tana bru? Ved hvilke anledninger føler du sterkest tilknytning til Tana bru (evt. Tana)?

Når arrangementer som vintermarked, Skiippagurrafestivalen gjennomføres, hvilken betydning har det for din følelse av tilhørighet til Tana?

Hva mener du bør gjøres for å styrke tilhørigheten til stedet?

Er det noe man må gjøre for å bli godtatt som Tana bruværing?

Føler du deg mere som Tanaværing eller Tana bru væring?

Lokal mentalitet (toleranse, kreativitet, talent, entreprenørskap):

Hvilken ånd er det som preger Tana bru?

Har du noen oppfatning om hva som er typisk for Tana bru?

I hvilken grad preges Tana bru av dugnadsånd?

I hvilken grad er det et miljø for å finne på noe nytt ved Tana bru?

Hvis man finner på noe nytt, hvordan blir det mottatt i miljøet rundt deg?

Vil du si at det er kreativt miljø ved Tana bru? På hvilken måte da?

Hvordan blir det mottatt dersom du er veldig god i noe?

STEDSINTERESSER

Hvilke utviklingsmuligheter finnes for Tana bru etter din oppfatning?

Hva vil være lurt å satse på?

Hva mener du Tana bru skal være i fremtiden?

Hvem har makt til å utvikle stedet?

Har du selv noen mulighet til å påvirke utviklingen? Hvorfor/hvorfor ikke? Er det OK?

Er det noen som har liten mulighet til å påvirke utviklingen på stedet? Er det OK?

Er det noe som du mener burde vært annerledes?

Hvordan vil Tana bru se ut om 20 år?

Hvor ser du seg selv om 10 år?

Oppsummering - utviklingsmuligheter og hva Tana bru skal være i fremtiden

Utviklingsmuligheter

Om bosituasjonen

Mangel på hus i Tana bru III

For billig husleie, utvikling på stedet, folk gror fast i de kommunale leilighetene.

Mange voksne/eldre blir boende (i store hus) I

Kommunen burde hatt boliger tilgjengelig hele tiden II

Hva vil være lurt å satse på for å utvikle Tana bru?

Mange muligheter IIIII

Beliggenhet, Nærhet til grensen, sentralitet IIII

På to-tre timer når du hele Øst-Finnmark inkl. Nordkyn.

Flyplass II

Boliger IIIII

Høy risiko ved utleieboliger I

Lav tilgang på oppussingsobjekter ved Tana bru I

For billig husleie i dag ift byggekostnader I

Mer stabil legedekning, legeboliger I

Bosted, og pendlermuligheter til Vadsø I

Samle de eldre til sentrumsnære områder, flere omsorgsboliger III

Mere utbygginger, flere boliger I

Næringsliv, arbeid

Flere tilbud III

Kafeer I

Spisested II

Butikker IIII (som Spar kjøp)

Klesbutikker I

Apotek I

Overnattingstilbud, hotell IIII

Et handelssenter III

En sentrumsplan, fremtidsplan III

Mangler langsiktighet i planlegging av sentrum II

Arbeid II

Få flere statlige arbeidsplasser hit som Vardø og Vadsø II

Arbeid og så bolig I

Høykompetansearbeidsplasser I

Spørre næringsliv om behov II

Samle sentrum, fortetting II

Entreprenørskap I

Næringsmiddelproduksjon I

Rammebetingelsen og interessen for næringsutvikling er i dag mye bedre I

Barn og unge

Kunnskapens hus IIII

Videregående skole II

Satse på ungdommen I

Barneskole ved Tana bru III

Pusse opp Seida skole I

Satse på skole og barnehage I

For mange skoler II

Vi mangler unge folk. De eldre skaper sjeldent noe

Infrastruktur

Utvide riksveien og fjerne fartsdempere II
Flytte industriområdet (gjøre det om til boligfelt) II
Flytte søppelfyllingen (gjøre den om til boligfelt) II
Søppelplassen en bremsekloss for boligbygging I
Gang og sykkelvei mellom Seida, Tana bru og Skiippagurra I
Museum ved Tana bru I
Aktiviteter for barn, må i dag dra til Varangerbotn I
Eiendomsskatt negativt i forhold til å bygge nytt I
Kunne vært brukt til å redusere byggekostnadene I
Vil nyasfaltert ringveien og Grenveien I
Infrastruktur langs elva I
Nytt rådhus I
Burde vært tilrettelagt for gåing langs Seidajohkka I

Markedsføre det man har II

Elva, skuter, løyper osv.
Trekplaster for turister II
Et sted hvor det er et "must" å stoppe for turistene I
En "jippi"-opplevelse av å ha vært her I

Naturen her er grei, men du må ha noe annet i tillegg II

Utvikle kulturtilbudet I
Mer støtte til de som ønsker å gjøre noe II
Sport I
Kulturtilbud I

Omdømme I

Må bli bedre på fritidsfeltet, eks. mer hyttebygging I
Få bukt med selvmordene I

Trenger (politisk) velvilje uten i fra II
Mer fremsynte politikere og byråkrater III (lederskap)
Mindre uredde politikere, mere offensive politikere III
Positivt med politikere i fra Tana bru II

Trenger ikke utvikle plassen hvis folk synes det er bra som det er I
Alt kan ikke flyttes til sentrum, hva skal da være i Austertana og Polmak? I

Hva mener du Tana bru skal være i fremtiden?

En god plass å bo IIII
For eldre I
Ta vare på fordelene ved å bo her II
Handelssentrum, kommunesenter IIII
Utflyttere skal ikke ha samme fordeler som fastboende I

En by II

Plassen vi bodde på når ungene var små – før vi flyttet til Skiippagurra I

Mere utbygginger, flere boliger I
Mer næringsliv I

Trekkplaster for turister I
Helse I
Flerkulturell I
Yrende liv I
Gode skoler I

Som i dag I
Trenger ikke bli så mye større I

Hvordan vil Tana bru se ut om 20 år?

Status quo

Ganske likt som i dag IIII
Litt flere hus, flere folk men ikke nødvendigvis ny mentalitet og kultur II
Ny bru III
To nye hus I
Litt til mere fortettet i sentrum III
Kanskje flere butikker III
Tyve hus til I
Holder på med forskjønningen fremdeles I
Joddu – prosjektet – kommer det noen gang? I

Positvisme/utvikling/sentraliseing

Større og mer sentralisert II
Færre på bygdene I
Flere statlige og offentlige arbeidsplassen I
Flere næringslivsbedrifter I
Bosted for de som jobber på Stokman I
Masse nye hus I
Joddu – etablert I
Ny kirke I
Flere barnefamilier her I
Et flerkulturelt sted I
Myldrende liv I
Et godt sted å bo I
En positiv ånd I

Nedgang/tilbakegang

Håper ikke på nedgang og at det legges ned I
Tror det vil bli enda mindre I
Ligner ikke på Alta I
Seida skole blitt verre og ramler ned I